บทที่ 3

การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามหลักสากล

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันตามมาตรฐานสากลถึงหลักการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่นานาอารยประเทศต่างได้มีความพยายามที่จะสร้างหลักประกันสิทธิในการดำเนินคดีแก่ผู้ถูกกล่าวหาไว้อย่างสมบูรณ์ รวมถึงบทบัญญัติที่ให้การคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งมีความแตกต่างจากบุคคลธรรมดาไม่ว่าจะเป็นทั้งทางร่างกายหรือจิตใจก็ตาม ซึ่งในบทที่ 3 นี้ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาถึงบทบัญญัติที่ให้การคุ้มครองสิทธิในการดำเนินคดีอันเป็นหลักการพื้นฐานที่เป็นหลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา พร้อมทั้งนำเสนอบทบัญญัติที่ให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามหลักสากล ดังนี้

องค์การสหประชาชาติให้การรับรองสิทธิมนุษยชนทางอาญาไว้เป็นมาตรฐานสากลโดยบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights 1948) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights 1966) ต่อมาตรฐานดังกล่าวได้รับการบัญญัติรับรองสิทธิของภูมิภาคและองค์กรต่างๆของสิทธิมนุษยชน ได้แก่ European Convention of Human Rights and Fundamental Freedom 1950, American Convention of Human Rights 1969 เป็นต้น อันมีสาระสำคัญของมาตรฐานสากลในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา และจำเลย ดังนี้

1. การจับกุม คุมขัง ตรวจค้นบุคคลจะกระทำโดยพลการไม่ได้

2. สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในระหว่างการดำเนินคดี และสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

3. สิทธิได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมระหว่างถูกคุมขังหรือจำคุก

<u>1. การจับกุม คุมขัง ตรวจค้นบุคคลจะกระทำโดยพลการไม่ได้</u>

1.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กำหนดมาตรฐานเรื่องนี้ไว้ใน ข้อ 9 ว่า “บุคคลใดจะถูกจับกักขัง หรือเนรเทศโดยพลการไม่ได้” [1]

[1] นพนิธิ สุริยะ,<u>สิทธิมนุษยชน</u>,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2537),น. 121

1.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และทางการเมืองได้รับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในข้อ 9 ซึ่งกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการใช้อำนาจจับหรือกักขังโดยพลการดังนี้

1.2.1 บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพ และความมั่นคงของตน บุคคลใดจะถูกจับกุมหรือคุมขังโดยพลการมิได้ บุคคลใดจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและอาศัยกระบวนการตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย (ข้อ 9.1)

1.2.2 บุคคลผู้ถูกจับกุมย่อมได้รับการแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และการแจ้งข้อหาอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตน โดยพลัน ในเวลาที่มีการจับกุม (ข้อ 9.2)

1.2.3 บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญาย่อมต้องถูกนำตัวไปศาล หรือเจ้าหน้าที่อื่นผู้มีอำนาจตามกฎหมาย [2] โดยพลัน [3] เพื่อให้ศาลได้ตรวจสอบและได้รับการพิจารณาภายในเวลาอันสมควร หรือได้รับการปล่อยตัว มิให้ถือว่าเป็นหลักทั่วไปว่า ระหว่างรอการพิจารณาคดีบุคคลจะต้องถูกคุมขังอยู่ แต่การปล่อยชั่วคราวจะกระทำเฉพาะที่มีหลักประกันว่าจะมีตัวผู้นั้นอยู่ในการพิจารณาหรือการบังคับตามคำพิพากษา (ข้อ 9.3)

1.2.4 บุคคลใดที่ถูกลิดรอนเสรีภาพโดยการจับกุม หรือควบคุมย่อมมีสิทธิขอร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลวินิจฉัยโดยไม่ชักช้าคือ ความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้น หรือหากมีการควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจะมีคำสั่งปล่อยตัวผู้นั้น (ข้อ 9.4)

1.2.5 บุคคลใดที่ตกเป็นผู้ถูกจับหรือควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (ข้อ 9.5)

จะเห็นได้ว่า ตามกติกาฯ ข้อ 9 ข้างต้นได้กำหนดมาตรฐานการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐที่จะจับกุมคุมขังบุคคลว่าจะต้องทำภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด และได้รับการตรวจสอบโดยองค์กรศาล หรือเจ้าพนักงานถึงเหตุในทันทีที่ถูกจับ และมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้

---

[2] Office authorized by law to exercise judicial power นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้พิพากษาซึ่งทำหน้าที่ตัดสินคดีเหมือนกับ Judge แต่อาจเป็นเจ้าหน้าที่อื่นซึ่งกฎหมายให้อำนาจ เช่น พนักงานอัยการหรือผู้พิพากษาสอบสวน เป็นต้น โปรดดู Schiesser v Switzerland (7710/76) Judgement see also Paul Sieghart, The International Law of Human Rights, (Oxford : Clarendon Press, 1984), p.152.

[3] เคยมีคำวินิจฉัยของ UN Human Rights Committee ว่าในกรณีที่นำบุคคลผู้ถูกจับมายังศาลหลังจับเป็นเวลาหนึ่งเดือนโดยไม่ได้ให้ผู้นั้นติดต่อกับบุคคลภายนอกและทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายแล้ว ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิตามข้อ 9(3) นี้ ดู Motta v Uruquay (R.2/11) H.R.C. 35, 132 see also *Ibid*., p.153.

ตรวจสอบความชอบธรรมของการจับหรือควบคุมได้ และมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนในกรณีการควบคุมกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

1.3 European Convention of Human Rights ข้อ 5 ได้รับรองสิทธิของบุคคลที่จะมีเสรีภาพและความมั่งคงของตน ในทำนองเดียงกับกติกาฯ ข้อ 9 และได้เพิ่มเติมการจับและควบคุมที่อนุญาตให้ทำได้ ตามกฎหมายไว้ในข้อ 5.1 (a)-(f)[4] ส่วนการตรวจสอบการจับและควบคุมโดยศาลหรือโดยพนักงานเจ้าหน้าที่และการชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการจับหรือควบคุมโดยมิชอบนั้นได้มีบทบัญญัติไว้ในข้อ 5.2, 5.3, 5.4, และ 5.5[5] ซึ่งมีเนื้อหาในทำนองเดียวกับกติกาสากลฯ ข้างต้น

2. สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในระหว่างการดำเนินคดี และสิทธิในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

2.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 10 และ ข้อ 11 รับรองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลย ซึ่งกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญาให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรม ในระหว่างการดำเนินคดีอาญาหลายประการดังนี้

2.1.1 บุคคลชอบที่จะได้รับความเท่าเทียมกันอย่างบริบูรณ์ในอันที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยโดยศาลซึ่งเป็นอิสระและไร้อคติ ในการวินิจฉัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนข้อที่ตนถูกกล่าวหาใดๆทางอาญา (ข้อ 10)

2.1.2 สิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจะมีการพิสูจน์ว่าผู้นั้นกระทำผิดตามกฎหมายภายในการพิจารณาโดยเปิดเผยและผู้นั้นมีหลักประกันที่จำเป็นในการต่อสู้คดี ข้อ 11(1)

2.1.3 สิทธิได้รับการลงโทษตามบทบัญญัติในกฎหมายที่ใช้อยู่ขณะกระทำผิดและโทษที่จะลงจะต้องไม่หนักไปกว่าการที่บัญญัติอยู่ในขณะกระทำผิด ข้อ 11(2)

2.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และทางการเมืองข้อ 14 รับรองสิทธิของบุคคลทุกคนที่จะได้รับการพิจารณาของศาลในคดีอาญา

2.2.1 บุคคลทุกคนย่อมเสมอภาคในการพิจารณาของศาลและตุลาการใน การพิจารณาคดีอาญาอันบุคคลต้องหาว่ากระทำหรือการพิจารณาข้อพิพาททางสิทธิและหน้าที่ของตน ทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณา อย่างเป็นธรรมและเปิดเผยในศาลที่มีอำนาจมี

---

[4] P.van Dijk and G.J.H. van Hoof,Theory and Practice of the European Convention on Human Rights,(second edition.Boston : Kluwer Law and Taxation Publishers, 1990), pp.252-253.

[5] *Ibid*.

อิสระและเป็นกลาง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย หนังสือพิมพ์หรือสาธารณชนอาจถูกห้าม รับฟังการพิจารณาคดีทั้งหมด หรือบางส่วนได้ก็ด้วยเหตุผลทางศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของชาติในสังคมประชาธิปไตย หรือด้วยเหตุผลด้านความเป็นอยู่ ส่วนตัวของคู่กรณี หรือในกรณีศาลเห็นเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งว่าเป็นพฤติการณ์พิเศษ ซึ่งการเป็นข่าวอาจทำให้กระทบต่อความยุติธรรม แต่คำพิพากษาในคดีอาญา หรือข้อพิพาททางแพ่งย่อมเป็นที่เปิดเผย เว้นแต่จำเป็นเพื่อผลประโยชน์ของเด็กและเยาวชน หรือเป็นกระบวนการพิจารณาคดีเกี่ยวด้วยข้อพิพาทเรื่องทรัพย์สินของคู่สมรส หรือการเป็นผู้ปกครองเด็ก (ข้อ 14(1))

2.2.2 บุคคลทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่า กระทำผิดตามกฎหมาย (ข้อ 14(2))

2.2.3 ในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งบุคคลถูกหาว่ากระทำผิด บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำอย่างเสมอภาคเต็มที่ดังต่อไปนี้

(ก) สิทธิที่จะได้รับแจ้งสภาพและข้อหาแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหาโดยพลันและละเอียดในภาษาซึ่งบุคคลนั้นเข้าใจได้

(ข) สิทธิที่จะมีเวลาและได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อสู้คดีและติดต่อกับทนายความได้ตามความประสงค์ของตน

(ค) สิทธิที่ได้รับการพิจารณาโดยปราศจากการชักช้าอย่างไม่เป็นธรรม

(ง) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้าและสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเองหรือผ่านทางผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายตามที่เลือกหาเอง สิทธิที่จะได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย ถ้าไม่มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายและสิทธิที่จะมีการช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งมีการแต่งตั้งให้โดยไม่คิดมูลค่า ถ้าบุคคลนั้นไม่อาจรับภาระจัดการได้เองหากจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

(จ) สิทธิที่จะถามพยานซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อตน และขอให้หมายเรียกพยานฝ่ายตนมาซักถามภายใต้เงื่อนไขเดียวกับพยานฝ่ายตรงข้ามของตน

(ฉ) สิทธิที่จะขอความช่วยเหลือให้มีล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากไม่อาจเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้ในศาลได้

(ช) สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้ให้การปรักปรำตนเองหรือรับสารภาพผิด

2.2.4 เมื่อบุคคลใดถูกลงโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีอาญาและหลังจากนั้นคำพิพากษาได้ถูกกลับหรือได้รับอภัยโทษโดยเหตุได้ปรากฏข้อเท็จจริงที่เพิ่งค้นพบใหม่ว่ามีการปฏิบัติขัดต่อความยุติธรรม บุคคลผู้ได้รับโทษอันเป็นผลมาจากการลงโทษดังกล่าวจะต้อง

ได้รับการชดใช้ตามกฎหมาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงในขณะนั้นเป็นผลมาจากบุคคลนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน ข้อ 14(6)

2.3 European Convention of Human Rights ได้กำหนดสิทธิได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมและโดยเปิดเผยตามข้อ 6 ดังนี้

2.3.1 ในคดีแพ่งหรือคดีอาญา บุคคลผู้ถูกฟ้องจะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม และโดยเปิดเผยในเวลาที่สมควรโดยศาลหรือองค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีตามกฎหมาย คำพิพากษาจะต้องอ่านโดยเปิดเผย แต่อาจมีการห้ามลงข่าวหนังสือพิมพ์หรือเปิดเผยข่าวต่อสาธารณะเพื่อประโยชน์ของศีลธรรมอันดี หรือรักษาความลับของทางราชการในสังคมประชาธิปไตย หรือเพื่อประโยชน์ของการปกป้องสิทธิของเด็กและเยาวชน หรือเพื่อปกป้องสิทธิส่วนบุคคลของคู่ความ หรือในกรณีที่ศาลเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องห้ามการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ของความเป็นธรรมแห่งการดำเนินคดี (ข้อ6.1)

2.3.2 บุคคลที่ถูกฟ้องเป็นคดีอาญา จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด (ข้อ 6.2)

2.3.3 บุคคลที่ถูกฟ้องจะมีสิทธิ ตามที่ระบุไว้ใน (a)-(e) ซึ่งมีข้อความเดียวกับกติกาฯ ข้อ 2.2.3 (ก) - (ฉ) (ข้อ 6.3)

2.3.4 ส่วนสิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อศาลสูงนั้นได้บัญญัติในข้อ 2 ของ Protocol No.7 ซึ่งบัญญัติให้สอดคล้องกับกติกาฯ ข้อ 14(5) แต่มีข้อแตกต่างกัน 2 ประการ คือ

(1) ให้อุทธรณ์ได้ทั้งคดีที่คำตัดสินว่าเป็นความผิด (conviction) หรือคำตัดสินลงโทษของศาล ส่วนกติกาใช้คำว่า และสำหรับการอุทธรณ์ต้องเป็นไปตามกฎหมายของประเทศภาคีที่อนุญาตขึ้นในบางประเทศ การอุทธรณ์ต้องได้รับการอนุญาตให้อุทธรณ์ได้

(2) เป็นกรณีที่มีการพิจารณาโดยศาลสูงสุดแล้วตั้งแต่ต้น หรือเป็นคดีที่มีโทษน้อย (minor offence) ตามที่กฎหมายภายในของประเทศกำหนด หรือเป็นกรณีที่รัฐมนตรี ศาล หรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงถูกฟ้องเป็นคดีอาญา หรือโดยสภาพของความผิดนั้น ซึ่งในกรณีนี้ไม่มีเหตุที่จะอุทธรณ์เพราะเป็นคำคำพิพากษาของศาลสูงสุด [6] (ข้อ 6.4)

2.3.5 สิทธิจะได้รับค่าชดเชยความเสียหาย จากการที่ได้รับการพิจารณาคดีโดยมิชอบให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศนั้นๆ ถ้าเป็นกรณีที่ความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมนั้น มิได้เกิดขึ้นจากความผิดของผู้ถูกลงโทษนั้น[7] (ข้อ 3 ของ Protocol) (ข้อ 7 ของ Protocol)

---

[6] *Ibid*,*p*.510.

[7] *Ibid*,*p*.511.

2.3.6 สิทธิจะไม่ถูกพิจารณาซ้ำในการกระทำผิดครั้งเดียวกัน (ne bis in idem) หลักนี้ประกอบการลงโทษซ้ำของระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศ แต่ไม่ห้ามการพิจารณาหรือพิจารณาคดีใหม่ในกรณีที่ปรากฏพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญๆ หรือมีกรณีที่เกิดจากการดำเนินกระบวนพิจารณาผิดระเบียบ (ข้อ 7 ของ Protocol)

สิทธิข้อนี้สอดคล้องกับ กติกาฯ ข้อ 14(7) แต่ในข้อ 7 ของ Protocol เน้นที่กฎหมายรัฐภาคีแต่ละประเทศ ซึ่งไม่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 14(7) และในกติกาไม่มีเรื่องของการพิจารณาคดีใหม่เพราะเหตุปรากฏหลักฐานใหม่ อย่างไรก็ดีใน Protocol นี้ให้หลักประกันที่ดีกว่าในด้านหลัก non-derogable ซึ่งในกติกาไม่ได้มีสถานะนี้[8]

<u>3. เสรีภาพที่จะปราศจากการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรมและหยามเกียรติระหว่างถูกคุมขัง</u>

3.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนรับรองสิทธิของผู้ถูกคุมขังไว้ในข้อ 5 “บุคคลใดจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติ หรือลงทัณฑ์ซึ่งทารุณโหดร้าย “ไร้มนุษยธรรม หรือหยามเกียรติมิได้”

3.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และทางการเมือง ได้รับรองสิทธิไว้ใน ข้อ 7 “บุคคลใดจะถูกกระทำทารุณกรรมหรือได้รับผลปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรมหรือต่ำช้ามิได้ กล่าวโดยเฉพาะบุคคลใดจะถูกทดลองทางแพทย์ หรือทางวิทยาศาสตร์โดยปราศจากความยินยอมพร้อมใจอย่างอิสระหาได้ไม่” และได้เพิ่มหลักประกันในการปฏิบัติตัวต่อผู้ต้องหาในข้อ 10 ดังนี้

3.2.1 บุคคลทั้งหลายที่ถูกลิดรอนสิทธิเสรีภาพต้องได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม และได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ (ข้อ 10(1)

3.2.2 พึงจำแนกผู้ต้องหาออกจากผู้ต้องโทษในเรือนจำ และพึงได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างตามความเหมาะสมแก่สถานะอันมิใช่เป็นผู้ต้องโทษ ข้อ (10(2)

3.3 เสรีภาพที่จะไม่ได้รับการทรมาน (torture) หรือไร้มนุษยธรรม (inhuman) หรือการปฏิบัติหรือการลงโทษอย่างหยามเกียรติ(degrading) ซึ่งตาม European Convention Of Human Rights ข้อ 3 ได้รับรองหลักประกันเสรีภาพดังกล่าวไว้ความว่า “บุคคลทุกคนจะไม่ถูกทรมาน หรือการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรมและไม่ถูกลงโทษอย่างหยามเกียรติ”

ความหมายของการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรมนั้น หมายถึง การกระทำที่มีผลเสียต่อร่างกาย หรือจิตใจของบุคคลโดยไม่ชอบ ส่วนคำว่า “ทรมาน” นั้น มักจะนำมาใช้เป็นกรณีหนึ่งของการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรม เช่น การบังคับให้รับสารภาพหรือให้การอย่างใดๆ หรือการลงโทษต่อ

---

[8] *Ibid*,*p*.515.

ร่างกายซึ่งมักจะเป็นกรณีที่ถือว่าเป็นการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรมอย่างร้ายแรง ส่วนการปฏิบัติหรือการลงโทษอย่างหยามเกียรตินั้น เป็นกรณีที่ปฏิบัติต่อผู้นั้นในลักษณะที่ทำให้ผู้นั้นตกต่ำกว่าบุคคลอื่น หรือบังคับให้บุคคลนั้นต้องกระทำการที่ขัดต่อเจตจำนงหรือจิตสำนึกของผู้นั้น”[9]

ซึ่งการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ถือได้ว่าเป็นหลักการสำคัญที่ควรได้รับการรับรองให้เป็นไปตามหลักสากลดังที่กล่าวมาข้างต้น โดยผู้ถูกกล่าวนั้นไม่อาจถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความผิดจนกว่าจะได้มีการพิสูจน์ในการกระทำความผิดนั้น ด้วยเหตุนี้ผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาจึงมีสิทธิโดยเสมอภาคอย่างเต็มที่ อันที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่อิสระและดำรงความเที่ยงธรรม

3.1 การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในต่างประเทศ

ในต่างประเทศนั้น การคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาถือได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งในหัวข้อต่อไปนี้ผู้ศึกษาจึงขอนำเสนอถึงบทบัญญัติของประเทศต่างๆ ที่มีการรับรองในสิทธิไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

3.1.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา ถือได้ว่าเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาและจำเลยเป็นอย่างมาก และมีบทบัญญัติที่ให้หลักประกันสิทธิที่สำคัญ คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะบรรดาบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม(Amendments) มาตรา 1-10 หรือ Bill of Rights ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐ (Federal Constitution) ที่มีบทบาทในการให้หลักประกันแก่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมของทุก ๆ มลรัฐ อันเนื่องมาจากศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา (U.S. Supreme Court) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจตีความรัฐธรรมนูญ และ บทนำในการที่จะตีความรัฐธรรมนูญ ในลักษณะที่เป็นการขยายความให้เข้าไปคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยอย่างแท้จริง และในขณะเดียวกันก็เป็นการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้กับเจ้าหน้าที่ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทั้งในระดับสหพันธรัฐและมลรัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการ

---

[9] P.van Dijk and G.J.H. van Hoof,op.cit.,p.226.

ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ศาลสูงสุดได้วางไว้เหล่านั้น[10] และนำแนวคำพิพากษาของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาในการตีความรัฐธรรมนูญในเรื่องนี้ ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นการให้หลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการที่เกิดขึ้นก่อนหลังเรียงตามลำดับ โดยจะเริ่มตั้งแต่มาตรการบังคับที่นำมาใช้ในการสอบสวน ซึ่งได้แก่

ก. การค้นและการยึด (Search and Seizure)

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 4 (The Fourth Amendment) บัญญัติไว้ว่า “สิทธิของประชาชนที่จะได้รับความปลอดภัยในตัวตน...จากการค้น และการยึดโดยไม่มีเหตุผลจะไม่ถูกฝ่าฝืนและจะไม่มีการออกหมาย เว้นแต่จะมีเหตุอันควรสงสัย[11]

จากบทบัญญัติในมาตรา 4 นี้เอง ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้อาศัยอำนาจในการเป็น ผู้ตีความรัฐธรรมนูญโดยตีความคำว่า “การค้นและการยึด” อย่างกว้างขวาง และในขณะเดียวกันก็ได้กำหนดมาตรฐานคำว่า “โดยไม่มีเหตุผล” (unreasonable) อย่างเคร่งครัด

สำหรับคำว่า “การค้นและการยึด” นั้นศาลสูงสุดได้ตีความถึงเจตนารมณ์โดยมุ่งเน้นถึงสิทธิและผลประโยชน์ที่รัฐธรรมนูญมาตรานี้ต้องการจะคุ้มครองและไม่เป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว เช่น การลอบดักฟังโทรศัพท์โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ และ “สมเหตุสมผล” หรือไม่นั้น ศาลสูงสุดจะตีความควบคู่ไปกับมาตรการในการออกกฎหมาย (warrant requirement) และกำหนดมาตรฐานของความสมเหตุสมผลในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย(Law enforcement officer) เป็นผู้ดำเนินการค้นและยึดด้วยตัวเอง โดยไม่ผ่านการตรวจสอบเอาไว้สูงกว่ามาตรฐานที่ใช้ในกรณีที่มีการตรวจสอบโดยผู้พิพากษา (magistrate) ซึ่งก็เป็นนโยบายของ

---

[10] เกี่ยวกับบทบาทของศาลสูงสุดในการตีความรัฐธรรมนูญ สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จาก F. Graham, The due Process Revolution (1970) ; Berger, Government by Judiciary : The Transformation of the Fourth Amendment (1977) : Funston, Constitional Counterrevolution? The Warren Court and The Burger Court : Judicial Policy Making in Modern America (1977) เป็นต้น

[11] The Fourth Amendment บัญญัติว่า “The right of the people to be secure in their persons, houses, papers and effects against unreasonable searches and seizures, shall not be violated, and no warrants shall issue, but upon probable cause, supported by oath or affirmation and particulary describing the place to be searched and the persons of things to be seizes”

ศาลสูงสุดที่ต้องการให้กระบวนการการออกกฎหมาย (warrant process) เป็นมาตรการในการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในการค้นและยึดนั่นเอง

จากการตีความของศาลสูงสุดสามารถสร้างหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนให้ปลอดภัยจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจใช้อำนาจกระทบถึงความเป็นส่วนตัวได้อย่างกว้างขวาง โดยผ่านกระบวนการในการออกกฎหมาย (warrant process) ซึ่งมีผู้พิพากษา (magistrate) เป็นผู้ตรวจสอบ จากแนวคำพิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา การค้นและการยึดต้องมีหมายเสมอจะมีข้อยกเว้นเฉพาะกรณีที่จำเป็นจริงๆเท่านั้น[12] เช่น การค้นยานพาหนะโดยมีเหตุอันควรสงสัย (probable cause) เพื่อหาเครื่องไม้เครื่องมือและผลพวงจากการประกอบอาชญากรรม (fruits and instrumentalities of crime) การค้นที่สืบเนื่องจากการจับโดยชอบด้วยกฎหมาย (searches incident to a valid arrest) การค้นในลักษณะเป็นการตรวจสอบเบื้องต้นในกรณีที่เรียกว่า “stop and frisk” การค้นที่เกิดจากเหตุฉุกเฉิน เช่น การค้นในกรณีการติดตามอย่างกระชั้นชิด(hot pursuit) และการค้นโดยความยินยอม (consent search) เป็นต้น[13]

ข. <u>หลักประกันเกี่ยวกับการจับ</u> (Arrest)

การจับนั้น เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายของรัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งใช้อำนาจในการจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของบุคคล ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาจึงตีความว่าเป็น “การยึด” อย่างหนึ่ง คือ เป็น “การยึดตัวบุคคล” (seizure of person) จึงอยู่ในความหมายของรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 4 (The fourth Amendment) เช่นเดียวกับการค้นและการยึด ด้วยเหตุนี้การจับที่ชอบด้วยกฎหมายจึงต้องมี “ความสมเหตุสมผล” เช่นเดียวกับการค้นและการยึด และหากจะมีการออกหมายจับก็ต้องมี “เหตุอันควรสงสัย” (Probable cause) จึงจะสามารถออกหมายได้

---

[12] สำหรับรายละเอียดเรื่องหลักประกันเกี่ยวกับการค้นและการยึดอาจศึกษาเพิ่มเติมได้จาก C. Whitebread, Criminal Procedure, 85-254 (1980); Amsterdam, “Perspectives on The Fourth Amendment”, 58 Minn. L. Rev. 349 (1974) เป็นต้น

[13] ณรงค์ ใจหาญและคณะ.<u>รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง สิทธิผู้ต้องหาจำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา</u>,(เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยความสนับสนุนจากกองทุนพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา,2540),น.23-24.

ค. การแจ้งสิทธิผู้ต้องหา

วิธีที่ถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกาก็คือการแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาให้ผู้ต้องหาได้ทราบอย่างละเอียดก่อนที่จะถูกจับ มาตรการดังกล่าวนี้เป็นที่รู้จักกันในชื่อ “หลักเกณฑ์มิแรนด้า” (Miranda Rules) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ศาลสูงสุดของสหรัฐฯ ได้กำหนดขึ้นในคดี Miranda v. Arizona[14] โดยเป็นการตีความขยายบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของสหรัฐฯ ในมาตรา 5 ที่บัญญัติห้ามมิให้บังคับให้ผู้ใดเป็นพยานปรักปรำตนเองในคดีอาญา (no person shall be compelled to be a witness against himself)

หลักเกณฑ์มิแรนด้ากำหนด ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุม (under custody) จนกว่าจะได้บอกกับบุคคลนั้นอย่างชัดเจนว่าเขามีสิทธิที่จะนิ่งเฉยไม่ให้การ หากเขาพูดใดๆ สิ่งใดๆที่เขาพูดออกมาอาจจะเป็นพยานผูกมัดเขาในศาล เขามีสิทธิที่จะพบทนาย และถ้าเขาไม่มีความสามารถที่จะจ้างทนายก็จะมีการแต่งตั้งทนายให้เขาก่อนที่จะมีการสอบถามคำให้การ ถ้าเขาต้องการเช่นนั้น สาเหตุที่ศาลสูงสุดได้กำหนดหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้ที่จะถูกควบคุมตัวไว้มาก เช่นนั้น ก็เพราะศาลสูงสุดเกรงว่าผู้ต้องสงสัยที่อยู่ใต้ความควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จะอยู่ภายใต้ความกดดันที่จะต้องให้การปรักปรำตนเอง หากมิได้มีการกำหนดมาตรการป้องกันเอาไว้ล่วงหน้า เนื่องจากการสอบสวนภายใต้การควบคุม(in-custody interrogation) เป็นมาตรการที่มีลักษณะกดดันอยู่ในตัวเองอยู่แล้ว และบรรยากาศเช่นนั้นจะทำให้สภาวะจิตใจของผู้ต้องสงสัยที่จะต่อต้านลดน้อยถอยลง และสภาพบังคับที่จะให้เขาต้องพูดออกไปทั้งๆที่เขาจะไม่ทำเช่นนั้นหากเขาอยู่อย่างอิสระ

ง. สิทธิที่จะพบศาลโดยเร็วหลังจากถูกจับกุม (Initial Appearance)

ในประเทศสหรัฐอเมริกาตำรวจจะต้องพาผู้ที่ถูกจับไปพบผู้พิพากษา (magistrate) ภายในเวลาอันรวดเร็วกระบวนการนี้เรียกว่า “Initial appearance” ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ผู้ถูกจับกุมจะได้มีโอกาสไปพบกับศาล กระบวนการนี้จะจัดทำในศาลชั้นต้น ที่เรียกว่า lower court ซึ่งได้แก่ justice of the peace หรือ magistrate ขั้นตอน initial appearance นี้ถือเป็นหลักประกันที่สำคัญมากในกระบวนการพิจารณาชั้นก่อนฟ้องเพราะจะเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลได้เข้ามาตรวจสอบการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในส่วนที่อาจจะไปกระทบถึงสิทธิพื้นฐานของเขาได้อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ การดำเนินการในขั้นตอนนี้ ศาลจะต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบถึงข้อหาที่เขาถูกกล่าวหา ศาลอาจจะให้ประกัน และอาจแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา

---

[14] ณรงค์ ใจหาญและคณะ,*เพิ่งอ้าง*,น. 24.

ที่จะได้รับการไต่สวนมูลฟ้อง (preliminary examination) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาจากคณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) หากเขาต้องการ สิทธิที่จะไม่ให้การ และสิทธิที่จะมีทนาย

สำหรับระยะเวลาในการนำผู้ต้องหาไปพบศาลนั้น มิได้มีการกำหนดไว้ชัดเจนว่าเป็นระยะเวลานานแค่ไหน กฎหมายจะใช้คำว่า “มิให้ชักช้าโดยไม่จำเป็น” และศาลสูงสุดจะตีความค่อนข้างเคร่งครัดในเรื่องนี้

จ. <u>สิทธิที่จะได้รับการไต่สวนมูลฟ้อง (Preliminary Hearing)</u>

ในระหว่างขั้นตอน Initial Appearance หากเป็นคดีที่ร้ายแรง จะต้องเปิดโอกาสให้ศาลได้ไต่สวนมูลฟ้องของโจทก์ว่าคดีมีมูลที่จะฟ้องหรือไม่ กระบวนการนี้เรียกว่า Preliminary hearing ตามปกติศาลในชั้น initial appearance จะถามผู้ต้องหาในคดีที่ร้ายแรงว่าต้องการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ หากผู้ต้องหาต้องการก็จะไต่สวนมูลฟ้องโดยในทางปฏิบัติจะมีการเลื่อนการพิจารณาออกไปเพื่อให้ทั้งอัยการโจทก์ และผู้ต้องหาได้เตรียมคดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะถามค้านพยานของอัยการและสามารถที่จะเสนอพยานหลักฐานฝ่ายตนได้ด้วย เมื่อไต่สวนมูลฟ้องแล้วศาลเห็นว่า คดีไม่มีมูลเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องหากระทำผิดจริงก็จะยกข้อกล่าวหาเสีย หากเห็นว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยกระทำผิดก็จะรับคดีไว้พิจารณาโดยหากไม่มีการส่งเรื่องต่อไปให้คณะลูกขุนใหญ่พิจารณาอีก ขั้นตอนต่อไปก็คือ การที่อัยการยื่นฟ้องที่เรียกว่า information ต่อ Superior Court

กระบวนการในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาอย่างหนึ่งเพราะการถูกฟ้องคดีนั้นมีผลกระทบต่อผู้ต้องหาเป็นอย่างมาก การที่มีองค์กรศาลเข้ามาตรวจสอบอำนาจรัฐในการฟ้องคดีในชั้นแรกนี้ ก่อนที่จะมีการรับฟ้อง จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องหาอย่างมาก และทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้มีโอกาสทราบคดีที่ตนเองจะต่อสู้ในชั้นพิจารณาอีกด้วย

ฉ. <u>การพิจารณาโดยคณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury Screening)</u>

ในบางรัฐ นอกจากจะกำหนดให้คดีร้ายแรงจะต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อนที่จะรับฟ้องคดีนั้นต่อ Superior Court แล้ว ก็ยังกำหนดให้ผ่านการพิจารณาจากคณะลูกขุนใหญ่ด้วย เมื่ออัยการสามารถจะพิสูจน์ความน่าเชื่อถือว่าผู้ต้องหากระทำผิดจริง แต่ในบางรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีระดับสหพันธรัฐ จะต้องเลือกเอาวิธีการใดวิธีการหนึ่งเพียงเท่านั้น เพราะถือว่าได้มีการพิจารณาถึง “ความน่าเชื่อถือ” ของคดีไปแล้ว

การตรวจสอบถึงความน่าเชื่อถือของคดีโดยคณะลูกขุนใหญ่นั้น แม้ว่าผู้ต้องหาจะเข้าร่วมได้แต่ก็ไม่มีสิทธิในการซักค้านหรือสอบถามพยานแต่อย่างใด เพราะโดยทฤษฎีถือว่าคณะลูกขุนเป็นตัวแทนของประชาชน และเป็นหลักประกันที่จะเข้ามาตรวจสอบการใช้อำนาจใน

การดำเนินคดีของรัฐได้ทางหนึ่ง ไม่ใช่เป็นคู่ความในคดี รูปแบบการดำเนินการจึงไม่เป็นระบบกล่าวหา

ช. สิทธิที่จะได้รับการประกันตัว (Right to Bail)

ในสหรัฐอเมริกา ตำรวจจะต้องนำผู้ต้องหาที่อยู่ในความควบคุมไปพบศาลโดยเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้ศาลมีโอกาสเข้ามาตรวจสอบถึง “เหตุอันควรสงสัย” โดยเฉพาะในการจับที่ไม่มีหมายจับ ส่วนในกรณีที่จับโดยมีหมายจับ ก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลตรวจสอบถึงความจำเป็นที่จะควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ และผู้ต้องหาสมควรจะได้รับการประกันตัวหรือไม่ รัฐธรรมนูญสหรัฐฯ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 8 (The Eight Amendment) บัญญัติรับรองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยเกี่ยวกับเรื่องการประกันตัวไว้โดยกำหนดห้ามมิให้เรียกหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราวที่ “สูงเกินไป”[15]

แม้ว่ารัฐธรรมนูญของสหรัฐฯจะมิได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาทุกคดีจะต้องมีสิทธิในการประกันตัว แต่ในความผิดทางอาญาของสหพันธรัฐที่ไม่ใช่ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตจะมีกฎหมายให้สิทธิในการประกันตัวเอาไว้เสมอ[16] รวมถึงระดับมลรัฐด้วย โดยให้ความสำคัญในอิสรภาพของผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดีเพื่อประโยชน์ในการต่อสู้คดีของผู้ต้องหาเพื่อไม่ให้ได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษก่อนการพิจารณา และเป็นไปตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์อย่างแท้จริง

สิทธิในการประกันตัวนั้นมีข้อยกเว้นเฉพาะคดีที่มีโทษประหารชีวิตเท่านั้น ซึ่งเป็นแนวที่ใช้บังคับปฏิบัติอยู่ในสหพันธรัฐและในมลรัฐต่างๆ เหตุผลในการไม่ให้สิทธิในการประกันไว้อย่างชัดเจนในคดีที่มีโทษประหารชีวิตก็เพราะในคดีดังกล่าวมีโอกาสที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีนั่นเอง สิทธิดังกล่าวจะมีอยู่ตลอดระยะเวลาที่ถูกควบคุม ไม่ว่าเป็นชั้นก่อนฟ้องชั้นพิจารณาคดีและระหว่างควบคุมขณะอุทธรณ์คำพิพากษาของศาล นอกจากนั้นผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งศาลที่สั่งเกี่ยวกับการประกันตัวด้วย หากกฎหมายไม่เปิดช่องให้อุทธรณ์ ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะร้องต่อศาลให้พิจารณาความชอบธรรมของการควบคุมที่เรียกว่า Habeas Corpus อีกทางหนึ่งด้วย โดยการประกันตัวในสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่จะเป็นการประกันด้วยหลักทรัพย์ (money bail system) อันมาจากการพิจารณาความเสี่ยงต่อการสูญเสียทางด้านการเงินที่มีปริมาณเพียงพอและเหมาะสมจะสามารถยับยั้งผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ให้หลบหนีและให้เขามาปรากฏตัวต่อศาลในวันนัดพิจารณา ขึ้นอยู่กับการกำหนดของผู้พิพากษา

---

[15] รัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 8 บัญญัติว่า “Excessive bail shall not be required, nor excessive fines imposed, nor cruel and unusual punishments inflicted”

[16] *เพิ่งอ้าง.*

ตามสัดส่วนกับความร้ายแรงของคดี ต่อมาได้มีการปฏิรูปการประกันตัวในสหรัฐอเมริกา คือ ความพยายามที่จะทำให้การพิจารณาเรื่องนี้มีความเป็นการเฉพาะตัวขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ละคน ผู้พิพากษาจะต้องพิเคราะห์ถึงลักษณะและสถานการณ์แวดล้อมของความผิดที่ถูกฟ้อง น้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน ความสัมพันธ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยกับครอบครัว อาชีพการงาน ฐานะการเงิน บุคลิกลักษณะและสภาพจิตใจ ระยะเวลาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นนั้น ประวัติอาชญากรรมและประวัติการปรากฏตัวที่ศาลในอดีตที่ผ่านมา พัฒนาการเหล่านี้ทำให้สิทธิในการประกันได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริงมากขึ้น ในบางรัฐ เช่น แมสซาชูเสทส์และอิลินอยส์ มีกฎหมายกำหนดให้การไม่มาปรากฏตัวที่ศาลเป็นความผิดอาญา (penal sanction) ซึ่งเป็นมาตรการที่เชื่อว่าจะช่วยยับยั้งการหลบหนี โดยมาตรการดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพของการให้ประกันโดยไม่มีหลักประกันซึ่งนำมาใช้แทนระบบการให้ประกันด้วยหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นวิธีพิสูจน์แล้วว่าไม่สามารถให้ความเป็นธรรม ได้เท่าที่ควร[17]

ซ. <u>สิทธิในการมีทนาย</u> (Right to Counsel)

ในระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ใช้ระบบกล่าวหา (accusatorial system) ดังนั้น สิทธิในการมีทนายถือว่ามีความสำคัญมาก และการค้นหาความจริงที่ดีที่สุด ถ้าทั้งโจทก์และจำเลยมีความเท่าเทียมกัน ด้วยเหตุดังกล่าวจำเลยจึงจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากทนาย เพื่อให้มีความสามารถทัดเทียมกับอัยการโจทก์ มิฉะนั้นระบบนี้จะไม่สามารถให้ความยุติธรรมได้อย่างสมบูรณ์ โดยรับรองอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 6 ซึ่งบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องว่า “ในการฟ้องคดีอาญาทุกคดี ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องได้รับการช่วยเหลือจากทนายความในการต่อสู้คดี” รวมไปถึงสิทธิในการมีทนายในชั้นพิจารณาเช่น ในปี 1938 คดี Johnson V.Zerbst ได้กำหนดให้สิทธิการมีทนายความรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 ใช้บังคับแก่ผู้ต้องหาและจำเลยทุกคนที่ถูกดำเนินคดีอาญาร้ายแรงโดยสหพันธรัฐ และต่อมาในคดี Arigersinger V. Hamlin[18] ศาลสูงสุดได้ขยายสิทธิในการมีทนายไปสู่คดีซึ่งมีโทษจำคุกและได้มีการวางหลักว่าหลักเกณฑ์ที่จะพิจารณาว่าจำเลยจะได้รับสิทธิในการมีทนายความโดยขึ้นอยู่กับว่าคดีนั้นจะมีการลงโทษที่เป็นการจำกัดเสรีภาพหรือไม่ รวมไปถึงในขั้นตอนอื่นนอกจากระหว่าง

---

[17] สำหรับเรื่องการปฏิรูประบบการประกันตัวในสหรัฐอเมริกา ศึกษารายละเอียดได้จาก Thomas, Wazne H ., <u>Bail Reform in America</u>, (Berkley : University of California Press, 1976); Wice Paul B., <u>Freedom for Sale : A National Study of Pretrial Release</u>, (Lexington, Mass. : Health, Lexing Books), 1974 เป็นต้น

[18] 407 U.S. 25 (1972)

พิจารณา ซึ่งศาลสูงสุดได้ตีความว่า สิทธิในการมีทนายความกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 6 ครอบคลุมถึง “ขั้นตอนสำคัญ” ทุกขั้นตอนในการดำเนินคดีอีกด้วย โดยพิจารณาว่าในสถานการณ์นั้นสิ่งที่จะมากระทบสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในทางที่จะเป็นผลร้ายหรือดีและความช่วยเหลือจากทนายจะช่วยให้ผู้ต้องหา หรือจำเลยสามารถหลีกเลี่ยงผลร้ายนั้นได้หรือไม่

เมื่อพิจารณาจากแนวทางที่ศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้ตัดสินไว้ ขั้นตอนในการดำเนินคดีที่ได้รับรองถึงสิทธิในการมีทนายได้แก่ขั้นตอนดังต่อไปนี้[19]

1. ในการสอบสวนที่มีการควบคุมผู้ต้องหาศาลได้โยงเรื่องนี้กับสิทธิในการที่จะไม่ต้องให้การปรักปรำตนเอง ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 5 ดังที่ได้กล่าวมาในคดี Miranda V. Arizona

2. ในการสอบสวนหลังจากที่ได้มีคำสั่งให้ฟ้องโดยคณะลูกขุนใหญ่แล้ว

3. ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง (Preliminary hearing)

4. ในชั้นปรากฏตัวต่อศาลที่เรียกว่า Arraignment

5. ในการชี้ตัวภายหลังจากได้ปรากฏตัวต่อศาลครั้งแรกแล้ว (Initial appearance)

6. ในชั้นรับสารภาพ (Guilty Plea) และในชั้นพิพากษาลงโทษ (Sentencing)

7. การดำเนินคดีทุกๆคดีที่มีโทษเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพ

8. การอุทธรณ์ที่เป็นสิทธิตามกฎหมาย

ฌ. <u>สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีโดยลูกขุน</u> (Right to Jury Trial)

สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีโดยลูกขุน เป็นสิทธิพื้นฐานที่ได้รับการรับรองมาโดยตลอดในระบบ Common law และคณะลูกขุนถือเสมือนเป็นผู้แทนของประชาชนในสังคมที่จะเข้าไปทำหน้าที่คานอำนาจรัฐที่จะลงโทษประชาชนในคดีอาญา ซึ่งเลือกจากประชาชนทั่วๆไปที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในคดีนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นกลางอย่างแท้จริง สำหรับในรัฐธรรมนูญนั้นสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีโดยลูกขุนเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญของสหรัฐฯมาโดยตลอดในรัฐธรรมนูญ มาตรา 2 ส่วนที่ 2 บัญญัติว่า “การพิจารณาคดีอาญาทุกประเภทยกเว้นการ Impeachment จะต้องกระทำโดยลูกขุน” และในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 บัญญัติว่า “ในการฟ้องคดีอาญาทุกคดีผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องได้รับสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยเร็วและเปิดเผยโดยลูกขุนซึ่งมีความเป็นกลาง โดยจำนวนของคณะลูกขุนนั้น ศาลได้ให้แนวทางว่าจะต้องมีขนาดเพียงพอที่จะคงลักษณะของการตัดสินใจรวมกันโดยไม่มีใครสามารถโน้มน้าวได้

---

[19] ณรงค์ ใจหาญและคณะ,*อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 13* ,น.31-32.

ง่ายเกินไป และไม่เกิดความอ่อนไหวจากการข่มขู่จากอิทธิพลภายนอก พร้อมกับเป็นตัวแทนของชุมชนได้อย่างแท้จริงโดยคำนึงถึงเพศ อายุ เชื้อชาติ อาชีพ ฯลฯ[20]

การลงมติออกเสียง ศาลไม่ได้กำหนดว่ามลรัฐต่างๆจะต้องถือตามสหพันธรัฐที่ต้องมีเสียงเป็นเอกฉันท์ แต่ได้มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำไว้ว่าในลูกขุนที่มีองค์คณะ 6 คน การลงมติโดยไม่ เอกฉันท์ถือว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ[21] การพิจารณาโดยลูกขุนนั้นแม้จะมีข้อโต้แย้งอยู่บ้างในแง่ของประสิทธิภาพของลูกขุนในการที่จะเข้าใจเนื้อหาในคดีและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบางครั้งมีความยุ่งยากซับซ้อนมาก แต่ก็เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่จะมีองค์กรเพื่อถ่วงดุลอำนาจรัฐและเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับการใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรมของรัฐในคดีอาญาที่สำคัญ

ญ. <u>สิทธิในการได้รับการพิจารณาโดยเร็ว</u> (The Right to Speedy Trial)

สิทธิดังกล่าวได้รับการรับรองในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 ซึ่งบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องว่า “ในการฟ้องคดีอาญาทุกคดีจำเลยจะต้องมีสิทธิในการได้รับการพิจารณาโดยเร็วและโดยเปิดเผย” และสิทธินี้ถือว่าเป็นสิทธิที่มลรัฐต้องให้การรับรองด้วยเพราะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ due process ตามรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 14 ที่มีลักษณะเป็นการคุ้มครองสังคมด้วย สิทธิอันนี้ถือเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยเพราะจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่าเขามีความผิดจริง ดังนั้น การที่มีคำพิพากษาโดยเร็วก็จะทำให้ผู้บริสุทธิ์ ได้พ้นจากสภาพที่ต้องตกเป็นจำเลยภายในระยะเวลาที่รวดเร็วด้วย

การที่จะพิจารณาว่าสิทธิของผู้ต้องหา หรือจำเลยที่เกี่ยวกับการได้รับการพิจารณาโดยเร็วถูกกระทบกระเทือนหรือไม่ ศาลสูงสุดของสหรัฐจะพิจารณาจากระยะเวลาของความล่าช้า, เหตุผลในความล่าช้า, จำเลยได้กล่าวอ้างสิทธินี้ขึ้นมาเมื่อไร, ผลเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากความล่าช้าหรือไม่ประกอบกัน

ฎ. <u>มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในสหรัฐอเมริกา</u>

ในสหรัฐอเมริกา The U.S. Supreme Court เป็นองค์กรสำคัญที่เข้ามาจัดระบบการดำเนินคดีอาญาและกำหนดมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลย โดยกำหนดให้มลรัฐต่างๆต้องปฏิบัติตามดังที่ได้กล่าวรายละเอียดมาแล้ว มาตรการที่สำคัญที่สุดได้แก่ การสร้างกฎเกณฑ์ในการตัดพยานหลักฐานที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาที่เรียกว่า Exclusionary Rule ซึ่งห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาด้วยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในการพิจารณา อันเป็น

---

[20] ดู Duncan V. Louisiana และ Williams V. Florida, 399 U.S. 78 (1970)

[21] ดู Johnson V. Louisiana, 406 U.S. 356 (1972) และ Apodaca V. Oregon, 406 U.S. 404 (1972)

การควบคุมพฤติกรรมของตำรวจโดยการตัดมูลเหตุจูงใจในการแสวงหาพยานหลักฐานที่มิชอบ โดยศาลสูงสุดจะวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่ได้มาโดยการฝ่าฝืนสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญไม่สามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยในการพิจารณาคดี ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินคดีในระดับมลรัฐ หรือในระดับสหพันธรัฐ[22] เพื่อเป็นการยับยั้งตำรวจมิให้กระทำการใดๆที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และเป็นไปตามหลัก"ศักดิ์ศรีของตุลาการ" หรือ Judical Integrityด้วย[23] ซึ่งหลัก Exclusionary Rule ได้ถูกตีความขยายขอบเขตโดยผลของทฤษฎี "ผลไม้ของต้นไม้มีพิษ" (Fruit of the poisonous tree) ซึ่งศาลสูงสุดห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานแม้ว่าจะได้มาโดยวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น เราได้มาซึ่งพยานหลักฐานชิ้นนั้นสืบเนื่องมาจากการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ พยานหลักฐานชิ้นหลังทำให้ไม่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ และไม่สามารถนำเข้าไปใช้เพื่อประโยชน์ใดๆทั้งสิ้นด้วย[24] รวมไปถึงมาตรการอื่นๆ เช่น มาตรการทางแพ่ง (Civil Remedies) ในการฟ้องเรียกค่าเสียหาย (damage suit) หรือฟ้องให้ยับยั้งการกระทำ (injuctive relief) สำหรับการฟ้องเรียกค่าเสียหายนั้น ในระดับสหพันธรัฐมีอยู่สองวิธีการ วิธีการแรกคือการฟ้องเรียกค่าเสียหายโดยอาศัยมูลละเมิดตาม Federal Tort Claims Act วิธีที่สอง คือการฟ้องตามแนวทางคดีคำพิพากษาศาลสูงคดี Bivena V Six Unknown Named Agents of Federal Bureau of Narcotics ซึ่งเปิดโอกาสให้ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่อาศัยอำนาจกระทำการที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญได้โดยตรง[25] ในระดับมลรัฐ มาตรการฟ้องเรียกค่าเสียหายในมูลละเมิดก็อาจทำให้โดยระบบ Common Law แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายเฉพาะเหมือนในสหพันธรัฐ และยังมีกฎหมายซึ่งอนุญาตให้บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำที่ละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐ สามารถฟ้องเจ้าหน้าที่ของมลรัฐในศาลของสหพันธรัฐได้ด้วย[26]

ในส่วนของการฟ้องคดีเพื่อให้ศาลมีมาตรการยับยั้ง (injuctive relief) นั้นสามารถทำได้ทั้งในระดับสหพันธรัฐและในมลรัฐ เช่นเดียวกับการฟ้องเรียกค่าเสียหาย โดยในส่วนของ

---

[22] ศาลเริ่มใช้หลักเกณฑ์นี้ในคดี Weeks V United States, 232 U.S. 383 (1914) และต่อมาได้มีการตีความให้บังคับใช้แก่รัฐต่างๆด้วยใน Mapp V Ohio, *เพิ่งอ้าง*, น. 660.

[23] ดู Mapp V. Ohio, *เพิ่งอ้าง*,น.660.

[24] ดู Silverthrone Lumber Co. V United States, 232 U.S. 385 (1920), Nardone V. United States,308 U.S. 338(1939) และ Wong Sun V United States, 371 U.S. 471 (1963)

[25] 403 U.S. 388 (1971) และดู Whitebread, Criminal Procedure, 40-41 (1980)

[26] ดู 42 U.S.C.A. Section 1983

สหพันธรัฐ จะทำได้ในกรณีที่เป็นการกระทำนอกขอบเขตอำนาจหน้าที่ (Ultra Vires) หรือเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ[27] และมาตรการทางอาญา สำหรับลงโทษการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การจับที่ไม่ชอบ (false arrest) หรือกฎหมายเรื่องบุกรุก (trespass) โดยอยู่ภายใต้หลักการตีความกฎหมายอาญาโดยเคร่งครัด จึงมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ เช่น เรื่องการจับที่ไม่ชอบก็ต้องพิสูจน์เจตนาให้ชัดเจน และตำรวจก็มักจะอ้างเรื่องขาดเจตนาเป็นข้อแก้ตัวเสมอ ส่วนการฟ้องบุกรุกก็ต้องพิสูจน์ว่า มีเจตนาจะเข้าไปรบกวนการครอบครองของเจ้าของ เป็นต้น ทำให้วิธีการนี้ไม่เป็นที่นิยมนัก นอกจากการฟ้องในทางอาญาดังกล่าวแล้วยังสามารถดำเนินคดีฐานละเมิดรัฐธรรมนูญทั้งต่อเจ้าหน้าที่สหพันธรัฐ และมลรัฐได้โดยตรงโดยกฎหมาย เช่นเดียวกับการฟ้องในทางแพ่งอีกด้วย[28] เป็นความผิดทางอาญาเช่นการค้นและการยึดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย(Unlawful search and seizure) การได้มาซึ่งหมายจับโดยวิธีการที่ไม่ชอบ (malicious procurement of a warrant) การกระทำที่เกินเขตอำนาจที่กำหนดในหมาย (exceeding the authority of warrant) เป็นต้น หรือ มาตรการที่ไม่ใช่ทางกฎหมาย เช่น มาตรการตรวจสอบภายในโดยองค์กรของตำรวจ (internal review) ซึ่งหน่วยงานตำรวจเกือบทุกแห่งจะมีการรับคำร้องจากประชาชน (citizen complaints) ในบางเมืองนอกจากจะมีองค์กรตรวจสอบภายในหน่วยงานแล้ว ยังมีองค์กรตรวจสอบโดยประชาชน (citizen review boards) เช่น นิวยอร์ค มินิอาร์โปริส เซ็นปอล เป็นต้น และในบางแห่งยังมีองค์กรตรวจสอบที่เรียกว่า Ombudsman เพื่อพิจารณาคำร้องของประชาชนที่ร้องเรียนเกี่ยวกับการใช้อำนาจโดยมิชอบของตำรวจ และมีอำนาจให้ตำรวจผู้ถูกร้องเรียนมาชี้แจงข้อกล่าวหา ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับที่กำหนดไว้ในแต่ละรัฐ ผลของการพิจารณาองค์กรนี้ จะส่งไปที่หัวหน้าตำรวจ เพื่อพิจารณาโทษแก่ตำรวจผู้กระทำผิดจริงตามที่ถูกร้องเรียน ซึ่งอาจมีผลต่อเงินเดือนหรือการจ้างตำรวจผู้นั้น[29]

3.1.2 <u>ประเทศอังกฤษ</u>

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทางอาญาในอังกฤษนั้นเกิดขึ้นและมีบทบัญญัติรับรองสิทธิโดยเริ่มจากกฎบัตรแมคนาคาร์ต้า (Magna Carta, 1212) ซึ่งบัญญัติรับรองว่า “บุคคลธรรมดาจะ

---

[27] ดู คดี Larson V.Domestic and foreign Commerce Corp., 337 U.S. 682 (1949)

[28] ดู J.Blalock,Civil Liability of Law Enforcement Officers (1974)

[29] ณรงค์ ใจหาญและคณะ,*อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 13*,น.39-40.

ไม่ถูกจับกุม คุมขังบังคับให้ออกไปจากดินแดนของตน (freehold) เว้นแต่จะเป็นไปตามคำพิพากษาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือโดยกฎหมายพิเศษ" และได้รับรองว่า "บุคคลธรรมดาจะไม่ถูกคุมขัง เว้นแต่จะเป็นไปตามคำพิพากษา"[30] และสิทธิที่ได้รับการประกันตัวของจำเลยและการห้ามการลงโทษอย่างทารุณโหดร้ายผิดธรรมดาได้บัญญัติรับรองไว้ใน Bill of Rights, 1688.[31]

ในปัจจุบันกฎหมายอังกฤษได้บัญญัติหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหา และจำเลยในคดีอาญาสอดคล้องกับปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, กติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมือง(ทางแพ่ง)และทางการเมืองโดยมีหลักหลายประการที่ตรงกับอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของสภายุโรป ค.ศ.1950[32] โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจับ การควบคุมและการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยในการดำเนินการพิจารณา โดยวางมาตรการควบคุมและตรวจสอบโดยองค์กรภายนอกไว้อย่างรัดกุมและคงประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะการให้ดุลยพินิจแก่ตำรวจ อัยการ ศาล ในการบังคับใช้กฎหมายมากขึ้นแต่ก็มีพระราชบัญญัติต่าง ๆ ควบคุมแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมายไว้โดยละเอียด เช่น The Police and Criminal Evidence Act 1984[33] เป็นต้น และการปฏิบัติงานขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมจะต้องเปิดเผย และสามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้โดยสาธารชนได้[34]

หลักประกันสิทธิของผู้ต้องหา จำเลย ตามกฎหมายอังกฤษดังนี้

1. <u>สิทธิของผู้ต้องหา</u>

การสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาในอังกฤษมีการแก้ไข The police and Criminal Evidence Act 1984 โดยเพิ่มหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหามากขึ้นโดยเฉพาะ เช่น สิทธิการมีทนายเพื่อให้คำปรึกษา เป็นต้น และในขณะเดียวกันก็เพิ่มมาตรการตรวจสอบให้มากขึ้นดังนี้

---

[30] Halsbury's Statutes (3rd ed.) และดู วิษณุ เครืองาม, <u>กฎหมายรัฐธรรมนูญ</u>, (กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณาการ,2530), น.110.

[31] Paul Sieghart, <u>The International Law of Human Rights</u>, (Oxford : Clarendon Press, 1984), p.161.

[32] Andrew Ashworth, <u>The Criminal Process</u> : An Evaluative Study, (Oxford: Clarendon Press, 1994), p.50.

[33] M.D.A. Freeman, <u>Police and Criminal Evidence Act 1984</u>, (London : Sweet & Maxwell, 1985)

[34] D.J. Galligan, "Regulating Pre-trial Decisions", in I. Dennis (ed.), Criminal Law and Criminal Justice, (1987)

1.1 การจับและการควบคุมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีเหตุผลอันสมควรตามกฎหมาย

ตำรวจมีอำนาจในการจับและควบคุมหลังจับ ซึ่งกฎหมายอังกฤษได้มีมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาไว้อย่างรัดกุมตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา และต่อมานโยบายของการปราบปรามอาชญากรรมซึ่งเกิดสูงขึ้นในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา กฎหมายอังกฤษจึงผ่อนคลายความเคร่งครัดในเรื่องการจับโดยมีหมาย และเพิ่มประเภทความผิดที่ตำรวจสามารถจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับมากขึ้น[35] โดยพิจารณาจาก

ก. เหตุผลอันสมควรในการจับและการตรวจสอบ

การจับตามกฎหมายอังกฤษ อาจแบ่งได้เป็นการจับโดยมีหมายจับ และการจับโดยไม่มีหมายจับ ทั้งนี้ ในกรณีที่เป็นการจับโดยไม่มีหมาย ตำรวจจะต้องยื่นรายละเอียดและสาบานต่อศาลว่ามีการกระทำผิดขึ้น และขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลที่ระบุว่าเป็นผู้กระทำผิด ศาลจะเป็นผู้พิจารณาออกหมายจับตามหลักในมาตรา 125 ของ The Magistrates' Court Act 1980 ถ้าเห็นว่าที่อยู่ของผู้ถูกจับไม่แน่นอนที่จะออกหมายเรียกได้

ส่วนการจับโดยไม่มีหมายจับ อาจแยกได้สองกรณี คือ ในกรณีแรกตามมาตรา 24 กำหนดให้ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือถ้าหนักกว่านั้น โดยถือว่าเป็นความผิดที่อาจจับได้และปรากฏว่าผู้กระทำผิดกำลังกระทำความผิด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้กระทำความผิดมาแล้วหรือจะกระทำความผิด ตำรวจมีอำนาจจับโดยไม่ต้องมีหมายจับ ในกรณีที่สองสำหรับความผิดที่มิใช่ความผิดที่อาจจับได้ มาตรา 25 ของ PACE ให้อำนาจตำรวจจับโดยไม่มีหมายในกรณีซึ่งมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องหาซึ่งได้กระทำผิด หรือพยายามกระทำความผิดเป็นมีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง หรือใช้ชื่อ ที่อยู่อันเป็นเท็จ หรือมีเหตุผลอันควรเชื่อว่าผู้นั้นได้บอกชื่อหรือที่อยู่เป็นเท็จอันควรเชื่อว่าจำเป็นต้องจับผู้นั้นเพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้นทำร้ายร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น หรือทำร้ายทรัพย์สินของบุคคลอื่นอำนาจตามมาตรา 25 นี้ เป็นอำนาจของตำรวจโดยเฉพาะราษฎรหรือเจ้าพนักงานของรัฐอื่นไม่อาจจับได้โดยอาศัยมาตรา 25 นี้[36]

ข. อำนาจและหน้าที่หลังการจับ

หลังการจับ ตำรวจมีอำนาจค้นตัวและบ้านของผู้ถูกจับได้ทันที ตามมาตรา 32 ของ PACE ถ้าตำรวจมีเหตุผลอันควรเชื่อว่าผู้ถูกจับอาจมีสิ่งของซึ่งอาจเป็นอันตรายแก่ตนหรืออาจใช้เพื่อหลบหนีการควบคุม หรือมีหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความผิดนั้นอยู่ โดยตำรวจต้อง

---

[35] M.D.A. Freeman,op.cit.,pp.60-61.

[36] John, Sprack Emmins on Criminal Procedure,(fifth edition, Blackstone Press,1992), p.391.

แจ้งแก่ผู้ต้องหานั้นว่าเขาถูกจับและเหตุแห่งการจับนั้นโดยทันทีเท่าที่จะทำได้ แม้ว่าเหตุแห่งการจับนั้นจะปรากฏชัดแจ้งตามมาตรา 28 ของ PACE ถ้าตำรวจไม่แจ้งมีผลให้การจับนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย และนำตัวผู้ถูกจับไปยังสถานีตำรวจในทันทีเท่าที่จะกระทำได้ ถ้าไม่สามารถทำได้ต้องบันทึกเหตุที่ล่าช้า เว้นแต่จะควบคุมไปที่ใดซึ่งจะรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้น

ค. การควบคุมผู้ต้องหา

การควบคุมผู้ต้องหาก่อนไปยังศาลนั้นจะต้องกระทำเท่าที่จะจำเป็นไม่เกินระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด และมีองค์กรที่ตรวจสอบถึงเหตุที่จำเป็นดังกล่าว 2 องค์กร คือ พนักงานควบคุม (Custody officer)[37] และ magistrate ทั้งนี้ภายใน 36 ชั่วโมงนับแต่เวลาควบคุมจะตรวจสอบโดย พนักงานควบคุม ส่วนหลังจากนั้นจนถึง 96 ชั่วโมงนับแต่เวลาควบคุมจะเป็นหน้าที่ของ magistrate เหตุจำเป็นที่ต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้เพื่อป้องกันการทำลายพยานหลักฐานและเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนผู้ต้องหาตามเวลาที่ PACE กำหนด[38]

1.2 <u>การค้นในที่สาธารณะและการค้นในเคหสถาน</u>

การค้นของตำรวจตาม PACE มีอยู่สองกรณี คือ การค้นที่สาธารณะและการค้นในเคหสถาน การค้นในที่สาธารณะ ต้องมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรที่ตำรวจจะเรียกให้บุคคลหรือยานพาหนะหยุดเพื่อตรวจค้น เพื่อหาของที่ถูกลักทรัพย์หรือของต้องห้ามตามกฎหมายอื่นซึ่งหมายรวมถึงอาวุธหรือสิ่งที่สามารถใช้อย่างอาวุธ ในการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือใช้ในการทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือใช้ในการทำร้ายบุคคล (PACE มาตรา 1) โดยถือมาตรฐานของบุคคลในฐานะและพฤติการณ์เดียวกับผู้ค้นเป็นเกณฑ์ (Annex B of Code A ของ PACE ข้อ 1.6 และ 1.7) หากเป็นการค้นตัวบุคคลซึ่งกระทำต่อหน้าธารกำนัล ผู้ค้นสามารถขอให้ผู้ถูกค้นถอดเสื้อนอกและถุงมือเท่านั้น (PACE มาตรา 2 (9) (a)) โดยก่อนที่จะค้น เจ้าพนักงานต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกค้นว่าผู้ค้นเป็นใครและวัตถุประสงค์ในการค้น นอกจากนี้ต้องแจ้งให้ทราบถึงเหตุที่จะทำการค้น และหลังการค้นแล้วจะต้องทำบันทึก ภายในเวลาเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยจะต้องระบุวัน เวลา สถานที่ เหตุแห่งการค้น ชื่อของผู้ค้นและถูกค้น และรายงานเป็นประจำต่อ

---

[37] Custody officer เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไม่มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับความผิดอาญาซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา 36 ของ PACE โดยมีหน้าที่ตรวจสอบความจำเป็นในการควบคุม และการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาของตำรวจให้สอดคล้องกับกฎหมายในระหว่างที่ผู้นั้นยังไม่ถูกนำตัวมาศาล โปรดดู R.C.A White, The Administration of Justice, second edition,(Oxford : Blackwell Publishers,1992), pp. 49-50.

[38] John, Sprack op.cit,pp.385-387.

ผู้บังคับบัญชา และผู้ถูกค้นสามารถขอสำเนาบันทึกดังกล่าวได้โดยร้องขอภายใน 12 เดือนนับแต่วันถูกค้น (PACE มาตรา 2, 3 และ 5) โดยการค้นในที่สาธารณะ คือด่านตรวจค้นรถบนถนนหลวงต้องเป็นตำรวจระดับตั้งแต่ super-intendent หรือ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลได้กระทำผิดอาญา serious arrest able offence สามารถกระทำคราวละไม่เกิน 7 วัน และ เจ้าพนักงานต้องแสดงฐานและตำแหน่งและแสดงหมายที่อนุญาตให้ค้นได้ต่อผู้ถูกค้น ส่วนการค้นในเคหสถานจะต้องขอหมายจาก justice of the peace ซึ่งศาลออกหมายให้เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าความผิดอาญา serious arrest able offence ซึ่งเกิดขึ้นและพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความผิดได้ซุกซ่อนในเคหสถานนั้น แต่ต้องมิใช่พยานหลักฐานที่เป็นความลับ (PACE มาตรา 8) และคำร้องขอออกหมายค้นจะต้องระบุเหตุอันควรค้นและพยานหลักฐานที่ต้องการไปค้นด้วย ถ้าสามารถทำได้ (PACE มาตรา 15-16) โดยเหตุที่เข้าไปค้นอาจเป็นเพราะต้องการจับบุคคลในเคหสถาน หรือ เพื่อช่วยชีวิตบุคคลที่ตกอยู่ในภยันตรายซึ่งอยู่ในบ้านหรือเพื่อปกป้องทรัพย์สินที่อาจถูกทำลายในเคหสถาน และการค้นโดยไม่มีหมายนั้น ตำรวจสามารถกระทำได้ ตามหลักในมาตรา 17 แห่ง PACE โดยกำหนดให้ผู้จับต้องเป็นตำรวจในเครื่องแบบ และเป็นการตรวจค้นเพื่อจับบุคคล หรือจับบุคคลซึ่งหลบหนีเข้ามาในซุกซ่อนในเคหสถาน หรือเป็นการค้นเพื่อช่วยชีวิตบุคคลในเคหสถานนั้น หรือเพื่อป้องกันการทำลายทรัพย์อย่างร้ายแรง

1.3 <u>สิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการปฏิบัติและสอบสวนอย่างเป็นธรรม</u>

การปฏิบัติต่อผู้ต้องคุมขังที่สถานีตำรวจเป็นไปตามบัญญัติในภาค 4 ของ PACE และประมวลระเบียบปฏิบัติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาและการสอบสวนผู้ต้องหา (Code of the Practice on the Treatment and Questioning of Suspects) ซึ่งผู้มีหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบดังกล่าวคือ พนักงานควบคุม ในระหว่างที่อยู่ในการที่ถูกควบคุมและการได้รับข้อมูลที่ถูกต้องสำหรับการที่ผู้ถูกควบคุมจะได้รับการปล่อยชั่วคราว หลักประกันเหล่านี้ได้แก่

1.3.1 สิทธิการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิของผู้ต้องหา ตาม วรรค 3.1 ของ Code C of PACE กำหนดให้พนักงานควบคุมมีหน้าที่แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกควบคุมทราบถึงสิทธิแจ้งให้ญาติหรือเพื่อนทราบว่าตนถูกจับโดยค่าใช้จ่ายของรัฐ ,สิทธิพบและปรึกษากับทนายความเป็นการเฉพาะตัว ณ สถานีตำรวจโดยไม่คิดมูลค่า และสิทธิได้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับสิทธิของตนตามที่บัญญัติไว้ใน Code of Practice[39]

1.3.2 สิทธิผู้ถูกควบคุมที่จะติดต่อกับเพื่อนหรือญาติหรือผู้ที่รู้จักหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องโดยไม่ชักช้ากว่าเขาต้องถูกจับและอยู่ที่ใด โดยรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย (PACE มาตรา 56)

---

[39] *Ibid.*, p.50.

1.3.3 ผู้ต้องหามีสิทธิพบทนายเป็นการเฉพาะตัวที่สถานีตำรวจ โดยไม่คิดมูลค่า และสามารถร้องขอได้ทุกเวลา (PACE มาตรา 58) และถ้าผู้ต้องหาเป็นคนยากไร้ก็สามารถได้รับความช่วยเหลือที่ปรึกษากฎหมายจากรัฐ (The Legal Aids 1982 มาตรา1) ซึ่งรวมถึงผู้ช่วยทนายด้วย

1.3.4 การสอบสวนผู้ต้องหาต้องบันทึกด้วยเทปบันทึกเสียง (Code C of PACE para 11.5) ถ้าไม่มีจึงบันทึกด้วยกระดาษ และต้องกระทำที่สถานีตำรวจเป็นหลัก การสอบสวนต้องกระทำภายใน 24 ชั่วโมง แต่เขาจะได้รับการอนุญาตให้พักผ่อนก่อนเวลาไม่น้อยกว่า 8 ชั่วโมง โดยไม่มีการสอบสวนอย่างใด ๆ

1.3.5 ห้ามมิให้ให้สุราหรือของเมาอย่างอื่นแก่ผู้ถูกควบคุม เว้นแต่จะเป็นยารักษาโรค ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เขาขาดสติสัมปชัญญะในการให้ถ้อยคำต่อตำรวจ

1.3.6 ผู้ที่ถูกควบคุมที่สถานีตำรวจ มีสิทธิได้รับการเยี่ยมภายใต้เงื่อนไขที่พนักงานควบคุมกำหนด ซึ่งในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานจะอนุญาตในกรณีที่มีเจ้าหน้าที่คอยควบคุมอยู่

1.3.7 ผู้ถูกควบคุม มีสิทธิที่จะติดต่อทางจดหมาย หรือโทรศัพท์ถึงบุคคลหนึ่งในเวลาที่เหมาะสม และก่อนที่จะส่งจดหมาย หรือพูดโทรศัพท์ ผู้นั้นจะได้รับการแจ้งว่าจดหมายหรือข้อความที่พูดอาจเป็นพยานหลักฐานหรืออาจถูกอ่าน หรือฟังการสนทนา

1.3.8 ผู้ต้องหาที่ไม่เข้าใจภาษาอังกฤษ มีสิทธิขอร้องให้มีล่าม และถ้อยคำที่แปลจะต้องบันทึกเป็นสองภาษา คือ ภาษาที่ผู้ต้องหาพูด และภาษาอังกฤษ และต้องลงชื่อในบันทึกดังกล่าว ในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นคนหูหนวก อาจจะไม่ต้องใช้ล่ามถ้าผู้ต้องหายอมให้โดยการเขียน

1.3.9 ผู้ต้องหามีสิทธินิ่งไม่ยอมให้การในชั้นสอบสวน(Right of silence) และสิทธินี้ผู้สอบสวนจะต้องเตือนผู้ต้องหาว่า “ท่านไม่จำต้องพูดอะไร เว้นแต่ท่านจะต้องการพูดแต่ถ้อยคำของท่านที่ให้การจะถูกนำไปเป็นพยานหลักฐาน” (Code C of PACE)

2 <u>สิทธิของจำเลย</u>

กฎหมายของอังกฤษได้รับรองสิทธิจำเลยที่ไม่ถูกจับกุม คุมขังโดยไม่มีเหตุผลสมควรเช่นเดียวกับผู้ต้องหา และได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาลงโทษเช่นเดียวกับมาตรฐานสากล นอกจากนี้ยังมีสิทธิต่างๆ ที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมและสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สิทธิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวเป็นหลัก ตามบทบัญญัติในมาตรา 4 ของ The bail Act 1976[40] ที่ว่า “บุคคลผู้รับรองขอปล่อยชั่วคราวจะได้รับการประกันตัว เว้นแต่จะเข้าเงื่อนไขตาม Schedule 1 ของพระราชบัญญัตินี้” คือ หลบหนีการคุมตัว, กระทำผิดอีกระหว่าง

[40] John, Sprack op.cit , p.444.

ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว, ยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐานหรือกระทำการอันให้เสียความยุติธรรมไม่ว่าจะเป็น การกระทำของเขาเองหรือบุคคลอื่น, ศาลเห็นสมควรควบคุมไว้เพื่อประโยชน์แก่เขาเอง, ถูกจับอีกครั้งหลังจากที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวในคดีนี้มาครั้งหนึ่งแล้วผู้นั้นได้รับโทษ Custodial sentence สำหรับคดีที่ไม่มีโทษจำคุกผู้นั้นอาจไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวถ้าเข้ากรณีข้างต้น

การปล่อยชั่วคราวของศาลนั้นกระทำได้ 3 วิธี คือ ปล่อยโดยไม่มีประกันและหลักประกัน ปล่อยโดยมีประกัน และปล่อยโดยมีประกันและหลักประกันการไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผลไว้ในคำสั่งด้วย

2.2 สิทธิต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่โดยศาลต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังด้วยภาษาธรรมดา (Magistrate Court Rule 1981 มาตรา 7(6) โดยจำเลยมีสิทธิเสนอหลักฐานด้วยตนเอง แม้ว่าจะมีทนายช่วยเหลือและการพิจารณาต้องกระทำต่อหน้าจำเลยถ้าคดีที่ต้องพิจารณาโดยคณะลูกขุน โดยหลักการพิจารณาต้องกระทำต่อหน้าจำเลย เว้นแต่จำเลยจะเจ็บป่วยและไม่สามารถจะมาศาลได้ หรือจำเลยมีจิตผิดปกติและแพทย์ได้ลงความเห็นเป็นหนังสือว่าจำเลยต้องรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลและเขามีทนายคอยให้ความช่วยเหลืออยู่ นอกจากนี้การพิจารณาลับหลังจำเลยอาจกระทำได้ในกรณีที่จำเลยส่งเสียงในห้องพิจารณาทำให้การสืบพยานไม่สามารถกระทำได้ หรือจำเลยคนหนึ่งไม่สามารถมาศาลได้ ศาลมีดุลพินิจที่จะสืบพยานซึ่งไม่เกี่ยวกับจำเลยคนที่ไม่มาศาลนั้นลับหลังจำเลยได้

สำหรับการพิจารณาคดีโดยรวบรัด กฎหมายอังกฤษไม่เคร่งครัดว่าการพิจารณาจะต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ดังนั้น จำเลยจึงให้การรับสารภาพทางไปรษณีย์ตามมาตรา 12 ของ the Magistrates' Court Act 1980 และศาลสามารถที่จะดำเนินกระบวนพิจารณาลับหลังจำเลยได้ ถ้าจำเลยไม่มาในวันนัดพิจารณา ตามมาตรา 12 และ 13 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว[41] และจำเลยมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากทนายความของรัฐโดยไม่คิดมูลค่าตามมาตรา 20 ของ (The Legal Act 1988) ซึ่งให้ศาลตั้งทนายให้แก่จำเลยในทุกขั้นตอนของกระบวนพิจารณาคดีอาญา ภายใต้เงื่อนไข ตามมาตรา 21 ดังนี้

ก. จำเลยในคดีที่กระทำผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา หรือ

ข. จำเลยไม่มีทนาย และต้องการทนาย และถูกควบคุมในศาล Magistrate หรือ Crown Court ซึ่งการมีทนายช่วยเหลือจะทำให้จำเลยได้รับการปกป้องสิทธิที่จะดำเนินการขอประกันตัว หรือ

ค. ผู้ต้องโทษซึ่งถูกควบคุมอยู่ในศาลต้องการทำรายงานเพื่อส่งให้ศาลยกโทษ หรือ

---

[41] *Ibid*., pp.185-186.

ง. ผู้อุทธรณ์ในศาลอุทธรณ์ซึ่งคดีของเขาถูกฟ้องต่อศาลฎีกา

จ. จำเลยมีสิทธิที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับความผิดที่ถูกฟ้องจากโจทย์ก่อนการพิจารณาสิทธินี้ โดยจำเลยสามารถร้องขอให้โจทก์ส่งสำเนาคำให้การของพยานซึ่งให้การเป็นหนังสือ หรือสรุปข้อมูลโดยย่อที่เกี่ยวกับพยานที่จะนำมาสืบในชั้นพิจารณาทั้งนี้ต้องยื่นก่อนที่จะกำหนดว่าควรพิจารณาคดีโดยรวบรัดหรือโดยคณะลูกขุนและโจทก์จะต้องดำเนินการโดยเร็วเท่าที่จะสามารถทำได้[42]

ฉ. เป็นหน้าที่ของศาล Crown Court ซึ่งจะต้องถามจำเลยในการพิจารณาคดีโดย indictment ว่าจำเลยประสงค์จะนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลภายหลังจากที่โจทก์สืบพยานเสร็จหรือไม่ ถ้าศาลไม่ถาม และจำเลยต้องการที่จะนำพยานเข้าสืบ และมีผลให้จำเลยถูกตัดสินว่าเป็นผู้กระทำผิด คำตัดสินนั้นจะต้องถูกยกเลิกไป[43]

2.3 <u>สิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม</u> การพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว ทั้งการชี้ขาดตัดสินโดยคณะลูกขุนและการกำหนดโทษโดยศาล Crown Court และ Magistrate Court ต้องพิจารณาโดยเปิดเผย ซึ่งศาลจะยกเว้นเฉพาะกรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้น และการไม่ถูกประจานโดยการเสนอข่าวการพิจารณาคดี ถ้าปรากฏว่าจะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ความปลอดภัยของประเทศและมีการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย จะมีโทษจำคุกตาม Official Secret Act 1920 มาตรา 8

3.1.3 <u>ประเทศเยอรมัน</u>

การดำเนินคดีอาญาในประเทศเยอรมันนั้น จะใช้ระบบประมวลกฎหมาย (civil law) และมีการแยกการดำเนินคดีออกเป็นขั้นตอน 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ [44]คือ

1. กระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นต้น (Vorverfahren)

เป็นข้อพิจารณาในการหาข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนการฟ้องคดีอาญา หน้าที่ในชั้นนี้เป็นหน้าที่ขององค์กรอัยการเพื่อยืนยันข้อกล่าวหา[45] ซึ่งการที่จะชี้ขาดได้จะต้องมีการพิจารณาข้อเท็จจริงต่างๆที่

---

[42] *Ibid*., p.190.

[43] ณรงค์ ใจหาญและคณะ,*อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 13,* น.57.

[44] Alfred, Rieg, <u>Introduction au droit allemande (République fédérale). Tome II, Titre II : Procédure pénale</u>,(Paris, Editions Cujas.1984), p.365.

[45] ณรงค์ ใจหาญและคณะ,*อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 13,* น.96-97.

เกิดขึ้นและโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อเท็จจริงที่ได้มาจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ได้มาโดยชอบด้วย การชี้ขาดในชั้นนี้จึงเป็นการชี้ขาดคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงานหากข้อเท็จจริงที่ได้มาพอฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหา ได้กระทำความผิดจริง ก็จะดำเนินการฟ้องศาลเพื่อทำการชี้ขาดคดีอาญาโดยศาลซึ่งก็คือขั้นตอนการพิจารณาพิพากษานั่นเอง

2. กระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นกลาง (Swischenverfahren)

กล่าวคือ เมื่อพนักงานอัยการสอบสวนเสร็จและสั่งให้มีการดำเนินคดีแล้วก่อนที่จะไปสู่การพิจารณาชั้นหลัก โดยศาลจะเป็นผู้ทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้อง อันเป็นการควบคุมดุลพินิจในการสั่งให้ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ

3. กระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นหลัก (Hauptverfahren)

เป็นการพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาล ซึ่งในแต่ละขั้นตอนของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน ได้กำหนดองค์กรต่างๆ ที่จะเข้ามามีบทบาทแตกต่างกัน เพื่อค้นหาความจริงและบรรลุเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญา คือ การชี้ขาดเรื่องที่กล่าวหา โดยจะทำการค้นหาความจริงในเนื้อหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ว่าข้อความจริงที่ได้มานั้นจะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้ต้องหา ซึ่งประกอบไปด้วย องค์กรอัยการและผู้ช่วย (die Staatsanwaltschaft und ihre Gehilfen) ซึ่งจะทำหน้าที่ชี้ขาดคดีชั้นเจ้าพนักงาน โดยรับคำร้องทุกข์เพื่อทำการสอบสวนคดีอาญา และองค์กรศาลอาญา (Strafgerichte) ที่ทำหน้าที่ชี้ขาดคดีในชั้นศาล ซึ่งเป็นการดำเนินคดีอาญาชั้นพิจารณาพิพากษาคดีนั่นเองการดำเนินคดีของเยอรมันนั้น โดยทั่วไปจะเน้นหลักสำคัญ 3 ประการอันจะมีผลต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา และจำเลย[46] คือหลักการดำเนินคดีโดยวาจา, หลักการดำเนินคดีโดยเปิดเผยในชั้นพิจารณาคดี และหลักการดำเนินคดีโดยรวดเร็วซึ่งแม้ไม่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยตรง แต่ก็มีบทบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น การบัญญัติให้นำตัวผู้ถูกจับส่งผู้พิพากษาโดยเร็ว ตามมาตรา 115, มาตรา 128 stop. หรือตามมาตรา 229 ซึ่งกำหนดว่าการเลื่อนนัดการพิจารณาออกไปให้เลื่อนได้ไม่เกิน 10 วันเป็นต้น

1. <u>การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา</u>

การดำเนินกระบวนการฟ้องร้องพิจารณาคดีอาญาชั้นต้นถือว่า เป็นการดำเนินคดีอาญาก่อนการฟ้องร้อง ซึ่งถือเป็นการสอบสวนฟ้องร้องโดยองค์กรอัยการผู้มีหน้าที่ดำเนินการเพื่อหาพยานหลักฐาน เพื่อนำมาชี้ขาดว่ามีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะเอาผิดแก่ผู้ต้องหาหรือไม่ รวมถึงการหาพยานหลักฐานที่เป็นคุณแก่ตัวผู้ต้องหาด้วย (มาตรา 160 วรรค 2 StPO) โดยพนักงาน

---

[46] *supra note* 45, p.353.

อัยการอาจเริ่มการสอบสวนด้วยตนเอง หรือเมื่อมีการกล่าวโทษ(Strafanzeige)หรือเมื่อมีคำร้องทุกข์ (Strafantrag) ก็ได้และยังมีองค์กรตำรวจ ,ผู้พิพากษาสอบสวนช่วยในการสอบสวนด้วย

(ก) สำหรับองค์กรตำรวจที่มีหน้าที่ในการสอบสวนนั้นคือ สำนักงานอาชญาวิทยาแห่งสหพันธรัฐ (Bundeskriminalamt) หรือเรียกชื่อย่อว่า BKA

(ข) สำหรับผู้พิพากษาสอบสวน เป็นผู้อนุญาตให้ใช้มาตรการบังคับ (มาตรา 162 วรรค 1) และตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของมาตรการที่ใช้ (มาตรา 162 วรรค 3) แต่ไม่มีหน้าที่พิจารณาว่าสมควรใช้มาตรการนั้นหรือไม่ ในกรณีฉุกเฉิน ผู้พิพากษาสอบสวนอาจทำการสอบสวนแทนพนักงานอัยการ รวมทั้งการออกหมายจับด้วย (มาตรา125) แต่อำนาจวินิจฉัยการสอบสวนอื่นยังคงเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ (มาตรา 167)[47] นอกจากที่เป็นอำนาจในการชันสูตรพลิกศพ หรือหาพยานหลักฐานหรือร่องรอยต่างๆของพนักงานอัยการเยอรมันนี้ยังมีอำนาจในการสอบสวนอันกระทบต่อเสรีภาพผู้ต้องหา ดังนี้

1) <u>การถามคำให้การผู้ต้องหา</u>[48] โดยพนักงานอัยการมีสิทธิสั่งให้ผู้ต้องหามาให้การได้ (มาตรา 163 a วรรค 8 ของ StPO)แต่ผู้ต้องหาก็มีสิทธิปฏิเสธที่จะให้การต่อพนักงานอัยการและขอให้การต่อหน้าผู้พิพากษาสอบสวนได้

ในการถามคำให้การนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ตามมาตรา 136 และมาตรา 163 a วรรค 3,4 ดังนี้

(1) พนักงานอัยการ หรือผู้พิพากษาสอบสวน ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงข้อหาที่เขาถูกกล่าวหา (มาตรา 136 วรรค 1)

(2) พนักงานอัยการ หรือผู้พิพากษาสอบสวน ต้องถามชื่อ-ที่อยู่ (มาตรา 136 วรรค1) ซึ่งผู้ต้องหาต้องตอบคำถาม หากปฏิเสธอาจจะเป็นความผิดระเบียบในทางปกครองได้

(3) พนักงานอัยการ หรือผู้พิพากษาสอบสวน ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าเขามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ รวมทั้งมีสิทธิในการมีทนายได้ (มาตรา 136 วรรค1)

(4) หลังจากนั้นแล้ว จึงสามารถถามผู้ต้องหาในส่วนที่เป็นเนื้อหาคดีได้ (มาตรา 136 วรรค2) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ต้องหาแก้ข้อสงสัยที่มีต่อเขาได้ และหากผู้ต้องหาประสงค์จะมีทนายความแล้ว ทนายความจะต้องร่วมอยู่ในการสอบสวนด้วย แต่มีข้อยกเว้น 2 ประการ [49]คือการมีทนายร่วมในการสอบสวนนั้น จะมีได้แต่เฉพาะกรณีสอบสวนได้กระทำโดยผู้พิพากษาสอบสวน

---

[47] *Ibid*, p.362.

[48] *Ibid*, pp.368 - 371.

[49] *Ibid*, p.369.

(มาตรา 168 C วรรค 1) และผู้พิพากษาสอบสวนอาจปฏิเสธไม่เรียกทนายความมาร่วมในการสอบสวนก็ได้ หากการดังกล่าวอาจขัดขวางต่อการสอบสวน (มาตรา 168 c วรรค 5)

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันเน้นหลักที่ว่า ผู้ต้องหาต้องมีเสรีภาพในการให้การในชั้นสอบสวน ดังนั้น จึงมีข้อห้ามต่างๆเพื่อเป็นประกันแก่ผู้ต้องหาตามมาตรา 136 a ดังนี้

ก) ห้ามกระทำต่างๆ ต่อกายผู้ต้องหา เช่น การทำร้าย,การทำให้เหนื่อยล้าหรือการให้ยา

ข) การกระทำต่างๆที่เป็นการหลอกลวง หรือบังคับทางร่างกาย เช่น การข่มขู่ทรมานสะกดจิต หรือสัญญาว่าจะให้ประโยชน์ต่างๆที่กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้

ค) การกระทำต่างๆที่เป็นการกระทบต่อความทรงจำของผู้ต้องหา

ข้อห้ามต่างๆดังกล่าวถือเป็นหลักในการคุ้มครองเกียรติภูมิของมนุษย์ นอกจากนั้น มาตรา 136 a วรรค 3 ยังกำหนดถึงผลของการฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าวว่าไม่สามารถรับฟังข้อเท็จจริง ที่ได้มาจากการฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าว แม้ผู้ต้องหาจะยินยอมให้กระทำก็ตาม

2) <u>การค้นและการยึดสิ่งของ</u>[50]

อำนาจในการค้นเคหสถาน ค้นตัวบุคคลนั้น ทำให้สามารถทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น รวมทั้งการพบสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานได้ ซึ่งกรณีนี้สามารถยึดสิ่งของนั้นไว้ได้ ซึ่งการค้นเคหะสถานโดยปกติแล้วผู้พิพากษาสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจในการออกหมาย แต่กรณีรีบด่วนอาจทำโดยพนักงานอัยการหรือพนักงานตำรวจ (มาตรา 105) และจะต้องระบุ มูลเหตุของการค้น บุคคล และสิ่งของที่ต้องการค้นด้วยรวมทั้ง ข้อห้ามต่างๆ เช่น ห้ามมิให้ค้นเคหสถานในเวลากลางคืน เว้นแต่เป็นกรณีความผิดซึ่งหน้า ฯลฯ

3). <u>การกระทำที่เป็นมาตรการเชิงบังคับแก่ผู้ต้องหา</u>

(1) การจับชั่วคราว เหตุที่จะทำการจับชั่วคราวได้นั้น มีบัญญัติไว้ตามมาตรา 127 StPO ว่าในกรณีความผิดซึ่งหน้า ประชาชนมีสิทธิจับบุคคลที่ต้องสงสัยว่ากระทำผิดและกำลังจะหลบหนีไว้ชั่วคราว (มาตรา 127 วรรค 1) และหากเป็นกรณีการจับโดยพนักงานอัยการหรือตำรวจในกรณีความผิดซึ่งหน้านั้น พนักงานอัยการและตำรวจมีอำนาจเท่าที่จำเป็นเพื่อทราบชื่อ-ที่อยู่ของผู้ต้องสงสัยได้ และมีอำนาจจับผู้นั้นไว้ได้ด้วยตามมาตรา 163-b วรรค 1 นอกจากนี้พนักงานอัยการ หรือตำรวจ ยังมีอำนาจจับบุคคลบางคนไว้ได้หากเขาสามารถให้ความกระจ่างแก่ความผิดที่เกิดขึ้นได้ (มาตรา 163 – b วรรค 2) ซึ่งระยะเวลาในการจับชั่วคราวตามมาตรา 127 StPO นั้น บุคคลที่ถูกจับไว้ชั่วคราวนั้นหากยังไม่ได้รับการปล่อยตัวจะต้องถูกนำไปยังผู้พิพากษาโดยเร็ว และอย่างช้าที่สุดในวันรุ่งขึ้น ตามมาตรา 128 วรรค 1 โดยพนักงานอัยการหรือตำรวจตาม

---

[50] *Ibid*, pp.373-375.

มาตรา 163 – b กำหนดระยะเวลาในการจับนั้น จะจับได้แต่เฉพาะเพื่อให้ทราบชื่อ-ที่อยู่ แต่อย่างไรก็ตามจะต้องไม่เกิน 12 ชั่วโมง (มาตรา 163 –c วรรค 3 StPO) หลังจากนั้นจะต้องนำตัวส่งผู้พิพากษา เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้พิพากษาให้สามารถจับไว้ได้นานกว่านั้น และผู้ถูกจับมีสิทธิได้รับทราบข้อกล่าวหาจากตำรวจโดยตำรวจจะต้องแจ้งข้อหาแก่ผู้ถูกจับ รวมทั้งแจ้งถึงสิทธิของผู้ถูกจับก่อนจะทำการสอบปากคำและนำส่งผู้พิพากษาสอบสวน (มาตรา 128) ซึ่งผู้ถูกจับมีสิทธิจะแจ้งการถูกจับไปยังผู้ใกล้ชิดตามมาตรา 127 StPO ผู้ที่ถูกจับจะถูกนำตัวส่งผู้พิพากษาหากผู้พิพากษาสั่งขัง จะต้องแจ้งถึงสิทธิของ เขาว่าเขามีสิทธิที่จะติดต่อไปยังผู้ใกล้ชิดถึงการถูกจับไว้ได้

หากเป็นกรณีการจับโดยพนักงานอัยการ หรือตำรวจ ตามมาตรา 163-b และ 163-c StPO จะต้องแจ้งให้เขาทราบถึงสิทธิที่จะแจ้งการถูกจับไปยังผู้ใกล้ชิดโดยทันที เว้นแต่การแจ้งเช่นนั้นจะทำให้การสอบสวนเสียหาย อีกทั้งผู้ถูกจับมีสิทธิในการมีทนาย ตามมาตรา 127 StPO จะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีทนายก่อนที่จะสอบปากคำผู้ถูกจับ ทั้งนี้ ตำรวจอาจยอมให้ทนายร่วมฟังในการสอบสวน แต่ทั้งนี้ไม่ใช่เป็นสิทธิที่จะเข้าร่วมฟังการสอบสวนแต่อย่างไร[51] ซึ่งผู้พิพากษามีอำนาจในการตรวจสอบว่าการจับกุมตามกรณีดังกล่าวข้างต้น มีเหตุเพียงพอหรือไม่ หากไม่มีเหตุเพียงพอที่จะควบคุมไว้ ผู้พิพากษาต้องสั่งปล่อยตัวผู้ถูกจับไป แต่ถ้าหากมีเหตุสมควรผู้พิพากษาอาจสั่งขัง ผู้นั้นไว้ชั่วคราวได้ (มาตรา 128 StPO)

ในกรณีที่มีการสอบสวนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น มีการทำร้ายผู้ถูกจับ มีการหลอกลวงหรือบังคับทางกาย หรือการกระทำต่างๆที่เป็นการกระทำที่กระทบต่อความทรงจำของผู้ถูกจับซึ่งเป็นการขัดต่อมาตรา 136-a StPO มีผลทำให้ข้อเท็จจริงที่ได้มานั้นไม่อาจรับฟังได้ ทั้งนี้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ในมาตรา 136-a วรรค 3 stop และต้องมีมาตรการชดใช้ค่าทดแทนแก่ผู้ถูกจับกุมด้วย

(2) <u>การออกหมายจับ และการขังชั่วคราว</u>

การออกหมายจับตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมันนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ตัวมาขังไว้ชั่วคราว ซึ่งกระทบต่อเสรีภาพของผู้ต้องหาอย่างยิ่ง เพราะผู้ต้องหาถูกจำกัดเสรีภาพก่อนมีคำพิพากษา อันเป็นการขัดต่อหลักสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษา โดยหมายจับนั้นจะออกโดยผู้พิพากษาสอบสวน(มาตรา 114 วรรค 1) ซึ่งจะพิจารณาจาก

---

[51] *Ibid.*, p.93.

ก. เหตุในการขังชั่วคราว (StPO มาตรา 112) โดยมีมีเงื่อนไข[52]ว่าต้องมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด หรือมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เกรงว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี (มาตรา 112 วรรค 2 n 1 และ 2),เกรงว่าผู้ต้องหาจะไปยุ่งกับพยานหลักฐานหรือข่มขู่พยาน, ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดที่ร้ายแรง หรือเกรงว่าผู้ต้องหาจะไปก่อความผิดขึ้นใหม่สำหรับความผิดบางประเภท และโทษที่ถูกกล่าวหานั้นจะต้องได้สัดส่วนกับการขังชั่วคราว

ข. ผู้มีอำนาจสั่งขังชั่วคราว ได้แก่ ผู้พิพากษา ทั้งในกรณีที่มีการจับชั่วคราว ตามมาตรา 127 และ 128 หรือกรณีที่มีการออกหมายจับ (มาตรา 115, 115-a) ก่อนการออกคำสั่งขังชั่วคราวผู้ต้องหานั้น ผู้พิพากษาอาจสอบถามจากพนักงานอัยการและทนายของผู้ต้องหาได้(มาตรา 168-c ของ StPO)[53]

ค. ระยะเวลาในการขังชั่วคราว กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันได้กำหนดระยะเวลาที่จะสั่งขังชั่วคราวผู้ต้องหา ไว้(มาตรา 120 วรรค 1 ของ StPO) ตั้งแต่ 6 เดือน แต่สามารถขยายระยะเวลาออกไปได้อีกคราวละ 3 เดือน หากมีความจำเป็นเนื่องจากความยุ่งยากในการสอบสวน ซึ่งขยายระยะเวลาออกไปยังเป็นอำนาจของศาลมณฑล (มาตรา 121 วรรค 1)[54] เมื่อผู้ต้องหาร้องขอให้ตรวจสอบการสั่งขังชั่วคราวนั้นว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (มาตรา 117) หากเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ต้องปล่อยตัวไป ผู้ต้องหาที่ถูกสั่งขังชั่วคราวมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งให้ขังได้ (Haftbeschwarde) (มาตรา 304 ของ stop) และหากมีคำสั่งไม่ฟ้อง หรือมีคำพิพากษายกฟ้อง ผู้ต้องหาที่ถูกขังชั่วคราวหรือจำเลยนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ตามกฎหมายว่าด้วยการชดเชยความเสียหายจากการถูกดำเนินคดีอาญา (Str EG)มาตรา 2 วรรค 1

(3) การตั้งผู้เชี่ยวชาญ เพื่อช่วยในการสอบสวน เช่น การหาสาเหตุแห่งการตาย การตรวจสภาพจิตใจของผู้ตาย ฯลฯ ตามมาตรา 73 เป็นสิทธิของผู้พิพากษาที่จะตั้งผู้เชี่ยวชาญแต่พนักงานอัยการก็อาจตั้งผู้เชี่ยวชาญได้เช่นกัน[55]แต่ในบางกรณีกฎหมายบังคับว่า จะต้องมีการตั้งผู้เชี่ยวชาญเสมอ เช่น ก่อนการกำหนดให้ส่งบุคคลไปในสถานพยาบาลทางจิตเวช (มาตรา 81)

---

[52] Peter, Huenerfeld, “ La detention proviso ire en République fédérale d’Allemagne”, Les atteintes à la liberté avant jugement en droit penal compare, (Travaux de l’Institute de Science criminalles de Poitires.Vol.XI.Edition Cujas 1952), pp. 234-235.

[53] Peter Huenerfeld, op. cit., p.238.

[54] Alfred Rieg. Op. cit., p. 379.

[55] *Ibid*., p.380.

หรือ กรณีที่เกี่ยวกับการวางยาพิษ (มาตรา 91) โดยพนักงานอัยการนอกจากจะต้องค้นหาข้อเท็จจริงจากบุคคลทั้งหลายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ถูกกล่าวหาแล้ว ยังจะต้องหาข้อเท็จจริงทุกประการที่อาจเป็นประโยชน์ หรือใช้ยันแก่ผู้ต้องหาได้ด้วย ทั้งนี้รวมทั้งข้อเท็จจริงทั้งหลายที่เป็นเหตุยกเว้นความผิด เหตุยกเว้นโทษ เหตุลดโทษ หรือเหตุบรรเทาโทษอื่นๆและพนักงานอัยการจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาแสดงข้อเท็จจริงที่เขาต้องการด้วย รวมทั้งอาจยื่นบันทึกของผู้ต้องหาเพื่อประกอบการสอบสวนได้ (มาตรา 163 a (1)ม 169 b) ในการสอบสวนนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมัน (StPO) ยังห้ามมิให้มีการบังคับ ขู่เข็ญ ล่อลวง รวมตลอดถึง การให้สัญญาเพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใดๆ (มาตรา 136, 163 a (III)) และเมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นลงแล้ว พนักงานอัยการก็จะปิดสำนวนการสอบสวน เพื่อจะสั่งคดีว่าจะยุติคดีนั้นหรือสั่งให้ฟ้องคดีต่อไป หากพนักงานอัยการสั่งฟ้องคดีนั้น ก่อนที่ศาลจะทำการพิจารณาพิพากษาคดี ศาลจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาชั้นกลางก่อน คือการไต่สวนมูลฟ้องแล้วศาลอาจสั่งว่าคดีนั้นไม่มีมูลหรือสั่งว่าคดีมีมูลเพื่อเปิดการพิจารณาเพื่อพิพากษาก็ได้[56]หากคดีมีมูล และรับฟ้องไว้เพื่อพิจารณาพิพากษาตัวจำเลยต่อไป

2 <u>การคุ้มครองสิทธิของจำเลย</u>

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันนั้น การพิจารณาพิพากษาคดีว่าจำเลยได้กระทำผิดจริงหรือไม่ เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาชั้นหลักเพื่อพิจารณาชี้ขาดคดีโดยศาลว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ และควรจะต้องรับโทษเช่นใด อันประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 2 ประการ คือ[57]

1.) ขั้นตอนการเตรียมการพิจารณาคดี ซึ่งจะเป็นการแจ้งให้จำเลยทราบวัน เวลาในการพิจารณาคดี การแจ้งคำฟ้อง และรายชื่อพยานทั้งหลาย รวมทั้งองค์คณะของผู้จะทำการพิจารณาคดี

2.) ขั้นตอนการพิจารณาคดี ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่ง StPO จะบัญญัติขั้นตอนและวิธีดำเนินคดีอย่างละเอียด ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงมากที่สุด และในขณะเดียวกันก็มีลักษณะที่เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยอีกด้วย โดยก่อนเริ่มทำการพิจารณาคดี ศาลจะต้องตรวจสอบว่า จำเลย ทนาย พยานบุคคล ผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในห้องพิจารณาครบถ้วนแล้วหรือไม่ ทั้งนี้รวมทั้งพยานวัตถุทั้งหลายด้วย หลังจากนั้นจึงให้ พยานบุคคลออกไปนอกห้องพิจารณาแล้ว ศาลจึงถามชื่อ ที่อยู่ของจำเลย แล้วพนักงานอัยการจะอ่านข้อหาที่

---

[56] *Ibid.*, p.383.

[57] *Ibid.*, p.385.

จำเลยถูกฟ้อง และศาลมีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิแก่จำเลยให้ทราบว่า เขาจะให้การหรือนั่งเฉยก็ได้แล้วจึงเริ่มทำการสืบพยานต่อไป ซึ่งหลักทั่วไปในการดำเนินการพิจารณาพิพากษา ก็คือ บทสันนิษฐานไว้ก่อนว่า จำเลยไม่มีความผิด และจะปฏิบัติต่อผู้นั้นเสมือนผู้กระทำมิได้ นอกจากนั้นจำเลยยังมีสิทธิต่างๆในการใช้สิทธิในทางร่วมในคดีซึ่งอาจเป็นสิทธิในทางอยู่เฉย (passive right) เช่น การไม่ให้การ หรือสิทธิในทางต่อสู้คดี (active right) เช่น สิทธิในการร่วมอยู่ด้วยในการพิจารณาพิพากษา ที่จะมีทนายแก้ต่าง เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามหลักดังนี้[58]

ก. การพิจารณาคดีจะต้องกระทำโดยเปิดเผย

ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 169 วรรค 1 บัญญัติเป็นหลักประกันสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยว่า การพิจารณาคดีจะต้องทำในศาลและโดยเปิดเผย หากไม่มีการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยก็เป็นเหตุให้ พิจารณาคดีใหม่ (มาตรา 338 วรรค 6) ซึ่งหมายความว่าคำพิพากษานั้นตกเป็นโมฆะ[59] แต่หลักนี้ก็มีข้อยกเว้นหลายประการที่อาจพิจารณาคดีโดยลับได้ เช่นมีเหตุผลเพื่อความปลอดภัยของรัฐ, อาจกระทบต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

ข. การพิจารณาต้องต่อหน้าจำเลย

ตามมาตรา 230 วรรค 1 ห้ามมิให้พิจารณาคดีที่จำเลยไม่ได้อยู่ร่วมด้วยในห้องพิจารณา หากจำเลยไม่มาศาล ต้องมีการเลื่อนการพิจารณาคดีออกไป และศาลอาจออกหมายนำหรือหมายจับ เพื่อให้ได้ตัวจำเลยมาทำการพิจารณาได้ หากไม่ได้พิจารณาคดีต่อหน้าจำเลยก็เป็นเหตุที่ทำให้มีการพิจารณาคดีใหม่ได้ ตามมาตรา 338 วรรค 5 เว้นแต่ ความผิดที่มีโทษสถานเบา และในหมายนัดพิจารณาได้ระบุไว้ว่า จำเลยไม่จำเป็น ต้องมาศาลก็ได้ (มาตรา 232),เป็นความผิดที่มีโทษไม่รุนแรงและจำเลยขออนุญาตศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาคดี (มาตรา 233) หรือเป็นความผิดที่มีการฟ้องคดีต้องมีคำร้องทุกข์ของผู้เสียหาย (มาตรา 387) ฯลฯ

ค. การพิจารณาคดีต้องทำโดยรวดเร็ว

หลักการพิจารณาคดีในศาลจะต้องกระทำโดยวาจาไม่ใช่พิจารณาจากตัวสำนวนเป็นหลัก อันจะมีผลต่อการวินิจฉัยของศาลว่า เชื่อพยานหลักฐานที่เบิกในศาลแค่ไหนเพียงไร ดังนั้นหากมีการเลื่อนการพิจารณาบ่อยจะมีผลต่อความจำของผู้พิพากษาด้วย ตามมาตรา 229 บัญญัติให้ทำการพิจารณาคดีต่อเนื่องกันไป และหากมีการเลื่อนการพิจารณาคดีจะเลื่อนออกไปได้ไม่เกิน 10 วัน แต่ถ้าหากมีการพิจารณาคดีต่อเนื่องกันถึง 10 วันต่อกันแล้ว อาจมีการเลื่อนการพิจารณา

---

[58] *Ibid.*, p.387.

[59] *Ibid.*

คดีออกไปได้อีก 30 วัน รวมถึงการอ่านคำพิพากษาจะต้องกระทำภายใน 10 วัน นับแต่เสร็จสิ้นการพิจารณา มิฉะนั้นจะต้องเริ่มกระบวนการพิจารณาใหม่ ตามมาตรา 268 วรรค 3

3.2 การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในต่างประเทศ

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว เพื่อสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานตามหลักสากลและให้ความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกัน โดยผู้เขียนจะขอกล่าวถึงหลักสากลและบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการ ให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในต่างประเทศเพื่อให้สิทธิในการต่อสู้คดีของคนพิการได้รับความคุ้มครองอย่างเต็มที่และเทียบเท่ากับบุคคลธรรมดา อันมีบทบัญญัติที่เป็นหลักสากลดังต่อไปนี้

3.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา (Illinois Criminal law and Procedure 1987)[60]

ประเทศสหรัฐอเมริกาถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางกฎหมายเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังให้ความสำคัญในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในการดำเนินคดีของผู้ถูกกล่าวหาที่มีความพิการในทุกขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตั้งแต่ในชั้นสอบสวน ถึงชั้นบังคับโทษ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้เขียนขอนำบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐอิลินอยส์ (Illinois) มาตรา 104 ที่เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนพิจารณาทางอาญา,การให้การ, การพิพากษา และการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่มีความพิการทั้งทางร่างกายและความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมเพียงในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณา โดยจะทำการศึกษาบทบัญญัติในแต่ละมาตราและวิธีดำเนินกระบวนพิจารณาของศาลที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา,ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อให้ทราบถึงการคุ้มครองอย่างเหมาะสมในแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

มาตรา 104-10 ข้อสันนิษฐานเรื่องความเหมาะสม นั้นได้กล่าวว่าจำเลยต้องมีความเหมาะสมที่จะดำเนินคดี ให้การต่อสู้คดี หรือถูกตัดสิน ความไม่เหมาะสมของจำเลยถ้า

---

[60] ดู Illinois Criminal Law and Procedure,(edition.St.Paul:West publishing company 1987),pp.155-160.

จำเลยมีสภาพทางจิตใจหรือสภาพร่างกายไม่เป็นไปตามธรรมชาติ และจำเลยไม่สามารถเข้าใจถึงธรรมชาติและวัตถุประสงค์ของดำเนินกระบวนการต่อสู้คดีหรือปกป้องสิทธิของเขา

มาตรา104-11 การยกประเด็นเรื่องดังกล่าว ภาระการพิสูจน์ ความเหมาะสมของเรื่อง

(เอ) ประเด็นในการปฏิบัติต่อจำเลยอย่างเหมาะสมในการดำเนินกระบวนพิจารณาการให้การ หรือการถูกตัดสินโดยอาจจะถูกยกขึ้นโดย รัฐหรือศาลในเวลาที่มีความเหมาะสม การแก้ต่างในเวลาก่อน ระหว่าง หรือหลังการเป็นคดีก็ตาม เมื่อประเด็นที่ว่าจำเลยมีความบริสุทธิ์ถูกหยิบยกขึ้น ศาลจะต้องทำคำสั่งก่อนดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไปนี้

(บี) หากจำเลยต้องการผู้เชี่ยวชาญ โดยแต่งตั้งเพื่อทดสอบ ให้ศาลมีดุลยพินิจในการ ทำการตรวจสอบได้ตามสมควร โดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญที่ตั้งต้องตรวจสอบและทำรายงานตามมาตรา 104-15 เมื่อมีการสั่งให้ตรวจ ศาลต้องจ่ายค่าธรรมเนียมตามสมควร และระบุไว้

(ซี) เมื่อคำอ้างโดยสุจริต และเมื่อความเหมาะสมในเรื่องภาระการพิสูจน์ตกแก่รัฐ อย่างไรก็ตามศาลสามารถเรียกพยานหลักฐาน เพื่อประกอบการสอบสวนของจำเลย

(ดี) เมื่อพบความไม่เหมาะสม ศาลจะฟังคำร้องคำแถลงก่อนการพิจารณาได้หากข้อต่อสู้ที่จำเลยหยิบยกมาไม่มีความจำเป็นที่จะทำให้กระบวนพิจารณาดำเนินไปอย่างยุติธรรม

มาตรา 104-12 สิทธิที่จะให้มีคณะลูกขุน ประเด็นของพยานของจำเลยจะถูกตัดสินในโอกาสแรกโดยศาลหรือคณะลูกขุนเมื่อได้รับคำร้อง อย่างไรก็ตาม เมื่อประเด็นนี้ถูกหยิบยกขึ้นหลังจากการพิจารณาเริ่มขึ้นหรือหลังจากมีการตัดสินแต่ก่อนมีการลงโทษ หรือเมื่อประเด็นถูกหยิบยกอีกครั้งภายใต้ มาตรา 104-20 หรือ มาตรา 104-27 ซึ่งจะถูกตัดสินโดยศาล

มาตรา 104-13 การตรวจสอบเรื่องความเหมะสม (เอ)เมื่อได้หยิบยกในประเด็นเกี่ยวกับกรณีที่จำเลยมีเงื่อนไขทางด้านจิตใจ ศาลจะสั่งหรือจะสั่งให้นักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ที่มีใบอนุญาต ที่ศาลเป็นผู้เลือก ทำการตรวจสอบตัวต่อตัว

(บี) ศาลสามารถพิจารณาจากเงื่อนไขตามสภาวะของจำเลย

(ซี) จะต้องทำการตรวจสอบให้เสร็จตามสภาวะนั้นก่อน 7 วัน

(ดี) การปล่อยหรือการปล่อยชั่วคราวภายใต้หลักประกัน จะมีผลบังคับภายใต้การรับรอง

(อี) ถ้าหากฝ่ายจำเลยร้องขอและจำเลยยากจน ศาลอาจแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติมหรือจะเลือกผู้เชี่ยวชาญ ของ(เอ) ถ้าผู้เชี่ยวชาญที่ถูกเลือกต้องทำรายงานตามมาตรา 104-15 เมื่อศาลได้รับคำร้องให้กำหนดค่าธรรมเนียม

มาตรา 104-14 คำให้การระหว่างการตรวจสอบหรือการรักษา(เอ)คำให้การของจำเลยข้อมูลที่ได้รับจากการตรวจสอบหรือคำสั่งการบำบัดของศาลภายใต้มาตรา 104-13,104-17,

104-20 ซึ่งไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานต่อจำเลยได้ เว้นเสียแต่เขาจะได้ต่อสู้เรื่องวิกลจริต หรือให้การต่อสู้เรื่องยาเสพติด หรือเงื่อนไขแห่งสภาวะความมึนเมา ในกรณีของจำเลยได้ยกข้อต่อสู้ดังกล่าวขึ้น การปฏิเสธของจำเลยที่จะให้ความร่วมมือในการตรวจสอบจะไม่ตัดสิทธิการหยิบยกประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นอีก แต่จะตัดสิทธิในเรื่องของการเสนอพยานหลักฐานจากผู้เชี่ยวชาญหรือพยานหลักฐานต่างๆที่จะสามารถสนับสนุนจำเลยถ้าพยานผู้เชี่ยวชาญหรือพยานหลักฐานที่มาจากการตรวจสอบจากพยานผู้เชี่ยวชาญของจำเลย

(บี) เว้นเสียแต่ว่าจะได้จัดการตามย่อหน้า (เอ) แห่งมาตรานี้คำให้การที่ให้ระหว่างการตรวจสอบหรือการรักษา ศาลจะไม่สามารถยกเป็นข้อต่อสู้ แม้ว่าจะเป็นการกระทำความผิดอาญาอื่นก็ตาม

(ซี) ศาลจะต้องแนะนำให้จำเลยใช้คำให้การหรือข้อมูลอื่น ๆ ร่วมกับการตรวจสอบอย่างเหมาะสมหรือการรักษาต่อมาตามมาตรานี้ เพื่อช่วยให้จำเลยผู้ซึ่งปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือในการตรวจสอบ แต่ว่าข้อปฏิเสธของเขาสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในประเด็นของความวิกลจริตหรือสภาวะทางด้านร่างกาย

มาตรา 104-15 รายงาน (เอ) บุคคลผู้ซึ่งทำการตรวจสอบจำเลย แห่งย่อหน้า(เอ) หรือย่อหน้า (บี) แห่งมาตรา 104-13 จะส่งบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรต่อศาล ,รัฐ และจำเลย ภายใน 30 วันของคำสั่ง โดยรายงานต้องประกอบไปด้วย

(1) การวินิจฉัย และการอธิบายเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงพื้นฐาน

(2) การอภิปรายในเรื่องของความวิกลจริตของจำเลยหรือความพิการทางร่างกายและความคิดเห็นในกรณีดังกล่าว และปัจจัยที่ลดความสามารถของจำเลยที่จะเข้าใจธรรมชาติหรือวัตถุประสงค์ของกระบวนการต่อสู้ของจำเลยหรือข้อสนับสนุนของจำเลยหรือทั้งสองกรณี

(บี) ถ้ารายงานชี้ว่าจำเลยได้รับการพิจารณาไม่เหมาะสมหรือคำให้การเพราะความพิการ,รายงานจะประกอบไปด้วยความคิดเห็นที่เป็นไปได้ที่จำเลยสมควรจะได้รับภายใน 1 ปีของระยะเวลาการรักษา ถ้าผู้เตรียมรายงานไม่สามารถที่จะให้ความคิดเห็น,รายงานจะเป็นไปตามเหตุผลดังที่กล่าว รายงานจะกล่าวถึงแบบของการรักษาโดยทั่วไปที่จำเป็นและรูปแบบอย่างจำกัดอย่างน้อยทางร่างกายของการรักษาอย่างเหมาะสม

(ซี) ให้ระบุในรายงานถึงข้อมูล,ถ้าในรายงานอาจจะเป็นอันตรายต่อเงื่อนไขทางสภาวะทางจิตของจำเลยถ้าจำเลยรู้

มาตรา 104-16 การพิจารณาเรื่องความเหมาะสม (เอ) ศาลต้องจัดให้มีการพิจารณาเพื่อตัดสินประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของจำเลยภายใน 45 วัน นับแต่ได้รับหนังสือรายงาน

ของบุคคลที่ทำการตรวจ หรือบทสรุปของเรื่องที่ยังพิจารณาค้างอยู่ เพื่อให้ดำเนินการต่อไปได้ตามที่ได้รับอนุญาตตาม ม. 114-4

(บี) เรื่องที่เป็นประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของจำเลยตามระเบียบการรับฟังพยาน รวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียง

(1) ความรู้และความใจในข้อหา การดำเนินการ ผลของการให้การ คำพิพากษาและหน้าที่การเข้าร่วมกระบวนพิจารณาของจำเลย

(2) ความสามารถในการสังเกต การระลึก และการเชื่อมเหตุการณ์ โดยเฉพาะในเรื่องที่ถูกกล่าวหา และเรื่องการสื่อสารกับทนายความของจำเลย

(3) ความประพฤติและความสามารถในทางสังคม ความเชื่อเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ ความจำเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ และสิ่งของ และการทำหน้าที่ของกระบวนการที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ

(ซี) จำเลยมีสิทธิที่จะอยู่ในขณะที่มีการพิจารณาในประเด็นเรื่องความเหมาะสมทุกๆ นัด จำเลยสามารถสละสิทธิดังกล่าวได้ต่อเมื่อยื่นใบรับรองที่ระบุถึงความไม่สามารถทางร่างกาย ต่อศาลและสาเหตุแห่งการนั้นต่อศาล ใบรับรองต้องมีลายมือชื่อของแพทย์ผู้มีใบประกอบวิชาชีพ และเป็นผู้ซึ่งได้ตรวจจำเลยภายใน 7 วัน

(ดี) บนพื้นฐานพยานหลักฐานที่แสดง ให้ศาลหรือคณะลูกขุนตัดสินว่าจำเลยเหมาะสมที่จะต่อสู้หรือให้การ หากตัดสินว่าจำเลยไม่เหมาะสม ให้ศาลหรือคณะลูกขุนตัดสินว่ามีความน่าจะเป็นไปได้หรือไม่ที่หากจำเลยเข้ารับการรักษาแล้วจะได้รับความเหมาะสมภายใน 1 ปี หากศาลหรือคณะลูกขุนเห็นว่าไม่มีความเป็นไปได้ ให้ศาลดำเนินการดังระบุตาม ม. 104-23 หากเห็นว่ามีความน่าจะเป็นไปได้เช่นนั้น หรือหากศาลหรือคณะลูกขุนไม่สามารถตัดสินได้ว่าความน่าจะเป็นไปได้มีอยู่หรือไม่ ให้ศาลสั่งให้จำเลยเข้ารับการรักษาเพื่อให้ได้รับความเหมาะสม ในกรณีที่จำเลยถูกสั่งให้เข้ารับการรักษาเพราะไม่มีการตัดสินเรื่องความน่าจะเป็นไปได้ที่จำเลยจะได้รับความเหมาะสม ให้ศาลจัดให้มีการพิจารณาโดยเร็วที่สุดเมื่อได้รับรายงานที่ยื่นตามข้อ (ดี) แห่งมาตรา 104-17 และให้ศาลตัดสินว่าความน่าจะเป็นไปได้มีอยู่หรือไม่ เว้นแต่จำเลยได้สละสิทธิการพิจารณา

(อี) คำสั่งว่าจำเลยไม่เหมาะสมเป็นคำสั่งถึงที่สุดเพื่อวัตถุประสงค์ในการอุทธรณ์โดยรัฐหรือจำเลย

มาตรา 104-17 การรับการรักษา – แผนการรักษา (เอ) หากจำเลยได้รับสิทธิที่จะถูกปล่อยตัวหรือได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ให้ศาลเลือกใช้วิธีการรักษาที่มีลักษณะควบคุมตัวน้อยที่สุด โดยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับแผนการรักษา

(บี) หากจำเลยมีความบกพร่องทางจิต ศาลอาจสั่งให้นำตัวไปรักษาภายใต้การควบคุมตัวของกรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถ หรือศาลอาจสั่งให้ควบคุมตัวที่สถานพยาบาลอื่นที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชนซึ่งได้ตกลงที่จะให้การรักษาจำเลย หากจำเลยถูกควบคุมตัวที่กรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถ ให้นำตัวจำเลยไปไว้ในสถานที่ที่มีลักษณะเพื่อความปลอดภัย เว้นแต่ศาลจะตัดสินว่ามีเหตุรับฟังได้ว่าไม่จำเป็นต้องมีการควบคุมเช่นนั้น ในระหว่างที่ตัดสินเรื่องการถูกควบคุมที่เหมาะสมนั้นให้จำเลยยังคงอยู่ในเรือนจำต่อไป เมื่อการดำเนินการในการควบคุมตัวเสร็จสิ้นแล้ว ให้แจ้งนายอำเภอและให้ย้ายจำเลยไปยังสถานที่รักษาที่กำหนดไว้ ศาลอาจสั่งพักรักษาหรือไม่ก็ได้

(ซี) หากไร้ความสามารถด้านร่างกาย ศาลอาจสั่งให้นำตัวจำเลยไปอยู่ในความดูแลของกรมการบริการซึ่งต้องนำตัวจำเลยไปอยู่และรักษากับสถานรักษาที่เหมาะสมหรือโปรแกรมที่เหมาะสม หรือศาลอาจสั่งให้ควบคุมตัวที่สถานพยาบาลอื่นที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นของรัฐ หรือเอกชนซึ่งได้ตกลงที่จะให้การรักษาจำเลย ศาลอาจสั่งพักรักษาหรือไม่ก็ได้

(ดี) ให้เจ้าหน้าที่ศาลนั้นส่งรายการดังนี้ (ถ้ามี) ไปยังกรม สำนักงานตัวแทนหรือสถาบันที่จำเลยถูกส่งตัวไปรักษา

(1) สำเนาคำสั่งให้เข้ารับการรักษาฉบับรับรอง

(2) เขตปกครองหรือเทศบาลที่การกระทำผิดได้เกิดขึ้น

(3) เขตปกครองหรือเทศบาลที่ถูกจับ

(4) เรื่องอื่นใดที่ศาลสั่งให้เจ้าหน้าที่ส่งเพิ่ม

(อี) ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลสั่งให้เข้ารับการรักษา ให้ผู้ดูแลการรักษาของจำเลยยื่นรายงานผลการประเมินความสามารถของสถาบันหรือโปรแกรมที่ได้จัดให้มีการรักษาที่เหมาะสมแก่จำเลย และให้แสดงความคิดเห็นเรื่องความน่าจะเป็นไปได้ที่จำเลยจะได้รับความเหมาะสมกลับคืนมาภายในระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันที่พบความไม่เหมาะสมต่อศาล รัฐ และจำเลย หากรายงานแสดงว่ามีความน่าจะเป็นไปได้ว่าจำเลยจะได้รับความเหมาะสมนั้นกลับคืนมาภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ผู้ดูแลยื่นแผนการรักษาด้วย ดังนี้

(1) ผลการวินิจฉัยความไร้สามารถของจำเลย

(2) รายละเอียดเป้าหมายการรักษาที่แสดงว่าจะทำให้จำเลยได้รับความเหมาะสม

(3) กลับคืนมา รูปแบบการรักษาที่แน่นอน และตารางเวลาที่จะให้บรรลุเป้าหมายโดยประมาณ

(4) หลักฐานยืนยันตัวผู้รับผิดชอบการดูแลรักษาจำเลย

มาตรา 104-18 รายงานความคืบหน้า (เอ) ให้ผู้ดูแลการรักษายื่นหนังสือรายงานความคืบหน้าต่อศาล รัฐ และจำเลย

(1) อย่างช้าที่สุดภายใน 7 วัน ก่อนวันนัดพิจารณานัดใดก็ตามซึ่งเกี่ยวกับประเด็นความเหมาะสมของจำเลย

(2) เมื่อใดก็ตามที่เชื่อว่าจำเลยได้รับความเหมาะสมกลับคืนมา

(3) เมื่อใดก็ตามที่ตนเชื่อว่าไม่มีความน่าจะเป็นไปได้ที่จำเลยจะได้รับความเหมาะสมกลับคืนมาโดยการรักษา ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่พบความไม่เหมาะสม

(บี) รายงานความคืบหน้าต้องประกอบด้วย

(1) ผลการตรวจของผู้ดูแลการตรวจและข้อเท็จจริงว่าผลการตรวจมาจากพื้นฐานอะไร

(2) ความเห็นของผู้ดูแลการตรวจว่าจำเลยได้รับความเหมาะสมแล้วหรือว่าจำเลยมีการพัฒนาด้านความเหมาะสมจากการเข้ารับการรักษาภายใน 1 ปี นับแต่วันที่พบความไม่เหมาะสม

(3) หากจำเลยกำลังได้รับยา ให้ระบุข้อมูลในใบสั่งยาของแพทย์ โดยแสดงประเภท ปริมาณ และผลกระทบของยาที่เกิดขึ้นต่อลักษณะภายนอกและอาการของจำเลย

มาตรา 104-19 บันทึก รายงานใดที่ได้ยื่นและบันทึกต่อศาลเกี่ยวกับผลการวินิจฉัย การรักษา หรือแผนการรักษาที่ได้ทำขึ้นตามข้อย่อยนี้ ให้เจ้าหน้าที่ศาลเก็บไว้ที่บันทึกของศาลโดยเก็บไว้แยกต่างหาก และให้ตรวจดูได้เฉพาะศาลหรือศาลอุทธรณ์ รัฐและจำเลย สถานพยาบาล หรือโปรแกรมซึ่งได้ให้การรักษาจำเลยตามคำสั่งของศาลหรือบุคคลอื่นซึ่งศาลสั่ง

มาตรา 104-20 นัดพิจารณา 90 วัน – การดำเนินการรักษา (เอ) เมื่อมีคำสั่งหรือคำสั่งต่อเนื่องให้เข้ารับการรักษาใด ให้ศาลนัดวันพิจารณาเพื่อพิจารณาประเด็นความเหมาะสมของจำเลยอีกครั้งหนึ่งภายใน 90 วัน นับจากนั้น นอกจากนี้เมื่อใดก็ตามที่ศาลได้รับรายงานจากผู้ดูแลการรักษาจำเลยตามข้อย่อย (2) หรือ (3) ของข้อเอแห่งมาตรา 104-18 ให้ศาลกำหนดประเด็นที่จะพิจารณาในทันที ในวันนัดพิจารณาหรือเมื่อได้ข้อสรุปในเรื่องก่อนนั้นให้ศาลนั่งพิจารณาโดยไม่มีคณะลูกขุน เว้นแต่จำเลยสละสิทธิและให้ศาลตัดสินดังนี้

(1) จำเลยเหมาะสมที่จะดำเนินการพิจารณาหรือให้การหรือไม่

(2) จำเลยมีความก้าวหน้าจากการรักษาเพื่อให้ได้รับความเหมาะสมภายใน 1 ปี นับจากวันที่พบความไม่เหมะสมหรือไม่

(บี) หากศาลพบว่าจำเลยเหมาะสมตาม มาตรานี้ ให้ศาลกำหนดเรื่องเพื่อการพิจารณา ทั้งนี้ หากจำเลยยังคงมีความจำเป็นต้องได้รับการดูแลหรือรักษาต่อไปและผู้ดูแลรักษาจำเลยตกลงที่จะดำเนินการรักษาต่อไป ศาลอาจมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรเพื่อให้จำเลยยังคงได้รับ การดูแลหรือรักษาต่อไปโดยสถานพยาบาลหรือโปรแกรมในระหว่างที่การดำเนินการทางอาญาจะสิ้นสุด

(ซี) หากศาลเห็นว่าจำเลยยังไม่เหมาะสม แต่จำเลยมีความก้าวหน้าจากการรักษาเพื่อให้ได้รับความเหมาะสม ศาลอาจยังคงหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้เข้ารับการรักษาเดิมที่สั่งตามมาตรา 104-17

(ดี) หากศาลเห็นว่าจำเลยยังคงไม่เหมาะสมและจำเลยไม่มีความก้าวหน้าจากการรักษาเพื่อให้ได้รับความเหมาะสม หากไม่มีความน่าจะเป็นไปได้ที่จำเลยจะได้รับความเหมาะสมกลับคืนมาภายใน 1 ปี นับแต่วันที่พบความไม่เหมาะสม ให้ศาลดำเนินการตามมาตรา 104-23 อย่างไรก็ดี หากจำเลยยังคงจำเป็นต้องได้รับการดูแลหรือการรักษาต่อไป และผู้ดูแลตกลงที่จะดำเนินการรักษาต่อไป ศาลอาจมีคำสั่งที่เห็นว่าเหมาะสมเพื่อให้ยังคงได้รับการดูแลหรือการรักษาต่อไปโดยสถานพยาบาลหรือโปรแกรมระหว่างที่การดำเนินการทางอาญาจะสิ้นสุดก็ได้

มาตรา 104-21 ยา (เอ) จำเลยผู้ซึ่งได้รับยารักษาทางประสาทหรือยาอื่นๆ ภายใต้การดูแลรักษา มีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาเรื่องความเหมาะสมระหว่างได้รับยาได้ หากศาลพบว่าจำเลยผู้ซึ่งได้รับยานั้นมีความเหมาะสม หากจำเลยได้รับหรือยังคงได้รับการรักษาโดยไม่ต้องใช้ยา ศาลอาจสั่งจำเลยให้เข้ารับการรักษาหรือให้ดำเนินการรักษาภายในกำหนดเวลาตามมาตรา นี้ อนึ่ง ศาลไม่อาจสั่งจำเลยผู้นั้นให้เข้ารับการรักษาหรือดำเนินการรักษาตามมาตรานี้ได้ หากจำเลยประสงค์จะเข้ารับการรักษาในระหว่างได้รับยา อย่างไรก็ดี ศาลอาจสั่งเช่นนั้นได้หากเห็นสมควรภายใต้ (บี)แห่งมาตรานี้

(บี) เมื่อใดก็ตามที่จำเลยผู้ซึ่งได้รับยาตามคำสั่งถูกย้ายระหว่างสถานควบคุมตัวและสถานพยาบาลหรือโปรแกรม ให้แพทย์ผู้รักษาทำรายงานเป็นหนังสือส่งไปพร้อมตัวจำเลยด้วย โดยให้ระบุประเภทและปริมาณของยาที่จำเลยได้รับและระยะเวลาการได้รับยาในรายงานนั้น เจ้าหน้าที่หัวหน้าแห่งสถานควบคุมตัวหรือผู้ดูแลรับผิดชอบแห่งสถานรักษาพยาบาลหรือโปรแกรมต้องจัดยาเช่นนั้นตามคำสั่งของแพทย์ผู้รักษา หรือจนกว่าจะแทนที่โดยแพทย์ผู้ได้ตรวจจำเลยแล้ว

มาตรา 104-22 การพิจารณาคดีด้วยระเบียบและความช่วยเหลือพิเศษ (เอ) ตามคำร้องของจำเลย รัฐ หรือของศาลเอง ให้ศาลตัดสินว่าระเบียบหรือความช่วยเหลือพิเศษจะให้จำเลยเหมาะสมที่จะต่อสู้คดีดังระบุใน ม. 104-10 หรือไม่

(บี) ระเบียบหรือความช่วยเหลือเช่นนั้นรวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียง

(1) การแต่งตั้งล่ามที่มีคุณวุฒิซึ่งสามารถแปลคำให้การทั้งหมดในการดำเนินคดีเป็นภาษาที่จำเลยเข้าใจ

(2) การแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณวุฒิเพื่อให้ช่วยเหลือจำเลยผู้ซึ่งไม่เข้าใจการดำเนินการหรือไม่สามารถสื่อสารกับทนายความของตนได้เพราะความไร้ความสามารถ

(ซี) คดีนี้อาจได้รับการพิจารณา หากศาลตัดสินว่าระเบียบหรือการช่วยเหลือพิเศษนั้นสามารถชดเชยความไร้สามารถของจำเลยเพื่อให้จำเลยได้รับความเหมาะสมกลับคืนมาดังที่ระบุตาม มาตรา 104-10 ได้ ในกรณีเช่นนั้น ให้ศาลระบุในรายงานในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) คุณวุฒิและประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลอื่นที่ถูกแต่งตั้งให้จัดให้ มีการช่วยเหลือพิเศษแก่จำเลย

(2) เหตุผลของศาลในการเลือกหรือแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลอื่นเพื่อให้จัดให้มีการช่วยเหลือพิเศษแก่จำเลย

(3) การมอบหมายผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลอื่นนั้นจะทำให้บรรลุเป้าหมายในการทำให้จำเลยได้รับความเหมาะสมกลับคืนมาอย่างไรตามมุมมองด้านคุณวุฒิและประสบการณ์ของผู้ได้รับการแต่งตั้ง ที่เกี่ยวกับความไร้ความสามารถนั้นของจำเลยโดยเฉพาะ และ

(4) เรื่องอื่นใดตามที่ศาลเห็นควรในการแต่งตั้งบุคคลแต่ละราย

มาตรา 104-23 จำเลยที่ไม่เหมาะสม ในกรณีที่จำเลยผู้ไม่เหมาะสมขอให้มีการพิจารณาปล่อยตัว หรือจำเลยที่ไม่สามารถเป็นผู้เหมาะสมได้ และผู้ซึ่งไม่มีระเบียบหรือความช่วยเหลือพิเศษสามารถชดเชยความไร้ความสามารถของจำเลยและทำให้จำเลยเหมาะสมได้ให้จำเลยดำเนินการดังต่อไปนี้

(เอ) เมื่อมีการตัดสินว่าไม่มีความน่าจะเป็นไปได้ที่จำเลยจะได้รับความเหมาะสมภายใน 1 ปี นับแต่วันที่พบความไม่เหมาะสม จำเลยหรือทนายจำเลยอาจขอให้มีการพิจารณาปล่อยตัวตาม มาตรา 104-25 ได้ ต้องจัดให้มีการพิจารณาปล่อยตัวภายใน 120 วัน นับแต่วันยื่นคำร้องขอให้มี การพิจารณาปล่อยตัว เว้นแต่ด้วยเหตุจากความล่าช้าของจำเลย

(บี) หากเวลาใดก็ตามศาลตัดสินว่าไม่มีความน่าจะเป็นไปได้ที่จำเลยจะกลายเป็นผู้เหมาะสมในการต่อสู้คดีหรือให้การแก้คดีได้ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่พบความไม่เหมาะสม

หรือเมื่อสิ้นเวลา 1 ปี นับแต่วันที่ศาลพบว่าจำเลยยังคงไม่มีความเหมาะสมและเป็นผู้ซึ่งไม่มีระเบียบหรือความช่วยเหลือพิเศษสามารถชดเชยความไร้ความสามารถและสามารถทำให้จำเลยเหมาะสมได้ ให้รัฐร้องขอต่อศาลดังนี้

(1) ให้กำหนดประเด็นการพิจารณาตามมาตรา 104-25 เว้นแต่จะได้มีการพิจารณาตาม (เอ) แห่งมาตรานี้แล้ว หรือ

(2) ให้ปล่อยจำเลยจากการควบคุมตัวหรือปล่อยตัวโดยยังคง หรือ

(3) ให้ขังตัวจำเลยไว้ในความควบคุมดูแลของกรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถ และสั่งพิจารณาตามบทกำหนดของประมวลสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถปัจจุบันหรือที่จะถูกแก้ไขในภายหลัง หากจำเลยถูกตัดสินให้อยู่ในกรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถตามการพิจารณาเช่นนั้น ให้ศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีอาญายกฟ้องจำเลยในเรื่องที่ถูกฟ้องโดยยังคงสามารถกลับมาได้ ในกรณีเช่นนั้นให้กรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถแจ้งศาล อัยการ และทนายจำเลยเมื่อปล่อยตัวจำเลย ให้จำเลยที่ถูกตัดสินเข้ารับการรักษาโดยวิธีเดียวกับคนไข้ที่เป็นพลเมืองทั้งหมด รวมทั้งการยอมรับการเลือกสถานที่รักษาพยาบาล และรูปแบบการรักษาพยาบาล สิทธิและเอกสิทธิ์การย้าย และการปล่อยตัว ให้จำเลยผู้ซึ่งไม่ต้องถูกเข้ารับการรักษาที่กรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถยังคงอยู่ในเขตอำนาจพิจารณาคดีอาญาของศาลเพื่อการดำเนินการตามย่อหน้าย่อย (1) และ (2) ของย่อหน้า (บี) แห่งมาตรา นี้

(ซี) หากจำเลยได้รับความเหมาะสมและเรื่องที่ถูกฟ้องเดิมของตนถูกพิจารณาใหม่ต้องเริ่มการพิจารณาตาม มาตรา 103-5 อย่างรวดเร็ว

มาตรา 104-24 ประโยชน์ด้านเวลา ให้หักเวลาที่ได้ใช้ไปกับการถูกควบคุมตัวตามคำสั่งภายใต้มาตรา 104-17 หรือ มาตรา 104-20 หรือตามการถูกเข้ารับการรักษากับกรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้สามารถ เนื่องจากพบความไม่เหมาะสมหรือความไม่สมบูรณ์ภายใต้กฎหมายก่อนจากโทษตามคำพิพากษาที่จำเลยได้รับในคดีที่อยู่ในระหว่างพิจารณาหรือคดีที่เกิดขึ้นจากกรรมเดียวกัน

มาตรา 104-25 การพิจารณาปล่อยตัว (เอ) ตามย่อหน้า (เอ) แห่ง มาตรา 104-23 และ ย่อหน้าย่อย (1) ของย่อหน้า (บี) แห่งมาตรา 104-23 ให้จัดให้มีการสืบพยาน การสืบพยานเช่นนั้นให้กระทำโดยศาล โดยไม่มีคณะลูกขุน รัฐและจำเลยอาจเสนอพยานที่เกี่ยวข้องกับข้อสงสัยของความผิดในเรื่องที่จำเลยถูกฟ้อง

ศาลอาจยอมรับพยานบอกเล่าหรือคำเบิกความที่เป็นลายลักษณ์อักษรในเรื่องรองลงมา เช่น คำให้การ เพื่อก่อตั้งประเด็นต่อสู้เรื่องการครอบครองวัตถุพยานของพยานหลักฐานทางกายภาพ รายงานจากห้องปฏิบัติการ การรับรองบันทึกที่บันทึกโดยเจ้าหน้าที่ผู้รายงาน ศาล และรายงาน ทางธุรกิจ และเอกสารมหาชน

(บี) หากพยานหลักฐานไม่ได้พิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดโดยปราศจากข้อสงสัยให้ศาลพิพากษายกฟ้อง อย่างไรก็ตามรัฐสามารถขอให้ศาลนำตัวจำเลยเข้ารับการรักษาที่กรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถภายใต้บทกำหนดแห่งประมวลสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถ

(ซี) หากจำเลยไม่มีความผิดเนื่องจากเหตุวิกลจริต ให้ศาลพิพากษายกฟ้องและให้ดำเนินการภายหลังยกฟ้องเพราะเหตุวิกลจริตตามมาตรา 5-2-4 แห่งประมวลสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถ

(ดี) หากผลการพิจารณาปล่อยตัวไม่ใช่การยกฟ้องฐานความผิด จำเลยอาจถูกขังระหว่างการพิจารณาเพื่อรับการรักษาต่อไปและให้ขยายกำหนดเวลา 1 ปี ตามมาตรา 104-23 ออกไปดังนี้

(1) หากฐานความผิดร้ายแรงส่วนใหญ่ซึ่งรัฐมีภาระการพิสูจน์เป็นประเภท 1 หรือระยะเวลาการรักษาอาจขยายสูงสุด 2 ปี หากเป็นประเภท 2, 3 หรือ 4 ระยะเวลาการรักษาอาจขยายสูงสุด 15 เดือน

(2) หากรัฐมีภาระการพิสูจน์ฐานความผิด ฆาตกรรมอันดับหนึ่ง ระยะเวลาการรักษาอาจขยายสูงสุด 5 ปี

(อี) คำให้การที่ถูกบันทึกในการพิจารณาปล่อยตัวอาจได้รับการยอมรับให้เป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีในชั้นต่อไปได้ตามระเบียบพยานหลักฐาน หากพยานผู้ซึ่งให้การไว้นั้นไม่สามารถให้การได้ตามกฎหมายในเวลาการพิจารณาคดีในภายหลัง

(เอฟ) หากศาลไม่พิพากษายกฟ้อง จำเลยอาจอุทธรณ์คำพิพากษาเช่นนั้นได้โดยวิธีเดียวกับที่กำหนดไว้สำหรับการอุทธรณ์ในคดีอาญา

(จี) ณ วันสิ้นกำหนดเวลาการรักษาที่ได้ขยายระยะเวลาไว้ตามมาตรานี้

(1) ศาลอาจดำเนินการพิจารณาต่อไป เมื่อพบว่าจำเลยเหมาะสมหรือได้รับความเหมาะสมกลับคืนมาตามที่สอดคล้องกับมาตรา 104-22

(2) หากจำเลยยังคงไม่เหมาะสมที่จะต่อสู้คดี ให้ศาลตัดสินว่าจำเลยต้องถูกให้เข้ารับการรักษาตัวภายใต้ประมวลสุขภาพจิตและการพัฒนาความไร้ความสามารถ หรือก่อให้เกิด

ความหวาดกลัวต่อความปลอดภัยของสาธารณะหรือไม่ หากเป็นเช่นนั้นให้จำเลยถูกควบคุมตัวในระหว่างพิจารณากับกรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถหรือกรมบริการเพื่อการรักษาต่อไป และให้ถูกรักษาโดยวิธีเดียวกับคนไข้พลเมืองที่พักรักษาตามระยะเวลาการรักษาเท่ากับโทษสูงสุด ซึ่งจำเลยจะได้รับหากจำเลยถูกดำเนินการทางอาญา เว้นแต่ศาลเดิมที่มีอำนาจพิจารณาจำเลยถูกขอให้อนุมัติเงื่อนไขใดในการปล่อยตัวหรือยกฟ้องจำเลย อย่างไรก็ตาม หากจำเลยถูกควบคุมตัวในระหว่างพิจารณากับกรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถ ให้นำตัวจำเลยไปไว้ในสถานที่ที่มีลักษณะเพื่อความปลอดภัย เว้นแต่ศาลจะตัดสินว่ามีเหตุรับฟังได้ว่าไม่จำเป็นต้องมีการควบคุมเช่นนั้น

(3) หากจำเลยไม่ได้กระทำผิดตามมาตรานี้ให้ปล่อยตัวจำเลย

(4) ไม่มีกรณีใดที่อาจขยายระยะเวลาการรักษาเกินโทษสูงสุดซึ่งจำเลยจะได้รับหากจำเลยถูกดำเนินการทางอาญา เพื่อเจตนารมณ์แห่งมาตรา นี้ ให้พิจารณาโทษสูงสุดตามมาตรา 5-8-1 แห่งประมวลสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถ ยกเว้นบทลงโทษทางธรรมชาติ

มาตรา 104-26 การเพิกถอนจำเลยที่ทนทุกข์ทรมานจากความไร้ความสามารถ (เอ) ให้ยื่นรายงานการสอบสวนต่อศาลและให้ศาลตัดสินก่อนศาลจะพิพากษา ในกรณีจำเลยซึ่งพิจารณาคดีตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 104-22 ให้จัดทำรายงาน และให้ระบุการตรวจทางร่างกายและจิตใจ เว้นแต่ศาลเห็นว่ารายงานการตรวจทางร่างกายและจิตใจฉบับก่อนที่ทำขึ้นตาม มาตรา นี้ก็เพียงพอ และเป็นปัจจุบันเพียงพอซึ่งทำให้ไม่มีความจำเป็นต้องทำการตรวจเพิ่มเติม

(บี) จำเลยผู้ซึ่งถูกพิจารณาคดีตามมาตรา 104-22 ไม่ต้องรับโทษประหารชีวิต

(ซี) ให้จำเลยผู้ซึ่งถูกพิจารณาคดีตามมาตรา 104-22 ถูกพิพากษาตามกระบวนการและผู้มีอำนาจเพิกถอน ภายใต้ประมวลสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถฉบับปัจจุบันหรือที่จะถูกแก้ไขเพิ่มเติมต่อไป ตามบทกำหนดดังนี้

(1) ศาลไม่สามารถพิพากษาให้จำคุกผู้กระทำผิดได้ หากศาลเชื่อว่าเพราะความไร้ความสามารถของเขานั้นคำพิพากษาให้จำคุกจะไม่สามารถชดเชยความยุติธรรมและประโยชน์ของส่วนรวมและจำเลยเอง หรือเพราะความไร้ความสามารถของจำเลยนั้นคำพิพากษาให้จำคุกจะทำให้ผู้กระทำผิดได้รับความทุกข์ยากเกินกว่าจะยอมรับได้ คำพิพากษาที่กำหนดเงื่อนไขอื่นใดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปล่อยตัวหรือการรอลงอาญา นั้น ศาลอาจให้ผู้กระทำผิดเข้ารับการรักษาตามสมควรแก่สภาวะด้านจิตใจและร่างกาย

(2) ภายหลังจากการพิพากษาให้จำคุก ศาลอาจขังผู้กระทำผิดที่มีความบกพร่องทางจิตใจในระหว่างพิจารณาโดยให้อยู่ในการควบคุมตัวของกรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถ และสั่งให้มีการพิจารณาตามบทกำหนดแห่งประมวลสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถฉบับปัจจุบันหรือที่จะถูกแก้ไขเพิ่มเติมต่อไป หากผู้กระทำผิดได้รับการพิจารณาเช่นนั้น ให้เขาได้รับการปฏิบัติโดยวิธีการเดียวกับคนไข้พลเมือง เว้นแต่มาตรานี้กำหนดเป็นอย่างอื่นหากจำเลยไม่ได้รับการพิจารณาเช่นนั้นเขาต้องถูกขังระหว่างพิจารณากับศาลที่พิพากษาเพื่อทำการเพิกถอนตามโทษที่ได้รับตามคำพิพากษา

หากศาลพิพากษาให้จำคุกผู้กระทำผิดผู้ซึ่งมีความพิการทางจิตใจ แต่ไม่ได้ดำเนินการตามข้อย่อย (2) วรรค (ซี) แห่งมาตรานี้ ให้ศาลสั่งฝ่ายที่ทำการแก้ไขให้ดำเนินการตามมาตรา 3-8-5 แห่ง ประมวลสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถ ฉบับปัจจุบันหรือที่จะถูกแก้ไขเพิ่มเติมต่อไป

(1) หากศาลพิพากษาให้จำคุกผู้กระทำผิดผู้ซึ่งมีความพิการทางร่างกาย ศาลอาจมอบหมายให้ฝ่ายแก้ไข นำตัวผู้กระทำผิดไปอยู่ในสถานรักษาพยาบาลของรัฐหรือเอกชน ซึ่งสามารถให้การดูแลหรือการรักษาความไร้ความสามารถของผู้กระทำผิดและตกลงที่จะทำเช่นนั้น

(2) เมื่อผู้กระทำผิดถูกนำตัวไปอยู่ในกรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถหรือสถานพยาบาลอื่นตามข้อย่อย (2) หรือ (4) ของวรรค (ซี) แล้วกรมหรือสถานรักษาพยาบาลเอกชนไม่สามารถให้ปล่อยหรืออนุญาตจำเลยอยู่ในชุมชนโดยปราศจากการอนุมัติจากศาลก่อน หากจำเลยถูกควบคุมตัวที่กรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถให้นำตัวจำเลยไปไว้ในสถานที่ที่มีลักษณะเพื่อความปลอดภัย เว้นแต่ศาลจะตัดสินว่ามีเหตุรับฟังได้ว่าไม่จำเป็นต้องมีการควบคุมเช่นนั้น ให้จำเลยรับเวลาที่ดีและให้มีสิทธิทำทัณฑ์บนไว้โดยวิธีการเดียวกับเสมือนว่าจำเลยกำลังรับโทษภายในฝ่ายแก้ไข เมื่อผู้กระทำผิดไม่จำต้องพักรักษาตัวได้รับการดูแลหรือรักษาพยาบาล ให้กรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถหรือสถานรักษาพยาบาลย้ายตัวผู้กระทำผิดไปยังกรมการลงโทษ หากคำพิพากษายังไม่สิ้นอายุหากผู้กระทำผิดถูกย้ายตัวไปยังกรมการลงโทษ แล้วให้กรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถส่งบันทึกที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาการควบคุมตัวและการรักษาพยาบาลที่ได้จัดให้ในระหว่างที่ผู้กระทำผิดถูกควบคุมตัวไว้ทั้งหมดแก่กรมการลงโทษ

(3) ให้ฝ่ายแก้ไข แจ้งกรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถหรือสถานรักษาพยาบาลซึ่งผู้กระทำผิดได้เคยถูกนำตัวไปไว้ตามข้อย่อย (2) หรือ (4) ของวรรค (ซี)

แห่งมาตรานี้ ถึงวันสิ้นอายุคำพิพากษาของผู้กระทำผิด ต่อจากนั้นให้ดำเนินการรักษาผู้กระทำผิดต่อไปที่กรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถตามคำสั่งที่ได้รับและให้ได้รับการปฏิบัติดั่งเช่นคนไข้พลเมืองทั้งหมดรวมถึงการปล่อยตัวด้วย ให้สถานรักษาพยาบาลแจ้งผู้กระทำผิดซึ่งอยู่ในสถานรักษาพยาบาลตามข้อย่อย (4) วรรค (ซี) แห่งมาตรานี้ถึงวันสิ้นอายุคำพิพากษาและให้ผู้กระทำผิดเลือกที่จะยินยอมให้สถานรักษาพยาบาลยังคงดูแลหรือรักษาต่อไปหรือจะได้รับปล่อยตัว

มาตรา 104-27 จำเลยที่พบความไม่เหมาะสมก่อนมาตรานี้ รายงานการแต่งตั้งทนายความ (เอ) ภายใน 180 วัน นับแต่วันที่มาตรานี้ มีผลบังคับ ให้กรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถรวบรวมรายงานเกี่ยวกับจำเลยซึ่งอยู่ในความควบคุมตัวของกรมสุขภาพจิตและพัฒนาความไร้ความสามารถแต่ละรายซึ่งถูกพบความไม่เหมาะสมหรือไม่สามารถต่อสู้คดีหรือถูกพิพากษาก่อนวันที่มาตรานี้ มีผลบังคับ ให้ระบุชื่อ ข้อกล่าวหา และหมายเลขประกันของจำเลย, เขตที่จำเลยถูกกักตัวไว้ในโรงพยาบาลทางจิตเวช ระยะเวลาที่พักรักษาและวันพิจารณาเรื่องความเหมาะสมครั้งสุดท้ายและสถานะปัจจุบันของจำเลยดังระบุในมาตรา 104-18 ในรายงานแต่ละฉบับ

(บี) ให้ส่งรายงานต่อไปยังศาลฎีกา ซึ่งศาลฎีกาจะจ่ายสำเนารายงานให้แก่หัวหน้าผู้พิพากษาแห่งศาลเดิมซึ่งได้มีการยื่นฟ้องคดีอาญา อัยการและทนายของรัฐเดียวกัน และให้แก่ทนายความจำเลย (ถ้ามี) ให้แจ้งการได้ส่งรายงานแล้วนั้นให้จำเลยทราบด้วย

(ซี) เมื่อได้รับรายงานแล้ว ให้หัวหน้าผู้พิพากษาแต่งตั้งทนายของรัฐหรือทนายความอื่นให้แก่จำเลยแต่ละรายที่ไม่มีทนายความต่อสู้คดี และผู้ซึ่งยากจน ตามมาตรา 113-3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับปัจจุบันนี้หรือที่จะถูกแก้ไขเพิ่มเติมต่อไป ให้ศาลจัดสำเนารายงานให้แก่ทนายความของจำเลยด้วย

นอกจากการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่มีความพิการทางร่างกายและความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมในบทบัญญัติของมลรัฐอิลินอยส์แล้ว ประเทศสหรัฐอเมริกายังได้สร้างหลักเกณฑ์ในการประเมินความสามารถในการต่อสู้คดีของผู้ที่มีความพิการทางจิตไว้หลายประการ เช่น จากคำวินิจฉัยของศาลในคดีที่สำคัญ คือ Dusky v. United States (1960) ซึ่งศาลได้วางหลักไว้ในคดีว่า เกณฑ์ทั่วไปในการทดสอบความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยว่ามีความสามารถเพียงพอที่จะปรึกษากับทนายความของเขาได้ในระดับที่มีความเข้าใจตามหลักเหตุผลพอสมควรหรือไม่ และจำเลยมีความเข้าใจกระบวนการดำเนินคดีที่กระทำต่อเขาได้อย่าง

แท้จริงและมีเหตุผลหรือไม่[61]หลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นการพิจารณาถึงความสามารถในการดำเนินกระบวนพิจารณาในคดีของจำเลย ซึ่งต่อมาศาลในคดี Drope v Missouri (1975)[62] และคดี Godinez v. Moran (1993)[63] ได้อธิบายขยายความหลักดังกล่าวว่า รวมถึงการมีความสามารถในการให้การและร่วมมือกับทนายความของตนเพื่อต่อสู้คดีและตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล เช่น การตัดสินใจยอมรับสารภาพเพื่อ รอการลงโทษหรือลดโทษ จากคำวินิจฉัยของศาลดังกล่าว จิตแพทย์ในฐานะผู้เชี่ยวชาญจึงได้สร้างหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานสำหรับประเมินความสามารถในการต่อสู้คดีขึ้น เพื่อง่ายต่อการพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับผลกระทบจากความพิการทางจิตจนไม่สามารถต่อสู้คดีได้หรือไม่ โดยหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับและนิยมนำมาใช้กันมากที่สุด คือหลักเกณฑ์ของ Mc Garry ซึ่งคิดขึ้นโดยกลุ่มนักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัย Havard ในปัจจุบันหลักดังกล่าวได้ถูกนำมาบัญญัติไว้ใน Code of Criminal Law & Criminal Procedure: Title 18 Crimes and Criminal Procedure (Code Title 18) Section 4241 โดยกำหนดให้เวลาใด ๆ ก่อนที่ศาลจะพิพากษาคดี จำเลยหรือพนักงานอัยการอาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาสภาพจิตของจำเลยได้ หากคำร้องดังกล่าวมีเหตุอันควรเชื่อว่าจำเลยน่าจะมีความพิการทางจิตหรือจิตบกพร่อง ทำให้จำเลยมีสภาพจิตที่ไม่สมบูรณ์ ส่งผลถึงขนาดทำให้ไม่เข้าใจสภาพและผลของการดำเนินคดีที่กระทำต่อจำเลยได้ หรือทำให้จำเลยไม่สามารถให้ความร่วมมือในการต่อสู้คดีได้ตามสมควรก็ให้ศาลอนุญาตตามคำร้องนั้น หรือศาลอาจสั่งให้มีการพิจารณาขึ้นด้วยตนเองหากปรากฏเหตุดังกล่าวก็ได้ หากพิจารณาแล้วมีพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักรับฟังได้ว่า จำเลยน่าจะมีความพิการทางจิตหรือจิตบกพร่องทำให้มีสภาพจิตที่ไม่สมบูรณ์ ส่งผลทำให้ไม่สามารถให้ความร่วมมือในการต่อสู้คดีได้ตามสมควร ให้ศาลส่งตัวจำเลย

---

[61] "…test must be whether he has sufficient present ability to consult with his lawyer with a reasonable degree of rational understanding –and whether he has a rational as well as factual understanding of the proceedings against him" ,DUSKY v. UNITED STATES (1960)," Supreme Court, <http://www.justia.us/us/362/402>

[62] "Drope v. Missouri (1975), Supreme Court Center, <http://www.justia.us/us/420/162/>.

[63] "Godinez v. Moran (1993), "U.S. Supreme Court Center, <http://www.justia.us/us/509/389/case.html>.

ให้แก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม(Attorney General)[64] เพื่อดำเนินการส่งตัวไปดูแลรักษาในสถานที่ที่เหมาะสม (Suitable facility)[65] โดยมีระยะเวลาดังนี้

- ใช้ระยะเวลาเท่าที่จำเป็นแต่ไม่เกิน 4 เดือน เพื่อพิจารณาว่า มีความเป็นไปได้อย่างมากในอนาคตอันใกล้ ที่จำเลยจะมีอาการดีขึ้นจนมีความสามารถถึงขนาดที่ศาลจะอนุญาตให้ดำเนินการพิจารณาได้หรือไม่

- และหากศาลได้ความว่า หากได้ขยายระยะเวลาให้ มีความเป็นไปได้อย่างมากที่จำเลยจะมีอาการดีขึ้นถึงขนาดที่ศาลจะอนุญาตให้ดำเนินการพิจารณาได้ ศาลอาจขยายระยะเวลาให้ตามสมควรจนกว่าสภาพทางจิตใจของจำเลยดีขึ้นถึงขนาดอาจจะสามารถดำเนินการพิจารณาได้ หรือขยายเวลาให้จนกว่าคดีที่อยู่ระหว่างฟ้องร้องนั้นจะถูกจำหน่ายคดีไปตามกฎหมาย ขึ้นกับว่าเงื่อนไขนั้นอันใดเกิดขึ้นก่อน

หากพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้วสภาพจิตของจำเลยยังไม่ดีขึ้นและไม่อาจดำเนินการพิจารณาได้ ก็ให้ส่งตัวไปรับการรักษาตามที่กฎหมายกำหนดจนกว่าจะมีอาการดีขึ้นถึงขนาดสามารถดำเนินการพิจารณาได้ต่อไป

---

[64] Attorney General ในระบบ Common Law หมายความถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งคอยทำหน้าที่ดูแลด้านกฎหมายต่าง ๆแต่ในประเทศไทยคำว่า Attorney General หมายความถึง อัยการสูงสุด ซึ่งสาเหตุที่มีความหมายแตกต่างกันส่วนหนึ่งเกิดจากการใช้คำที่ผิดพลาด

[65] Suitable facility means a facility that is suitable to provide care or treatment given the nature of the offense and the characteristics of the defendant.

ในกรณีที่จำเลยมีความสามารถต่อสู้คดีได้ แต่ประสงค์จะยกเอาเรื่องความวิกลจริตขึ้นเป็นข้อต่อสู้สำหรับความผิดที่ถูกกล่าวหาตาม Federal Rules of Criminal Procedure (2005): Rule 12.2[66] ของประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดให้จำเลยต้องทำหนังสือแจ้งให้พนักงานอัยการทราบภายในระยะเวลายื่นคำร้องก่อนเริ่มการพิจารณา หรือในระยะเวลาใดๆ ตามที่ศาลกำหนดเพื่อให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลพิจารณาเรื่องดังกล่าว หากจำเลยไม่ปฏิบัติตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดจะไม่สามารถยกเรื่องความวิกลจริตขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ เนื่องจากจะมีความยุ่งยากเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่พนักงานจะต้องเตรียมเป็นพิเศษ เช่น พยานผู้เชี่ยวชาญ จึงต้องแจ้งให้พนักงานอัยการทราบล่วงหน้าเพื่อมิให้คดีเสียหายเว้นแต่มีเหตุอันสมควรศาลอนุญาตให้จำเลยยื่นหนังสือดังกล่าวได้แม้เลยกำหนดเวลาแล้ว หรือศาลอาจขยายระยะเวลาเตรียมตัวก่อนเริ่มการพิจารณาให้ หรือมีคำสั่งอื่นใดตามที่เห็นว่าเหมาะสม[67] และในกรณีทีมีการยกเรื่องความวิกลจริตของจำเลยขึ้นเป็นประเด็นพิจารณา ไม่ว่าจะเป็นการยื่นคำร้องของจำเลย พนักงานอัยการ หรือโดยศาลเป็นผู้ยกขึ้นเอง คณะลูกขุนหรือศาล(กรณีการพิจารณาที่ไม่มีลูกขุน) จะต้องพิจารณาว่าจำเลยมีความผิดจำเลยไม่มีความผิดหรือ จำเลยไม่มีความผิดเนื่องจากวิกลจริตอย่างใดอย่างหนึ่ง

---

[66] Rule 12.2 Notice of an Insanity defense; Mental Examination

(a) Notice of an Insanity Defense.

A Defendant who intends to assert a defense of insanity at the time of the alleged offense must so notify an attorney for the government in writing within the time provided for filing a pretrial motion,or at any later time the court sets,and file a copy of the notice with the clerk. A defendant who fails to do so cannot rely on an insanity defense.the court may, for good cause,allow the defendant to file the notice late,grant additional trail-preparatin time,or make other appropriate orders.

[67] Ralph Reiner, LAW AND THE MENTAL HEALTH SYSTEM: Civil and criminal Aspects ,(St. Paul,Minn: West Publishing Co., 1985), p.573.

(special verdict)[68] ซึ่งภาระและระดับของการพิสูจน์ในเรื่องดังกล่าวจะเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เรื่องภาระการพิสูจน์และระดับของการพิสูจน์ในประเทศสหรัฐอเมริกา จะเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของหลักเกณฑ์ในเรื่องการยกความวิกลจริตขึ้นเป็นข้อต่อสู้โดยเริ่มตั้งแต่ Right/Wrong Test ตาม M 'Naghten Rules ในปี 1843, The Irresistible Impulsion Test ในปี 1972 แต่เดิมเรื่องภาระการพิสูจน์ของระดับของการพิสูจน์ในประเทศสหรัฐอเมริกามีความเห็นเป็น 2 แบบโดยรัฐบาลครึ่งหนึ่งเห็นว่าเรื่องความพิการทางจิตเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำความผิด หากจำเลยยกขึ้นอ้างแล้วเป็นภาระพิสูจน์ของพนักงานอัยการจะต้องแสดงให้ศาลเห็นโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยไม่ได้มีความพิการทางจิตในขณะที่กระทำความผิด จำเลยจะต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น ส่วนรัฐอีกครึ่งหนึ่งเห็นว่าเป็นเรื่องของการยกข้อต่อสู้ จึงเป็นภาระการพิสูจน์ของจำเลย[69] ต่อมาในปี 1984 ภายหลังคดี Hinckley (1982) สภานิติบัญญัติของสหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้ The Insanity Defense reform Act 1984 เนื่องจากเห็นว่าการยกข้อต่อสู้เรื่องการวิกลจริตตามหลัก M.P.C. Test สามารถทำได้ง่ายจนเกินไป โดยการให้ภาระพิสูจน์ตกอยู่กับพนักงานอัยการในอันที่จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงขนาดปราศจากข้อสงสัยว่าขณะที่กระทำความผิดนั้นจำเลยปกติสามารถทำได้ยากมากในทางปฏิบัติ ดังนั้นใน The Insanity Defense reform Act 1984 จึงกำหนดให้จำเลยใน Federal Case เป็นฝ่ายที่มีภาระการพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐานที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือซึ่งเป็นภาระการพิสูจน์ในระดับที่ต่ำกว่าการพิสูจน์ที่ปราศจากข้ออันควรสงสัย[70] การลดระดับของการพิสูจน์ลงเช่นนี้

---

[68] U.S. Code Title 18 Section 4242

(a) ....

(b) Special Verdict.- If the issue of insanity is raised by notice as provided in Rule 12.2 of the Federal Rules of Criminal Procedure o n motion of the defendant or of the attorney for the government, or on the court' own motion, the jury shall be insturucted to find, or, in the event of a nonjury trial,the court shall find the defendant-

(1) guilty;

(2) not guilty; or

(3) not guilty only by reason of insanity

[69] Ralph Reisner, *supra note* 21,p.578

[70] Ralph Reisner, *Ibid*,pp.577, 597.

เนื่องจากหากกำหนดให้จำเลยต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงขนาดปราศจากข้ออันสงสัยแล้ว การยกเรื่องความวิกลจริตขึ้นเป็นข้อต่อสู้แทบจะไม่สามารถกระทำได้เลยทีเดียว

ระดับการพิสูจน์และภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับความวิกลจริตในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงปรากฏดังนี้[71]

1) M' Naghten มีหลักมาตรฐานตามกฎหมายว่า เขาไม่รู้ว่าขณะนั้นตนเองกระทำอะไรอยู่ หรือไม่รู้ว่าการกระทำของตนนั้นเป็นความผิด โดยระดับของการพิสูจน์และผู้มีภาระการพิสูจน์จะแตกต่างกันไปแต่ละเขตอำนาจศาล

2) Irresistible Impulse มีหลักมาตรฐานตามกฎหมายว่า ไม่สามารถควบคุมการกระทำของตนได้ โดยระดับของการพิสูจน์และผู้มีภาระการพิสูจน์จะแตกต่างกันไปแต่ละเขตอำนาจศาล

3) Durham มีหลักมาตรฐานตามกฎหมายว่า การกระทำความผิดมีสาเหตุมาจากความพิการทางจิตของบุคคลนั้น โดยระดับของการพิสูจน์จะเป็น ถึงขนาดปราศจากข้อสงสัยอันควร และกำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์

4) ALI/MPC มีหลักมาตรฐานตามกฎหมายว่า ขาดความสามารถอันสำคัญที่จะเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งได้ว่าการกระทำของเขาผิดกฎหมาย หรือขาดความสามารถอันสำคัญที่จะควบคุมการกระทำของตนได้ โดยระดับของการพิสูจน์จะเป็น ถึงปราศจากข้อสงสัยอันควร และกำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์

5) Federal Position มีหลักมาตรฐานตามกฎหมายว่า ขาดความสามารถที่จะเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งได้ว่าการกระทำของเขาผิดกฎหมาย โดยระดับของการพิสูจน์จะเป็นไปด้วยพยานหลักฐานที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือ และกำหนดให้ฝ่ายจำเลยเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์

เมื่อคณะลูกขุนหรือศาลแล้วแต่กรณี พิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยไม่มีความผิดเนื่องจากวิกลจริต ศาลจะต้องพิจารณาต่อไปว่าสมควรที่จะปล่อยตัวจำเลยไปหรือควรส่งตัวไปรับการรักษา ซึ่งหากพิจารณาแล้วได้ความว่า การปล่อยตัวจำเลยไปจะเป็นการเสี่ยงอย่างมากต่อการก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย หรือความเสียหายร้ายแรงต่อทรัพย์สินของผู้อื่น อันเนื่องมาจากความพิการทางจิต หรือจิตบกพร่องในปัจจุบันของจำเลย ให้ศาลส่งตัวจำเลยให้แก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งดำเนินการส่งตัวจำเลยไปรับการดูแลรักษาจนกว่าความพิการทางจิตใจของจำเลยจะดีขึ้นถึงขนาดที่การปล่อยจำเลยจะไม่เป็นการเสี่ยงอย่างมากที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อ

---

[71] Harvey Wallace & Cliff Roberson, Principle of Criminal Law, 2rd. (Boston:Allyn & Bacon,2000) ,p.90.

ความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ขึ้นกับว่าทรัพย์สินอันใดเกิดขึ้นก่อน โดยอาจเป็นการปล่อยโดยมีการกำหนด เงื่อนไขกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการดูแลรักษาด้านการแพทย์, ทางด้านจิตเวช หรือทางด้านจิตวิทยาก็ได้[72]

กรณีที่จำเลยถูกตัดสินว่ามีความผิดเกิดจากความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมก่อนถูกศาลพิพากษาให้จำคุก กฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติให้ความคุ้มครองไว้โดยให้ส่งตัวจำเลยไปรับการรักษาแทนที่จะส่งไปรับโทษจำคุก ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษขององค์การสหประชาชาติ โดยจำเลยหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องภายใน 10 วันนับจากวันที่จำเลยถูกตัดสินว่ามีความผิดแต่ก่อนที่ศาลจะพิพากษาคดี เพื่อให้ศาลพิจารณาคดีเกี่ยวกับสภาพจิตของจำเลยในปัจจุบัน หากคำร้องดังกล่าวประกอบด้วยพยานหลักฐานซึ่งแสดงได้ว่าจำเลยอาจมีความพิการทางจิตหรือจิตบกพร่องซึ่งจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้เพื่อดูแลรักษาในสถานที่ที่เหมาะสม ให้ศาลอนุญาตให้มีการพิจารณาตามคำร้องนั้น หรือในเวลาใดๆ ก่อนพิพากษาคดี ศาลอาจยกเรื่องดังกล่าวขึ้นพิจารณาด้วยตนเองหากมีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าจำเลยอาจกำลังมีอาการจิตหรือจิตบกพร่อง และสมควรถูกส่งไปรับการรักษาดูแลในสถานที่ที่เหมาะสมแทนการถูกพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ให้ศาลส่งตัวจำเลยให้แก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเพื่อส่งตัวไปรับการดูแลในสถานที่ที่เหมาะสม โดยศาลต้องมีคำพิพากษาชั่วคราว กำหนดโทษจำคุกสูงสุดตามกฎหมายสำหรับความผิดนั้นเอาไว้ด้วย ภายหลังเมื่ออาการความพิการของจำเลยดีขึ้นขนาดที่กฎหมายกำหนด หากระยะเวลาสำหรับโทษโดยศาลอาจเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาที่กำหนดไว้ตามสมควร[73]

ในการพิจารณาความพิการทางจิตของศาล กฎหมายของสหรัฐอเมริกาให้อำนาจศาลสั่งให้ทำการตรวจอาการจำเลยและรายงานผลการตรวจต่อศาลก่อนวันพิจารณาได้ โดยผู้ที่ทำการตรวจสอบและรายงานผลนี้จะต้องเป็นจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาที่มีใบอนุญาต ซึ่งมากกว่า 1 คน หากศาลเห็นว่าเป็นการเหมาะสม ผู้ตรวจแต่ละคนจะถูกกำหนดโดยศาลเว้นแต่กรณีการตรวจนั้นถูกสั่งให้มีขึ้นโดยการร้องขอของจำเลย ผู้ตรวจที่เพิ่มขึ้นมานั้นอาจให้จำเลยเป็นผู้กำหนดได้ และเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งให้ตรวจอาการดังกล่าว หากศาลมีคำสั่งให้ส่งตัวจำเลยให้ตรวจ ให้ใช้ระยะเวลาในการตรวจอาการตามที่เหมาะสมแต่ไม่เกิน 30 วัน หรือไม่เกินกว่า 45 วัน จากนั้นจึงส่งตัวจำเลยให้อยู่ในความควบคุมตัวของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเพื่อส่ง

---

[72] สังกาส เนาวรัตนพันธ์,"ปัญหาการดำเนินคดีอาญาและการบังคับโทษกับผู้ป่วยจิตเวช," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2549),น.37.

[73] *เพิ่งอ้าง*,น.37.

ตัวไปสถานที่ที่เหมาะสมในการตรวจทางจิตเวชหรือจิตวิทยาดังกล่าวให้กระทำในที่ที่เหมาะสม ซึ่งใกล้กับศาลที่สุดเว้นเสียแต่ไม่สามารถกระทำได้ ผู้อำนวยการของสถานที่ที่เหมาะสมดังกล่าว อาจขอขยายระยะเวลาได้หากมีเหตุที่เหมาะสม แต่ไม่เกินกว่า 15 วัน

ในการรายงานผลการตรวจจะต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ประการ คือ ประวัติของผู้พิการและความพิการในปัจจุบัน คำอธิบายเกี่ยวกับการทดสอบทางจิตเวช,การทดสอบทางจิตวิทยา และการทดสอบทางการแพทย์ที่ได้ใช้และผลที่ได้รับ สิ่งที่ผู้ตรวจได้ตรวจพบ และความเห็นของผู้ตรวจในเรื่องของการวิเคราะห์อาการ นอกจากนี้จะต้องมีรายละเอียดอื่นๆ ประกอบตามที่กฎหมายกำหนดขึ้นอยู่กับว่าศาลได้สั่งให้ทดสอบอย่างไร เช่น มีความพิการทางจิตหรือจิตบกพร่อง ทำให้มีสภาพจิต ที่ไม่สมบูรณ์ถึงขนาดทำให้ไม่สามารถเข้าใจสภาพและผลของการดำเนินคดีที่กระทำต่อได้ หรือทำให้ไม่สามารถให้ความร่วมมือในการต่อสู้คดีได้ตามสมควรหรือไม่ หรือในขณะที่กระทำความผิดบุคคลดังกล่าววิกลจริต หรือไม่ หรือบุคคลดังกล่าวซึ่งมีความพิการทางจิตหรือจิตบกพร่อง ซึ่งการปล่อยตัวไปจะเป็นการเสี่ยงอย่างมากต่อการก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย หรือความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อทรัพย์สินของผู้อื่น หรือไม่, หรือบุคคลดังกล่าวมีความพิการทางจิตหรือจิตบกพร่อง ซึ่งเขาจำเป็นต้องถูกควบคุมตัวไว้ดูแลรักษาในสถานที่ที่เหมาะสม และหากการตรวจนั้นถูกสั่งให้มีขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการสืบหาข้อมูลก่อนทำคำพิพากษา คำแนะนำใดๆ ที่ผู้ตรวจอาจมีในเรื่องสภาพจิตของจำเลยควรมีผลเพียงใดต่อคำพิพากษา[74]

เมื่อส่งตัวจำเลยเข้ารับการรักษาแล้ว กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานที่ซึ่งจำเลยเข้ารับการรักษา ซึ่งอาจทำเป็นคำสั่งที่ให้จัดทำรายงานทุกๆ ครึ่งปี หากเป็นคำสั่งหรือทุกๆ 1 ปี ในรายงานดังกล่าวให้รายงานในเรื่องสภาพจิตของจำเลย รวมถึงคำแนะนำเกี่ยวกับความจำเป็นในการรักษาตัวต่อไปของจำเลย โดยรายงานไปยังศาลที่มีคำสั่งให้จำเลยเข้ารับการรักษา และส่งสำเนาให้แก่บุคคลที่ศาลกำหนดด้วย[75]

3.2.2 ประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษหากพนักงานสอบสวนเกิดความสงสัย หรือได้รับแจ้งอย่างสุจริตว่าด้วยบุคคลใดๆ โดยไม่จำกัดอายุเป็นผู้มีความผิดปกติทางจิต หรือมีความพิการทางจิต ทำให้ไม่

---

[74] สังกาส เนาวรัตนพันธ์,*เพิ่งอ้าง*, น.39.

[75] *เพิ่งอ้าง*,น.40.

สามารถเข้าใจสาระสำคัญของคำถามที่ถูกถามหรือคำตอบของตนได้ พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวอย่างผู้ที่มีความผิดปกติหรือความพิการทางจิตตามที่กฎหมายกำหนด[76] อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีความสามารถที่จะแยกแยะผู้ป่วยจิตเวชได้ ในปี ค.ศ.1992 ในเมือง Birmingham จึงจัดให้มี Community Psychiatric Nurse (CPN) คอยประจำอยู่ที่สถานีตำรวจเพื่อทำหน้าที่แยกแยะผู้ต้องหาที่เป็นผู้ป่วยจิตเวช รวมถึงมีอำนาจกำหนดวิธีการที่เหมาะสมในการส่งตัวผู้ต้องหาไปรับการรักษา[77]

เมื่อพนักงานสอบสวนพบว่าผู้ต้องหามีความพิการทางจิตแล้ว ในเบื้องต้นจะต้องพิจารณาว่าจะดำเนินคดีต่อไปเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ หรือจะส่งตัวผู้ต้องหาไปรับการรักษา[78] หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าสมควรที่จะดำเนินคดีต่อไป การสอบสวนนั้นต้องดำเนินการตาม The Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE) หรือที่เรียกว่า Code of Practice ซึ่งกำหนดให้กรณีบุคคลที่ถูกสอบสวนเป็นผู้ที่มีความบกพร่องหรือความพิการทางจิตจะต้องใช้กระบวนการดำเนินคดีที่กำหนดไว้เป็นพิเศษ โดยในการสอบสวนผู้ต้องหาจะต้องมีบุคคลที่ 3 เรียกว่า Appropriate Adult (AA) เข้าร่วมเพื่อทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิของผู้ต้องหาโดย AA นี้อาจเป็น

1) ญาติ หรือ ผู้พิทักษ์ หรือบุคคลใดๆ ที่รับผิดชอบควบคุมดูแลบุคคลดังกล่าวอยู่

2) บุคคลที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับผู้มีความบกพร่องหรือความพิการทางจิต แต่ต้องไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจัดหาให้

3) ในกรณีที่ไม่อาจหาบุคคลข้างต้นได้ AA อาจเป็นผู้ใหญ่ซึ่งสามารถรับผิดชอบเรื่องดังกล่าวได้ โดยมีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไปและไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้ที่ตำรวจจัดหาให้

นอกจากนี้หากผู้ต้องหาเป็นผู้เยาว์ หรือเป็นผู้พิการทางจิต หรือปรากฏว่าเป็นผู้ที่มีความผิดปกติทางจิต กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่ควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้จะต้องแจ้งแก่ AA ทันทีที่สามารถกระทำได้ โดยอธิบายถึงเรื่องราวสาเหตุของการควบคุมตัว รวมถึงสถานที่ซึ่งผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ แล้วแจ้งให้ AA มายังสถานีตำรวจเพื่อพบผู้ต้องหาดังกล่าว และไม่ว่าผู้พิการทางจิต หรือผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตนั้นจะเป็นผู้ต้องสงสัยหรือไม่ก็

---

[76] ดูรายละเอียด Police and Criminal Evidence Act 1984 Code C , see also Peter Bartlett Ralph Sandland, Mental health Law : Police and Practice (Oxford: Oxford University Press, 2003) , pp.245-247

[77] Peter Bartlett Ralph Sandland, *ibid*, p. 243.

[78] Godon R.Ashton & Adrin D. Ward, Mental Handicap and the Law,(London: Sweet & Maxwell, 1992), p.76.

ตาม บุคคลดังกล่าวจะต้องไม่ถูกสัมภาษณ์ หรือให้บุคคลดังกล่าวให้ถ้อยคำหรือให้ลงลายมือชื่อในบันทึกถ้อยคำ โดยไม่มี AA อยู่ด้วย เว้นแต่เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดยกเว้นไว้เท่านั้น[79] ซึ่งบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวก็เพื่อให้ความคุ้มครองผู้พิการทางจิตที่มีความสามารถในการตัดสินใจและควบคุมตนเองต่ำกว่าบุคคลปกติธรรมดา โดยกำหนดให้มีบุคคลที่ 3 คอยเป็นผู้พิทักษ์สิทธิของผู้ต้องหา

เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นลง พนักงานสอบสวนจะต้องส่งเรื่องให้ The Crown Prosecution service (CPS) ทำหน้าที่กลั่นกรองอีกครั้งตามหลักเกณฑ์ของ The Prosecution Offender Act 1985 และ Crown Prosecution service, 1994 โดย CPS จะต้องพิจารณาชั่งน้ำหนักระหว่างผลที่จะเกิดจากความพิการทางจิตของผู้ต้องหากับประโยชน์สาธารณะว่าสิ่งใดมีน้ำหนักมากกว่า ซึ่งโดยหลักแล้วหากความผิดที่กระทำยิ่งร้ายแรงการดำเนินคดีเพื่อประโยชน์สาธารณะก็จะยิ่งมีความสำคัญ[80] โดยเมื่อ CPS มีความเห็นว่าสมควรจะดำเนินคดีและส่งเรื่องฟ้องศาลแล้ว ในระหว่างการพิจารณาหากปรากฏว่าจำเลยไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดีได้ตาม The criminal Procedure (Insanity and Unfitness to Plead) Act 1991 (CPA1991)[81] กำหนดให้คณะลูกขุนวินิจฉัยเสียก่อนเริ่มการพิจารณา หรือหยุดการพิจารณาไว้เพื่อให้คณะลูกขุนวินิจฉัยเสียก่อนว่า จำเลยเป็นผู้กระทำ หรืองดเว้นการกระทำที่ฟ้องร้องนั้นหรือไม่ โดยอาศัยพยานหลักฐานที่ได้ยื่นไว้แล้วในคดี หรือพยานหลักฐานที่อาจถูกอ้างหรือใช้อ้างในอนาคตโดยฝ่ายโจทก์ หรือพยานหลักฐานที่กล่าวอ้างโดยบุคคลที่ศาลมอบหมายซึ่งเสนอเข้ามาในคดีเพื่อฝ่ายจำเลยหากคณะลูกขุนเห็นว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำหรืองดเว้นการกระทำที่ถูกฟ้องร้องนั้นก็ให้ศาลปล่อยตัวจำเลยไป แต่หากเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำหรืองดเว้นการกระทำดังกล่าวให้ศาลมีคำสั่งให้ส่งตัวจำเลยไปรับการรักษาในโรงพยาบาลตามที่ Secretary of State[82]

---

[79] ดู The Police and Criminal Evidence Act 1984 Code C

[80] BRENDA HOGGET, Mental Health Law.(London: Sweet & Maxwell, 1996), pp.100-102.

[81] The Criminal Procedure (Insanity and Unfitness to Plead) Act 1991 Section 4A, Section 5

[82] Secretary of State ในประเทศอังกฤษ หมายความถึง รัฐมนตรีระดับสูงซึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งใน CPA 1991 นี้น่าจะหมายความถึง Secretary of State for the Home Department ซึ่งเรียกกันว่า the Home Secretary มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลเรื่องกฎหมายและคำสั่ง

เป็นผู้กำหนดโดยวิธีการตามรายการ 1 ใน CPA 1997 หรือหากจำเลยยินยอม ศาลอาจมีคำสั่งที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุดกับพฤติการณ์ของคดีอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ 1) มีคำสั่งให้ตั้งผู้พิทักษ์ตามความหมายของ Mental Health Act 1983 2) มีคำสั่งให้ดูแลรักษาตามวิธีการที่กำหนดไว้ในรายการ 2 ของ CPA 1991 หรือ 3) ศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยไปหากเห็นว่าเป็นการที่เหมาะสม[83]

เกณฑ์การพิจารณาความสามารถในการต่อสู้คดีความตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ จะปรากฏอยู่ใน CPA 1991 เช่นเดียวกัน ซึ่งมีหลักสำคัญว่าหากบุคคลนั้น

1.ไม่สามารถเข้าใจกระบวนการพิจารณาในการดำเนินคดีได้

2.ไม่สามารถยกข้อต่อสู้ได้อย่างเหมาะสม

3.ไม่สามารถคัดค้านลูกขุนที่เขาประสงค์จะคัดค้านได้

4.ไม่เข้าใจเนื้อหาสาระสำคัญของพยานหลักฐานได้

บุคคลดังกล่าวจะถูกพิจารณาว่าไร้ความสามารถเกี่ยวกับการดำเนินคดี และจะต้องดำเนินการตามวิธีที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นพิเศษ[84]

ส่วนกรณีที่จำเลยยกเรื่องความวิกลจริตขึ้นเป็นข้อต่อสู้ตาม CPA 1991 กำหนดให้คณะลูกขุนจะต้องพิจารณาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำหรืองดเว้นการกระทำที่ฟ้องร้องหรือไม่ เช่นเดียวกัน หากเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำ คณะลูกขุนจะต้องพิจารณาต่อไปว่าจำเลยไม่มีความผิดเนื่องจากวิกลจริต หรือไม่โดยใช้ Special Verdict หากได้ความว่าจำเลยไม่มีความผิดเนื่องจากวิกลจริต ศาลมีอำนาจส่งตัวให้จำเลยไปรับการรักษาหรือมีคำสั่งเช่นเดียวกับกรณีที่จำเลยไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดีข้างต้น[85]

ในระหว่างการดำเนินคดี จำเลยซึ่งเป็นผู้พิการทางจิตแต่มีความสามารถในการต่อสู้คดีจะได้รับความคุ้มครองตาม The Mental Health Act 1983 (MHA 1983) โดย MHA 1983 โดย MHA 1983 ได้แบ่งโรคจิตเวชออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือ

---

[83] BRENDA HOGGETT, *supra note* 38, pp. 108-110, see also Peter Bartlett Ralph Sandland, *supra note* 34, pp. 270-276.

[84] Gordon R. Ashton & Adrian D. Ward, *supra note* 36, p.70.

[85] Gordon R. Ashton & Adrian D. Ward, *Ibid*,pp.70-74.

Severe Mental Impairment หมายความถึง การพัฒนาทางจิตที่หยุดชะงักลงหรือไม่สมบูรณ์ รวมทั้งความบกพร่องอย่างร้ายแรงของสติปัญญาและการปรับตัวให้เข้ากับสังคม โดยมีความเกี่ยวข้องกับความก้าวร้าวที่ผิดปกติ หรือความประพฤติที่ไม่ชอบอย่างรุนแรงของบุคคลนั้น[86]

Mental Impairment หมายความถึง การพัฒนาทางจิตที่หยุดชะงักลงหรือไม่สมบูรณ์ (ไม่ถึงขนาดจิตบกพร่องอย่างรุนแรง) รวมทั้งผู้ที่มีความบกพร่องที่สำคัญของสติปัญญาและการปรับตัว ให้เข้ากับสังคม โดยมีความเกี่ยวข้องกับความก้าวร้าวที่ผิดปกติ หรือความประพฤติที่ไม่รับผิดชอบอย่างรุนแรงของบุคคลนั้น[87]

Psychopathic Disorder หมายความถึง ความผิดปกติที่ต่อเนื่องหรือความไม่สามารถของจิตใจ (ไม่ว่าจะรวมถึงความบกพร่องที่สำคัญทางสติปัญญาด้วยหรือไม่ก็ตาม) ซึ่งมีผลให้เกิดความก้าวร้าวที่ผิดปกติหรือความประพฤติที่ไม่รับผิดชอบอย่างรุนแรงของบุคคลนั้น[88]

Mental Illness ยังไม่มีการให้คำจำกัดความไว้ในกฎหมายของประเทศอังกฤษอย่างไรก็ตามมีความพยายามที่จะให้คำจำกัดความเพื่อความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย

---

[86] Severe Mental Impairment means a state of arrested or incomplete development of mind which includes severe impairment of intelligence and social functioning and is associated with abnormally aggressive or seriously irresponsible conduct on the part of the person concerned.

[87] Mental Impairment means a state of arrested or incomplete development of mind (not amounting to severe mental impairment) which includes
significant impairment of intelligence and social functioning and is associated with abnormally aggressive or seriously irresponsible conduct on the part of the person concerned.

[88] Psychopathic Disorder means a persistent disorder or disability of mind (whether or not including significant impairment of intelligence) which results in abnormally aggressive or seriously irresponsible conduct on the part of the person concerned.

ตาม MHA 1983 กำหนดให้ Crown Court[89] หรือ Magistrates Court[90]มีอำนาจส่งตัวจำเลยไปควบคุมตัวไว้ในโรงพยาบาลที่ศาลกำหนดเพื่อทำการตรวจสภาพจิตและรายงานผลการตรวจแก่ศาลได้ โดยมีเงื่อนไขคือ จะต้องเป็นที่พอใจของศาลซึ่งพิจารณาจากหลักฐานเป็นหนังสือหรือวาจาจากแพทย์ที่ขึ้นทะเบียนไว้ว่ามีเหตุผลอันควรสงสัยว่าจำเลยมีความพิการทางจิตด้วยโรค Mental Illness, Psychopathic Disorder, Severe Mental Impairment หรือ Mental Impairment และศาลมีความเห็นว่ารายงานดังกล่าวไม่สามารถทำได้หากจำเลยได้รับการประกันตัว แต่ Crown Court ไม่อาจใช้อำนาจดังกล่าวได้หากจำเลยถูกพิจารณาต่อหน้าศาลแล้วว่ามีความผิด และคำพิพากษาสำหรับการกระทำผิดนั้นถูกกำหนดไว้ตายตัวโดยกฎหมาย(fixed by law)[91]นอกจากนี้จะต้องเป็นที่พอใจของศาลโดยอาศัยหลักฐานเป็นหนังสือหรือวาจาจากแพทย์ที่ขึ้นทะเบียนไว้ซึ่งจะเป็นผู้รับผิดชอบทำรายงานดังกล่าว หรือจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่จะส่งตัวจำเลยไปว่า โรงพยาบาลจะเตรียมพร้อมที่จะรับตัวจำเลยไว้ได้ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่คุมตัว โดยในระหว่างรอความพร้อมในการรับตัวนี้ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมตัวจำเลยไว้ในที่ปลอดภัยก็ได้[92]

---

[89] ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดที่ไม่ร้ายแรง อาจเทียบได้กับศาลจังหวัดของไทย

[90] ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดที่ไม่ร้ายแรง อาจเทียบได้กับศาลแขวงของไทย.

[91] คำพิพากษาที่ถูกกำหนดไว้ตายตัวตามกฎหมาย(fixed by law)ในที่นี้หมายความถึงคำพิพากษาในความผิดฐานฆาตกรรม ซึ่งศาลจะต้องพิพากษาประหารชีวิตเท่านั้น กล่าวโดยสรุปคือ ศาลประเทศอังกฤษสามารถใช้อำนาจตามมาตรานี้ได้หากจำเลยถูกฟ้องด้วยความผิดฐานฆาตกรรม แต่ไม่สามารถใช้ได้ หากจำเลยถูกตัดสินว่ามีความผิดแล้ว

[92] The Mental Health Act 1983 Section 35, see also Gordon R. Ashton & Adrian D. Ward, *Ibid*. p. 77.

สำหรับสถานที่ปลอดภัยซึ่งใช้เป็นสถานที่ในการควบคุมตัวผู้พิการทางจิตตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ แม้จะมีบทบัญญัติกำหนดให้ถือว่าสถานีตำรวจเป็นสถานที่ปลอดภัย[93] ตามกฎหมายได้ แต่มีความเห็นจาก Home Office[94] และ The Mental Health Act Commission[95] ของประเทศอังกฤษเองว่าการควบคุมตัวผู้ป่วยจิตเวชไว้ในสถานีตำรวจนั้นเป็นการไม่เหมาะสมแต่สถานที่ที่เหมาะสมที่สุดคือโรงพยาบาล[96]

นอกจากนี้กฎหมายของประเทศอังกฤษได้บัญญัติให้ความคุ้มครองผู้ต้องหาซึ่งมีความพิการทางจิตในระหว่างการพิจารณา โดยแทนที่ Crown Court จะควบคุมตัวจำเลยไว้ให้ส่งตัวไปคุมตัวในโรงพยาบาลที่ศาลกำหนด แต่ต้องเป็นที่พอใจของศาลซึ่งพิจารณาจากหลักฐานเป็นหนังสือหรือวาจาจากแพทย์ที่ขึ้นทะเบียนไว้ 2 คนว่า จำเลยมีความพิการจาก Mental Illness หรือ Severe Mental Impairment ซึ่งสภาพหรือระดับถึงขนาดที่สมควรส่งไปควบคุมตัวไว้ในโรงพยาบาลเพื่อรับการรักษาจะเป็นการเหมาะสมกับจำเลยยิ่งกว่า โดยจำเลยที่ได้รับความคุ้มครองจะต้องเป็นผู้ที่ถูกควบคุมตัวไว้เพื่อรอการพิจารณา หรือถูกคุมตัวไว้ระหว่างพิจารณาสำหรับความผิดที่มีโทษจำคุกเท่านั้น แต่ต้องมิใช่กรณีที่คำพิพากษาสำหรับความผิดนั้นถูกกำหนดไว้ตายตัวโดยกฎหมาย อย่างไรก็ตามจะต้องเป็นที่พอใจของศาลโดยอาศัยหลักฐานเป็นหนังสือหรือวาจาจากแพทย์ที่ขึ้นทะเบียนไว้ซึ่งจะเป็นผู้รับผิดชอบในการรักษาจำเลยหรือจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่ส่งตัวจำเลยไปว่าโรงพยาบาลจะเตรียมพร้อมที่จะรับตัว

---

[93] MHA 1983 Section 135 (6) ;

" In this section "place of safety" means residential accommodation provided by a local social services authority under Part III of the national Assistance Act 1948…a hospital as defined by this Act, a police station, a mental nursing home or residential home for mentally disordered persons or any other suitable place the occupier of which is willing temporarily to receive the patient."

[94] คือหน่วยงานราชการของประเทศอังกฤษซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับราชการภายในประเทศในด้านกฎหมายและคำสั่ง โดยมี The Home Secretary เป็นหัวหน้า

[95] คือคณะกรรมการซึ่งตั้งขึ้นเพื่อจัดการให้เป็นไปตาม MHA 1983 เช่น การกำหนดหรือแก้ไขเพิ่มเติม Code Practice หรือทำหน้าที่ตรวจตราการใช้อำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน MHA 1983 เป็นต้น

[96] "Place of Safety," Nigel Turner's HypeGUIDE to the Mental Health Act, <http://www.hyperguide.co.uk/mha/pos.htm>

จำเลยไว้ได้ภายใน 7 วันนับแต่วันที่ควบคุมตัว โดยในระหว่างรอความพร้อมในการรับตัวนี้ศาลอาจมีคำสั่งให้คุมตัวจำเลยไว้ในสถานที่ปลอดภัยก็ได้ นอกจากนี้ในการควบคุมตัวไว้ดังกล่าว จำเลยอาจถูกบังคับรักษา ซึ่งการบังคับรักษาจะต้องเป็นไปตามหลักในเรื่องการให้ความยินยอมตามมาตรา 57[97] และมาตรา 58[98] ด้วย

ส่วนจำเลยที่ถูก Crown Court ตัดสินว่ามีความผิดในการกระทำผิดซึ่งมีโทษถึงจำคุก แต่ไม่รวมถึงความผิดที่คำพิพากษาถูกกำหนดไว้ตายตัวโดยกฎหมาย หรือจำเลยซึ่งถูก Magistrates' Court ตัดสินว่ามีความผิดสำหรับความผิดไม่ร้ายแรงที่มีโทษถึงจำคุก ศาลอาจมีคำสั่งอนุญาตให้ส่งจำเลยไปควบคุมตัวไว้ในโรงพยาบาลเพื่อรับการรักษาซึ่งศาลอาจกำหนดโรงพยาบาลที่จะส่งตัวไปไว้ในคำสั่งก็ได้ หรืออาจส่งจำเลยให้อยู่ในความปกครองของเจ้าหน้าที่บริการสังคมประจำท้องถิ่น หรือบุคคลที่ได้รับการรับรองจากเจ้าหน้าที่ดังกล่าวตามแต่ที่จะกำหนด แต่ต้องเป็นที่พอใจของศาลซึ่งพิจารณาจากหลักฐานเป็นหนังสือหรือวาจาจากแพทย์ที่ขึ้นทะเบียนไว้ 2 คน ว่าจำเลยกำลังป่วยด้วยโรค Mental Illness, Psychopathic Disorder, Severe Mental Impairment หรือ Mental Impairment ซึ่งสภาพหรือระดับถึงขนาดที่สมควรส่งไปควบคุมตัวไว้ในโรงพยาบาลเพื่อรับการรักษาจะเป็นการเหมาะสมกับจำเลยยิ่งกว่าโดยในกรณีของโรค Psychopathic Disorder หรือ Mental Impairment จะต้องได้รับความเห็นด้วยว่า การส่งตัวไปรับการรักษาพยาบาลเช่นนั้นจะเป็นการบรรเทาความพิการทางจิตของจำเลย หรือเป็นการป้องกันมิให้เกิดอาการของจำเลยทรุดหนักลง[99]

---

[97] เป็นกรณีการรักษาที่แม้จะได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยก็ยังไม่อาจกระทำได้ ต้องได้คำรับรองจากแพทย์ 1 คน พยาบาล 1 คน และผู้ที่ไม่ใช่แพทย์หรือพยาบาลอีก 1 คน (บุคคลทั้ง 3 จะถูกกำหนดขึ้นโดย Mental Health Act Commission) ว่าสมควรให้การรักษาดังกล่าวแก่ผู้ที่รับการรักษา เช่น การผ่าตัดเพื่อทำลายเนื้อเยื่อสมองหรือการทำงานของเนื้อเยื่อสมองบางส่วน หรือการให้ฮอร์โมนเพื่อลดความต้องการทางแพทย์ลง เป็นต้น.

[98] เป็นกรณีการรักษาที่ผู้ป่วยไม่ให้ความยินยอม หรือในกรณีที่ผู้ป่วยไม่สามารถให้ความยินยอมได้ ซึ่งต้องได้คำรับรองจากแพทย์ที่เคยให้การรักษาบุคคลดังกล่าว 1 คนพยาบาลอีก 1 คน (บุคคลทั้ง 3 จะถูกกำหนดขึ้นโดย Mental Health Act Commission) ว่าสมควรให้การรักษาเนื่องจากจะทำให้อาการของผู้ป่วยดีขึ้นหรือไม่ทรุดหนักยิ่งกว่าเดิม.

[99] ดู The Mental Health Act Section 37.

3.2.3 <u>ประเทศเยอรมัน</u>

ในประเทศเยอรมันนั้นการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาทั้งในฐานะผู้ต้องหาและจำเลยที่เป็นคนพิการทั้งทางร่างกายและทางจิตใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น โดยทั่วไปจะเน้นในการคุ้มครองสิทธิในทุกขั้นตอน ซึ่งได้บัญญัติหลักการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไว้ใน Criminal Procedure Code (Strafprozeßordnung, StPO) 1987 ดังนี้

มาตรา 72 ข้อกำหนดในการร้องขอของพยาน

มาตรา 73 การเลือกพยานผู้เชี่ยวชาญ

(1) ผู้พิพากษาจะทำการเลือกผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษาและจะเป็นผู้กำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญซึ่งเขาจะยอมรับผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นในเวลาที่ต้องจัดให้มีการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้น

(2) ถ้าผู้เชี่ยวชาญถูกแต่งตั้งโดยรัฐบาลเพื่อที่จะแสดงความคิดเห็นที่ถูกต้องแล้วจะต้องมีการเลือกบุคคลอื่นถ้าได้มีการกำหนดวิธีการพิเศษไว้

มาตรา 74 การคัดค้าน

(1) ผู้เชี่ยวชาญอาจถูกคัดค้านด้วยเหตุผลเดียวกับการคัดค้านผู้พิพากษาในการแสดงความยุติธรรม

(2) อัยการของรัฐ ,ผู้ฟ้องร้อง และผู้ถูกกล่าวหามีสิทธิที่จะคัดค้านผู้เชี่ยวชาญได้ ผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการแต่งตั้งจะต้องถูกทำให้เป็นที่รู้ว่าเป็นบุคคลที่มีสิทธิที่จะคัดค้านถ้าไม่มีพฤติการณ์พิเศษที่ขัดกัน

(3) หลักฐานการคัดค้านจะต้องเป็นข้อเท็จจริง การสาบานเพื่อคัดค้านข้อเท็จจริงไม่อาจอ้างได้

มาตรา 75 หน้าที่ในการแสดงความคิดเห็น

(1) บุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งในฐานะผู้เชี่ยวชาญจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้ง ถ้าเขาถูกแต่งตั้งโดยรัฐเพื่อที่จะให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะต่างๆ หรือเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการค้า ทางวิทยาศาสตร์ ,ศิลปะ,การค้าขาย,หรือความรู้ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ต้องมีหรือทำเสร็จก่อนที่จะแสดงความคิดเห็น ,ถ้าเขาถูกแต่งตั้งโดยรัฐหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายอันเป็นไปตามวิชาชีพ

(2) หน้าที่ ในการแสดงความคิดเห็นจะต้องมีขึ้นในเวลาที่ถูกกำหนดไว้ด้วยความสมัครใจก่อนที่จะได้มีการแสดงความคิดเห็นต่อศาล

มาตรา 76 เอกสิทธิ์ที่จะไม่ยอมแสดงความคิดเห็น

(1) ผู้เชี่ยวชาญอาจจะปฏิเสธที่จะแสดงความคิดเห็นด้วยเห็นผลเดียวกันจากการที่พยานอาจจะปฏิเสธที่จะเป็นพยาน. ผู้เชี่ยวชาญอาจจะปลดเปลื้องหน้าที่ในการแสดงความคิดเห็นจากเหตุผลอื่น

(2) การกำหนดข้อกำหนดพิเศษของเจ้าพนักงานของรัฐจะต้องเป็นประโยชน์ในการพิจารณาของผู้พิพากษา,เจ้าพนักงาน และบุคคลอื่นๆที่รัฐให้บริการในฐานะผู้เชี่ยวชาญ สมาชิกของสหพันธรัฐหรือเขตการปกครองของรัฐบาลจะต้องเป็นผู้กำหนดประเด็นอันเป็นเงื่อนไขพิเศษที่เกี่ยวกับเขาเหล่านั้น

มาตรา 77 ผลที่เกิดขึ้นจากการไม่มาศาลหรือการปฏิเสธ

(1) ในกรณีที่ไม่มาศาลหรือการที่ผู้เชี่ยวชาญปฏิเสธในหน้าที่ที่จะแสดงความคิดเห็นเขาจะถูกฟ้องร้องเรียกค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากการไม่มาศาลหรือการปฏิเสธ และจะต้องถูกบังคับให้จ่ายปรับที่มีตามที่มีการกำหนดไว้ และในกรณีที่ไม่มีการปฏิบัติตามอีกครั้ง การบังคับการจ่ายค่าปรับจะได้รับการกำหนดเป้นครั้งที่สองตามเงื่อนไขของค่าเสียหาย

(2) ถ้าผู้เชี่ยวชาญที่แสดงความคิดเห็นปฏิเสธที่จะยอมรับภายในเวลาที่เหมาะสมภายใต้ข้อจำกัดมาตรา 73 (1), ประโยคที่สอง, หรือถ้าเขาไม่สามารถปฏิบัติตามข้อจำกัดของเวลาที่ได้ตกลง,การบังคับให้จ่ายค่าปรับจะถูกกำหนดขึ้น การกำหนดค่าปรับจะถูกกำหนดก่อนโดยมีการตักเตือนการขยายเวลา ในกรณีที่มีการผิดพลาดเกิดขึ้นอีกการบังคับจ่ายค่าปรับอาจถูกกำหนดขึ้นอีก

มาตรา 78 เกี่ยวกับการตัดสินอรรถคดีตามกฎหมาย
ผู้พิพากษาจะต้องควบคุมการมีส่วนร่วมของผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างยิ่งหากเชื่อว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น

มาตรา 79. การสาบานของผู้เชี่ยวชาญ

(1) การสาบานของผู้เชี่ยวชาญจะเป็นดุลยพินิจของศาล. การสาบานจะต้องถูกดำเนินการต่อผู้เชี่ยวชาญภายในเวลาที่มีการร้องขอโดยอัยการ ,จำเลย หรือที่ปรึกษาของจำเลย

(2) การสาบานต้องมีขึ้นหลังจากที่ได้ให้การแสดงความคิดเห็น; จะต้องทำให้แน่ใจว่าผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นอย่างยุติธรรมและให้ความรู้และความเชื่อที่ดีที่สุด

(3) ถ้าผู้เชี่ยวชาญได้สาบานที่จะแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง การอ้างการสาบานของเขาน่าจะเพียงพอ

มาตรา 80. การเตรียมการแสดงความคิดเห็น

(1) ผู้เชี่ยวชาญอาจจะ, คำขอร้อง,นอกจากนี้รายละเอียดการเตรียมการในการแสดงความคิดเห็นของเขาโดยการทดสอบพยานหรือผู้ถูกกล่าวหา

(2) ด้วยวัตถุประสงค์เดียวกัน เขาอาจจะได้รับอนุญาตที่จะทำการตรวจสอบเอกสาร, เสนอการตรวจสอบพยานหลักฐาน หรือผู้ถูกกล่าวหา ,และการพูดหรือการถามพยานเหล่านั้นโดยตรง.

มาตรา 80 เอ การปรึกษาในระหว่างกระบวนการเบื้องต้น

ผู้เชี่ยวชาญมีโอกาสในระหว่างช่วงการรักษาของกระบวนการเบื้องต้น,เพื่อที่จะเตรียมการแสดงความคิดเห็นว่าเขาจะแสดงความคิดเห็นในเวลาที่มีการพิจารณาหลัก.ถ้าอาจคาดหมายได้ว่าการส่งตัวไปฝากขังของผู้ถูกกล่าวหาที่โรงพยาบาลทางจิตเวช ,ที่สถาบันเพื่อที่จะนำออกมาเพื่อการรักษาหรือการป้องกันการถูกสั่งควบคุมตัว

มาตรา 81 การฝากขังจำเลยเพื่อการสังเกตการณ์

(1) เพื่อเตรียมการของการให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขทางจิตของจำเลยนั้น ศาลอาจจะ,หลังจากที่พิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาของจำเลยแล้ว การสั่งว่าจำเลยจะถูกนำตัวไปอยู่ภายใต้การดูแลของโรงพยาบาลทางจิตเวชของรัฐ

(2) ศาลจะต้องสั่งตาม (1) ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ต้องอย่างแน่นอนในการกระทำผิดกฎหมาย. ศาลอาจจะไม่ทำคำสั่งถ้าไม่เกี่ยวกับสาระสำคัญของเรื่องหรือโทษหรือมาตรการในการแก้ไขหรือการป้องกันที่อาจคาดหมายได้

(3) ในการเตรียมการของกระบวนการเบื้องต้น ศาลซึ่งมีความสามารถที่จะดำเนินการในกระบวนการพิจารณาหลักจะต้องทำการตัดสิน

(4) การมีคำร้องที่คัดค้านการตัดสินจะต้องสามารถรับฟังได้ อาจจะมีผลกระทบในภายหลัง

(5) การฝากขังในโรงพยาบาลทางจิตเวชตาม (1) อาจจะนานแต่เวลารวมทั้งหมดต้องไม่เกินกว่า 6 สัปดาห์

มาตรา 246 เอ ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์

ผู้เชี่ยวชาญจะต้องทำการตรวจสอบในชั้นพิจารณาหลักถึงเงื่อนไขของจำเลยและการรักษาในภายหน้า ถ้าเป็นที่อาจคาดหมายได้ว่าการฝากขังของจำเลยในโรงพยาบาลทางจิตเวช , สถาบันเพื่อทำการรักษา หรือป้องกันการถูกควบคุมตัวจะถูกสั่ง. ถ้าผู้เชี่ยวชาญไม่ทำการตรวจสอบจำเลยก่อนเขาจะได้รับโอกาสเช่นนั้นก่อนในชั้นพิจารณาหลัก

มาตรา 248 การออกจากห้องพิจารณาของพยานและผู้เชี่ยวชาญ

พยานและผู้เชี่ยวชาญซึ่งถูกตรวจสอบแล้วอาจจะออกนอกห้องที่ศาลกำลังนั่งพิจารณา ,เพียงจากการได้รับอนุญาตหรือภายใต้การแนะนำโดยประธานในการประชุมผู้พิพากษา. อัยการและจำเลยจะต้องทราบล่วงหน้า

มาตรา 259 ล่าม

(1) จำเลยผู้ซึ่งได้รับคำสั่งของจากภาษาของศาลจะต้องแปลมีผู้แปลโดยผู้แปลที่มีความรู้เป็นอย่างน้อย ซึ่งมีขึ้นในการแถลงการณ์ปิดคดีโดยอัยการและที่ปรึกษาของจำเลย

(2) ด้วยข้อบังคับอย่างเดียวกันที่จะต้องประยุกต์ใช้กับจำเลยที่หูหนวก,ถ้าไม่มีการสื่อสารด้วยการเขียน

มาตรา 464 ซี ค่าใช้จ่ายสำหรับล่าม

เมื่อล่ามหรือผู้แปลถูกเรียกมาเพื่อดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาที่ไม่สามารถพูดภาษาเยอรมันได้ หรือหูหนวกหรือเป็นใบ้ การได้รับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นให้เรียกเก็บจากผู้ถูกกล่าวหาที่กระทำความผิดตราบเท่าที่การให้ความช่วยเหลือดังกล่าวจะไม่มีความจำเป็น